

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

OKUL YÖNETİCİLERİNİN FİNANSMAN SAĞLAMA YÖNTEMLERİ

Deniz ÇİÇEK

ORCID: 0000-0002-5996-5240

Danışman

Prof. Dr. Ali ÜNAL

ORCID: 0000-0003-2967-2444

Konya – 2021

ÖN SÖZ

Yurttaşların toplumsal ve ekonomik hedeflere uygun yetiştirilmesi, geliştirilmesi devletin sorumlu olduğu bir hizmettir. Devlet bu sorumluluğunu eğitim yoluyla yerine getirmektedir. Eğitim sistemlerinin en önemli ögesi okullardır. Okulların bireylerin toplumsallaşması, toplumu geliştirme ve ilerletme, var olan sistemin devamını sağlama, üretim sürecine insan gücü kazandırma gibi işlevleri vardır. Eğitimin hem birey hem de toplum için bir yatırım aracı olduğu söylenebilir. Bu nedenle devletler eğitim sistemlerine kaynak ayırırlar. Ancak eğitime taleple ayrılan kaynağın dengeli olmaması ciddi sorunlara neden olmaktadır. Eğitim hizmetlerini ve artan eğitim talebini istenilen düzeyde karşılayabilmek için eğitime aktarılan kaynaklarda da yeteri miktarda artış sağlanması gerekir. Yeterince ve fırsat eşitliğine uygun kaynak aktarımı yapılmaması eğitimin amaçlarına ulaşmasının önünde engel teşkil edebilmektedir. Ülkelerin genel ekonomisi içinde eğitime ayırdığı pay o ülkenin eğitime verdiği önemin de bir göstergesidir.

Pek çok okulda bu sorunların çözülebilmesi için okul yöneticileri kendi finansal kaynaklarını oluşturmak zorunda kalmaktadır. Bu çalışmada çeşitli okul kademelerinde görev yapan yöneticilerin görüşlerine başvurularak finansman sağlama yöntemlerini tespit etmek amaçlanmıştır.

Yüksek lisans eğitimim boyunca birikimini benimle paylaşan, bu çalışmanın başlatılması, yürütülmesi ve sonuçlandırılmasında bilgi ve tecrübeleriyle her zaman bana destek veren çok değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Ali ÜNAL' a en içten teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim hayatıma katkılarından dolayı hocalarım Prof. Dr. Ercan YILMAZ' a, Prof. Dr. Mustafa YAVUZ 'a, Prof. Dr. Atila YILDIRIM' a, Doç. Dr. Gökhan ÖZASLAN' a teşekkür ederim.

Ayrıca görüşmelerimi yürüttüğüm okul yöneticilerine pandemi şartlarında bana ayırdıkları zaman ve gösterdikleri ilgi için teşekkür ederim. Varlıklarıyla beni güçlendiren çocuklarıma, tez sürecinin başından sonuna kadar bana anlayış gösteren, sabır ve sevgisi ile destek veren aileme çok teşekkür ederim.

Deniz ÇİÇEK
KONYA- 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	İİ
İÇİNDEKİLER	İİİ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	V
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR	VII
ÖZET	İX
ABSTRACT	X
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Sayıtlar (Varsayımlar)	5
1.5 Sınırlılıklar	6
1.6 Tanımlar	6
2. ALAN YAZIN	7
2.1 Eğitim	7
2.1.1 Eğitim Kavramı	7
2.1.2 Eğitimin Amacı ve Önemi	7
2.2 Eğitimde Fırsat Eşitliği	8
2.2.1 Eğitimde Fırsat Eşitliğini Etkileyen Etmenler	10
2.2.2 Eğitimde Fırsat Eşitliğini Sağlamak İçin Uygulanan Politikalar	14
2.3 Eğitim Finansmanı	19
2.3.1 Eğitimde Finansman Yaklaşımları	20
2.4 Türkiye’de Eğitim Finansmanı	21
2.4.1 Türkiye’deki Okulların Mali Kaynaklarını Karşılatabilmek İçin Kullanılan Kanallar	27
2.4.2 Okul- Aile Birliği	28
2.5 İlgili Araştırmalar	31
3. YÖNTEM	34
3.1 Araştırmanın Modeli	34
3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu	35
3.3 Veri Toplama Araçları	37
3.4 Verilerin Toplanması	37
3.5 Verilerin Çözümlemesi	38

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik.....	38
3.6.1 Dış Geçerlik	39
3.6.2 İç Geçerlik.....	39
3.6.3 Dış Güvenirlik.....	40
3.6.4 İç Güvenirlik	40
4. BULGULAR.....	41
4.1 Okulların Ödeneklerinin Okul Giderlerini Karşılammakta Yeterli Olup Olmadığına Yönelik Bulgular	41
4.1.1 Okul Yöneticilerinin Okula Sağlanan Ödeneklerin Yeterli Olup Olmamasına İlişkin Görüşleri	41
4.1.2 Okul Yöneticilerinin Finansman Bulma İhtiyacı Duydukları Harcama Alanları	45
4.2 Okul Yöneticilerinin Okullara Finansman Sağlama Yol ve Yöntemlerine İlişkin Bulgular.....	55
4.2.1 Okul Yöneticilerinin Okula Finansman Sağlama Kaynakları	55
4.2.2 Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlarken Uyguladıkları Yöntemler	71
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	87
5.1 Tartışma ve Sonuç.....	87
5.1.1 Okulların Ödeneklerinin, Okul Giderlerini Karşılammak İçin Yeterli Olup Olmadığı ile İlgili Tartışma ve Sonuç.....	87
5.1.2 Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlama Yöntemlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	90
5.2 Öneriler	100
5.2.1 Araştırmacılara İlişkin Öneriler	100
5.2.2 Uygulayıcılara İlişkin Öneriler	101
KAYNAKLAR	103
EKLER.....	108

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlama Yöntemleri başlıklı tez çalışmamın İç Kapak, Özetler, Ekler ve Ana Bölümlerden (Giriş, Alan Yazın, Yöntem, Bulgular, Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler) oluşan toplam **108** sayfalık kısmına ilişkin, 6/03/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **TURNITIN** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%15** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç,
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç,
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç,
4. Önsöz hariç,
5. İçindekiler hariç,
6. Singeler ve kısaltmalar hariç,
7. Kaynakça hariç
8. Özgeçmiş hariç,
9. Alıntılar dâhil,
10. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

9/03/2022

Deniz ÇİÇEK

Prof. Dr. Ali ÜNAL

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

9/03/2022

Deniz ÇİÇEK

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

?: Yüzde

Kısaltmalar

CİMER:	T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
DYK:	Destekleme ve Yetiştirme Kursu
ERG:	Eğitim Reformu Girişimi
FATİH:	Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
İYEP:	İlkokullarda Yetiştirme Programı
MEB:	Millî Eğitim Bakanlığı
MEVKA:	Mevlâna Kalkınma Ajansı
MY:	Müdür Yardımcısı
OECD:	İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OM:	Okul Müdürü
PIKTES:	Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi
PISA:	Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Teşkilatı
ŞEY:	Şartlı Eğitim Yardımı
SYDF:	Sosyal Yardım ve Dayanışma Fonu
TÜBİTAK:	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
YL:	Yüksek Lisans

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

OKUL YÖNETİCİLERİNİN FİNANSMAN SAĞLAMA YÖNTEMLERİ

Deniz ÇİÇEK

Bu araştırma, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerini inceleyebilmek için yapılmış bir çalışmadır. Araştırma modeli belirlenirken konuya uygun olarak nitel araştırma modeli ve durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında, 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında Konya ilinde görev yapmakta olan 25 okul yöneticisi ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ile planlanmıştır. Okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda elde edilen verilerin temaları belirlenmiştir.

Araştırma sonunda, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin genel olarak finansman bulma konusunda problemler yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, ödeneklerin yetersiz olması, bazı okullara doğrudan hiç ödenek verilmemesi, gelirlerin giderleri karşılamaması okul yöneticilerinin zamanlarını eğitim odaklı değil finansman odaklı planlamalarına sebebiyet verdiği belirlenmiştir. Ayrıca veli desteği, yerel yönetimler, hayırseverler, kantin gelirleri, okul aile birliği gelirleri vb. gibi finansman kaynaklarının en sık kullanılan kaynaklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Temizlik, kırtasiye, tamir-onarım, öğrenci ödüllendirme gibi durumların da en çok harcama yapılan kalemler olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, okul yöneticilerinin finansman arama konusuna sıkça zaman ayırmak zorunda kaldıkları ve bağışlar sebebiyle zaman zaman velilerden şikâyet aldıkları belirlenmiştir. Okul yöneticileri maddi durumu iyi olan velilerle doğrudan görüşerek, ekonomik durumu iyi olan öğrenciyi okula çekerek, velinin güvenini kazanarak, sosyal sermayesini ve insan ilişkileri uzmanlığını kullanarak, planlama yaparak, öğretmen aracılığıyla, velinin sınıf tercihi karşılığında, kurum yöneticileriyle doğrudan görüşerek, kermes düzenleyerek, proje geliştirerek vs. finansman sağladıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansman, eğitim finansmanı, okul yöneticileri.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
Education Administration Program
Master Thesis

FUNDING METHODS OF SCHOOL PRINCIPALS

Deniz ÇİÇEK

This research is a study conducted to examine the financing methods of school administrators. While determining the research model, qualitative research model and case study design were preferred in accordance with the subject. Within the scope of the research, interviews were conducted with 25 school administrators working in Konya in the 2020-2021 academic year. The interviews were planned with the Semi-Structured Interview Form. The themes of the data obtained in line with the opinions of school administrators were determined.

At the end of the research, it was determined that the school administrators who participated in the research generally had problems in finding financing. In addition, it has been determined that insufficient funds, no direct allowances are given to some schools, and the fact that incomes do not cover expenses cause school administrators to plan their time not focused on education, but on financing. In addition, parent support, local governments, philanthropists, canteen incomes, parent-teacher union incomes, etc. It has been concluded that financial resources such as financial resources are the most frequently used resources. It has been concluded that the items such as cleaning, stationery, repair-repair, student rewarding are the items with the highest expenditure. In addition, it has been determined that school administrators often have to spare time for seeking financing and they receive complaints from parents from time to time due to donations. It was determined that school administrators provide funding by meeting with parents who are in good financial condition, by attracting wealthy students to their school, by gaining parents' trust, by using school's social fund and human relations skills, by planning, via teachers, in return for letting parents to choose between classes, by directly meeting with administrators of institutions, by organizing charity activities, and by developing school projects, etc.

Keywords: Finance, education finance, school administrators.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerine ilişkin yapılan bu araştırmanın giriş bilgisine yer verilmiştir. Bu bağlamda öncelikle araştırmanın problem durumu detaylı olarak ele alınmıştır. Ardından araştırmanın amaçları listelenmiş ve öneminden söz edilmiştir. Daha sonra, araştırmanın varsayımları belirtilip sınırlılıkları ifade edilmiştir. Son olarak, araştırmanın temel tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Eğitim finansmanı, eğitimin hedeflerine ulaşması için eğitime ayrılan kaynakların dağıtımını, bu süreçte yer alan ve dağıtımdan etkilenen öznelerin durumlarını inceleyen disiplindir (Karakul, 2014).

Araştırmalara göre iyi bir eğitim sistemine sahip toplumların ekonomik kalkınmada daha başarılı oldukları görülmektedir (Kozlu,1995). Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri, kamu kurumlarına sağladıkları kaynakları doğrudan etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkeler, kamu kurumlarına kaynak aktarımı yaparken çoğu zaman ihtiyaçların tamamına cevap verememektedir. Gelişmiş ülkeler ise eğitim harcamalarına ciddi kaynak ayırmaktadırlar. Bir ülkenin genel ekonomisi içinde eğitime ayırdığı finansman miktarı o ülkede eğitimin yerinin ve öneminin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Hoşgörür ve Arslan, 2014). Genel olarak değerlendirildiğinde eğitime ayrılan kaynakların düzeyi ve bu kaynakların etkili ve verimli kullanılması, eğitimden beklenen ekonomik, toplumsal vb. işlevlerin yerine getirilebilmesi açısından önemlidir. (Tuzcu, 2004). Tüm bu işlevlerin yerine getirilebilmesi için eğitime gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Bu önem de eğitime yeterli finansal kaynağın sağlanmasıyla kendini göstermektedir.

Eğitime ayrılan kaynaklar eğitimin tüm paydaşlarını doğrudan etkilemektedir. Okulların yapımı ve fiziksel donanımı, bakım-onarım giderleri, teknolojik malzeme giderleri, eğitim araç gereçleri giderleri, personel giderleri vb. eğitimin kalitesini etkilemektedir. İlgili alanlardan birinde yapılacak kısıtlama diğer paydaşları da doğrudan etkileyecektir. Kaynakların sağlanmasında adil ve eşitlikçi dağılımlar yapılmalıdır. Sosyal devlet olma hedeflerinin gerçekleşmesi için gerekli finansmanın sağlanması ve eşit şekilde kullanılması şarttır (MEB, 1996).

Türkiye’de devlet okullarında eğitim ve öğretim süreçlerinin temel finansörü devlettir. Bu bağlamda eğitimin her kademesi genel olarak devlet desteği ile finanse edilmektedir. Fakat devlet desteği çoğu zaman okulların giderlerini karşılayamamaktadır. Bu durumun temel sebebi olarak ödenek yetersizliği gösterilmektedir (Güvence, 2008). Bu sebeple okul yöneticilerinin okulların finansal akışını planlarken bütün değişkenleri göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Örneğin finansal kaynaklar toplandıktan sonra okul yöneticilerinin inisiyatif kullanarak ve yordama yaparak mali süreçleri yönetmeleri beklenmektedir (Hesapçioğlu ve İnandı, 2008). Fakat inisiyatif kullanma ve yordama yapma yeteneği mali süreçleri başarıyla yönetmek için yeterli olmamaktadır. Bu durum da okul yöneticilerini finansman desteği aramak zorunda bırakmaktadır (Başaran, 2008).

Eğitim hakkı tam özelleştirilmemekle birlikte, okulların temel finansörü devlet olmasına rağmen devlet tarafından tamamen finanse edilmemekte, bu iş okul aile birliklerine bırakılmaktadır. Okul aile birliklerinin, öğrenci velilerinden toplanan bağışlarla okulun telefon, bakım/onarım, hizmetli alımı ve temel kırtasiye ihtiyaçlarını karşılaması beklenmektedir. Bu ise eğitimin toplumdaki mevcut eşitsizlikleri daha da pekiştirmesi demektir, çünkü yoksul mahallelerin okullarında eğitimin fiziki koşulları çok daha güçleşmekte, görece daha zengin bölgelerde ise okullarda daha yüksek seviyede eğitim imkânları sunulabilmektedir (Akkan, Deniz ve Ertan, 2011).

Sosyoloji biliminde, eğitim ve öğretim süreçlerinin çocuklara yeteneklerini geliştirebilecekleri imkânları sunduğu ve buna bağlı toplumsal eşitsizliklerin azaldığı varsayılmaktadır. Ancak bu varsayım, bütün çocukların eğitim olanaklarına eşit koşullarda ulaşması koşuluyla geçerlidir. Eğitim sosyolojisi alanında yapılan çalışmalarda eğitim sürecinin sınıfsal veya etnik farklılıkları yeniden üretecek şekilde katmanlaştığını ortaya koymaktadır (Giddens, 1993: 432-434).

Okulların ekonomik işleyişinin sağlıklı yürütülmesi, okullardan beklenen görevleri gerçekleştirebilmelerinde en önemli etkenlerden biridir. Taymaz (2003) okulların bir işletme gibi ekonomik işlevlerinin olduğundan söz etmektedir. Buna göre okullardaki bina, tesis ve araçların kullanıma hazır hale getirilmesi ve okulun maddi ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Okulun ekonomik işleyişinin yönetiminde personel gideri, öğrenci, eğitim-öğretim ile ilgili hizmetler olduğu gibi okul işletmesine yönelik hizmetler de bulunmaktadır (Bayrakçı ve Dizbay, 2013).

Hoşgörür ve Arslan (2014)'a göre okullara yeteri miktarda ödenek sağlanmadığı durumlarda okulların hedeflerine ulaşması zorlaşmaktadır. Korkmaz (2005) ilköğretim okullarının kendilerinden beklenen eğitim hizmetlerini gerçekleştirebilmesi için gereken finansmanı sağlama sürecinde problemler yaşadıklarını ortaya koymuştur. Okul müdürleri, eğitime dair hedeflerini finansman yetersizliğinden dolayı gerçekleştiremediklerini aynı zamanda okullarının fiziksel ortamını düzenlemede zorluk çektiklerini ifade etmektedirler (Tösten, Han ve Ergül, 2016).

Okul yöneticileri ekonomik işleyişe yönelik hizmetleri yerine getirirken çeşitli gelir kaynaklarını elde etmeleri gerekmektedir. Kayıkçı (2014) ya göre okul müdürleri merkezi bütçeden okula verilen ödenekler dışında; kantin kira geliri, bağışlar, aidat gelirleri, sosyal etkinlik gelirleri gibi çeşitli gelir kaynakları oluşturmaya çalışmaktadırlar. Okul yönetiminin ek gelir kaynakları sağlayamadıkları durumlarda okulların ekonomik işleyişi düzgün çalışmamaktadır. Yine Dağlı ve Han (2017) tarafından yapılan araştırmada, okul müdürlerinin eğitim-öğretim sürecinde en sık karşılaştıkları sorunların başında, okulun fiziksel ihtiyaçlarıyla ilgili sorunlar geldiği görülmektedir. Bu nedenle okul müdürü ek kaynaklarla okulun ihtiyaçlarını karşılamak durumunda kalmaktadır. Okula yapılan bağışlar okulların ihtiyaçlarını karşılama noktasında özellikle de sosyal, kültürel, eğitsel, akademik faaliyetler gerçekleştirme konusunda çok büyük finansman kaynağı olmaktadır (Yıldırım, 2020). Buna göre okul yöneticilerinin ek finansmanı sağlama durumu, finansman sağlama yöntemleri konusunu karşımıza çıkarmaktadır.

Okullarda ödenek yetersizliğinden kaynaklanan problemler okul müdürlerini, okul aile birliğinden, velilerden, yerel yönetimlerden, çevredeki hayırseverlerden, özel kurum ve kuruluşlardan finansman sağlamaya ya da finansman açığını azaltmaya yöneltmektedir. İlkokul ve ortaokullara ödenek olmaması okul müdürlerini finansman arayışına itmektedir. Ancak zorunlu eğitimin parasız olması velilerinden doğrudan veya okul aile birliği aracılığıyla bağış ve aidat toplamayı güçleştirmektedir. Bu durum yöneticilerin hem iletişim ve ikna becerilerine sahip olmasını gerektirmekte hem de öğrenci velileriyle karşı karşıya bırakmaktadır (Altuntaş, 2005; Yolcu, 2007).

Temel eğitim kurumlarının ödenekleri doğrudan okullara değil ilçe milli eğitim müdürlüklerine gelmektedir ve elektrik, telefon, su, internet, yakıt giderlerinin faturaları MEB tarafından ödenmektedir. 2023 Eğitim Vizyonu belgesi kapsamında ödenek

konusunda değişiklikler planlanmıştır. Planlamaya göre okullara btce verilmesi, dezavantajlı okulların daha fazla desteklenmesi hedeflenmektedir. Bu hedefler gerçekleştirildiği takdirde dezavantajlı bölgelerdeki eşitsizliklerin önleneceği, okullardaki kronik sorunların zleceği öngörülmektedir.

Ayrıca 2023 Vizyon Belgesine göre okulların kendi btcesini oluşturması ve finansal kaynaklarını yönetmesi görüşü belirgin hale gelmeye başlandığı söylenebilir. MEB’in 2023 Vizyon belgesinde eğitimin niteliğinin artırılması ve “Okul Gelişim Planlarının” gerçekleştirilebilmesi için MEB’den sağlanan finansmanın yanısıra ek finansman ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak kaynak çeşitlendirilmesi yapılacağı öngörülmektedir (MEB, 2018). Borazan (2010) ilköğretim müdürlerinin çoğunlukla velilerden kayıt parası ve bağış alarak okullarına finansman sağladıklarını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, okul müdürleri okulların gelir kaynakları arasında ödeneklerin yanında ğretmen ve veli bağışlarının önemli bir yer teşkil ettiğini, ifade etmişlerdir. Yıldırım (2020) tarafından yapılan araştırmada okul müdürleri gelir kaynaklarının “aynı ve nakdi bağışlar” ile “ana sınıfı aidatları” olduğunu belirtmişlerdir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın vizyon belgesinde “eğitime yapılan hayırsever bağışlarının daha etkili yönetilmesi için iller ve bakanlık düzeyinde bir yapı kurulması” hedefi de bulunmaktadır (MEB, 2018).

Sonuç olarak, okul yöneticileri, okulun giderlerini karşılayabilmek için finansman desteğine ihtiyaç duymaktadırlar (Kayıkçı, 2014). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullara verilen denek çoğu zaman okulların giderlerini karşılayamamaktadır. Bu durum karşısında okul yöneticileri, görev yaptıkları okullarda gelir-gider dengesini oluşturabilmek için çeşitli kanallar aracılığıyla finansman desteği aramaktadır. Bu konuda yapılan pek çok araştırmada okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemleri üzerinde durulmuştur (Alpay, 2011; Kayıkçı, 2014; Sağ, 2021). İlkokul ve ortaokullara doğrudan denek gönderilmemesi de okul yöneticilerini denek sağlama konusunda çeşitli alternatiflere yöneltmektedir. Ayrıca denek gönderilen ortaöğretim okul müdürleri de finansman yetersizliğinden dolayı finansman arayışı içinde bulunmaktadır. Bu durum okul yöneticileri için bir problem iken yapılan bu araştırmanın da temel problemine oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bu araştırma okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerin incelemeyi konu edinmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında araştırmanın yanıt aradığı sorular aşağıda listelenmiştir.

1. Okulların ödenekleri, okul giderlerini karşılamak için yeterli midir?
2. Okul yöneticilerinin okullara finansman sağlama yol ve yöntemleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, okul yöneticilerinin okula finansman sağlama yöntemlerini tespit edebilmeyi konu edinmektedir. İlgili literatür incelendiğinde; bu alanda yapılan bilimsel araştırmaların sınırlı sayıda olduğu dikkat çekmiştir. Alpay (2011), Kayıkçı (2014) ve Toker-Gökçe ve Uslu (2018) tarafından yapılan çalışmalarda, ilköğretim kurumlarında görev yapmakta olan okul müdürlerinin eğitim finansmanına yönelik görüşleri incelenmiştir. Bu çalışmada, önceki araştırmalardan farklı olarak ilkokul, ortaokul ve lise gibi farklı eğitim kademelerinde görev yapan okul yöneticilerine ulaşılması, araştırmanın önem düzeyini yükseltmektedir. Çünkü, bu çalışmada farklı kademelerdeki okul yöneticilerinin finansman sağlama kaynakları bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

Bu araştırma sonucunda ulaşılabilecek olan bulgular doğrultusunda, literatürün daha zengin hale geleceği ve ileride benzer konularda yapılacak olan araştırmalara yol göstereceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırma sonuçları ile, okul yöneticilerinin çalışmakta oldukları kurumlara finansman sağlama konusunda yeni bakış açıları kazanacakları tahmin edilmektedir.

1.4 Sayıtlar (Varsayımlar)

Bu çalışmada,

1. Okul yöneticilerinin uygulamalarını ve görüşlerini samimi şekilde yansıttıkları,
2. Araştırma sürecinde uygulanan veri toplama yöntemiyle çalışılan konu hakkında daha derinliğine ve geçerli veri toplanılabileceği varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Çalışma grubu bakımından Konya ilinde görev yapmakta olan 25 okul yöneticisinin görüşleri ile,
2. Zaman bakımından 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı ile,
3. Veri toplama tekniği bakımından yüz yüze görüşme ile,
4. Katılımcıların mevcut şartları kabullenmesi veya konuştukları zaman oluşabilecek olumsuz durumlardan ve amirlerinden çekinmeleri sonucu kendilerini korumaya alarak gerçek düşüncelerinin bir kısmını araştırmacıya ses kaydı dışında (araştırmacının sadece yazılı kayıt yapmasıyla) belirtmeleri ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Okul Yöneticisi: Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Müdür; okulun öğrenci, her türlü eğitim ve öğretim, yönetim, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, taşınır mal, taşımalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler ve benzeri görevler ile Bakanlık ve il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince verilen görevler ile görev tanımında belirtilen diğer görevlerin yerine getirilmesini sağlar (MEB, 2014).

Finansman: Bir kuruma ait ekonomik yapıyı yönetme ve gelir-gider dengesini sağlama süreçleridir (Altuntaş-Sarıbal, 2015).

Eğitim Finansmanı: Eğitim ve öğretim faaliyetleri için fon sağlama ve kazanılan fonları en etkili ve verimli bir biçimde kullanmaktır (Koç, 2007).

Ödenek: Devlet harcamalarının yapılabilmesi için her yılın bütçesiyle yürütme organına verilen harcama izni (TDK).

Fon: Belirli bir iş için gerektiğinde harcanmak üzere ayrılıp işletilen para, kaynak (TDK).

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

Bu bölümde, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerine ilişkin yapılan bu araştırmanın alan yazın bilgisine yer verilmiştir. Bu bağlamda öncelikle eğitim kavramı üzerine durulmuş ve eğitimin amacı ve önemi belirtilmiştir. Ardından eğitim finansmanı hakkında bilgi verilmiş ve okulların finansal kaynakları listelenmiştir. Daha sonra, okul aile birliğinden söz edilmiştir. Ek olarak, eğitimde fırsat eşitliği hakkında bilgi verilmiş ve Türkiye’de uygulanan politikalardan söz edilmiştir. Son olarak, bu konuda yapılan benzer çalışmaların özellikleri ve sonuçları hakkında açıklama yapılmıştır.

2.1 Eğitim

2.1.1 Eğitim Kavramı

Eğitim, kişisel ve sosyal hayata şekil vermek, düzenlemek ve denetlemek hedefiyle, tecrübelerin yeni kuşaklara bilinçli ve planlı olarak aktarılma süreçleridir (Braidwood, 1995). Bu bağlamda eğitim, önceden belirlenmiş prensipler kapsamında insanların davranışlarında değişimler oluşturmayı sağlayan programlı faaliyetler dizgesidir (Oğuzkan, 1993).

Eğitimin temel hedefi, öğrenme süreçleri çerçevesinde bireylerin hayata yönelik vizyon oluşturmalarını sağlamak ve kendini gerçekleştirme seviyesine ulaşabilmelerine yardımcı olmaktır (Akan, 2013). Bireyler yaşadıkları sosyal çevrenin uyumlu bir ferdi oldukları zaman eğitimin temel amacına ulaşmış olduğu söylenebilir. Aynı zamanda eğitim, bireyleri modern zamanın gereği olarak değişim ve gelişimlere adapte olabilmelerini de kapsamaktadır (Dilaver, 1996).

2.1.2 Eğitimin Amacı ve Önemi

Eğitim, doğumdan ölüme doğru insan yaşamının her aşamasına hitap eder. Eğitimin ana amacı, farklı durumlara uyum yeteneği kazanmış, kendini geliştirebilen, meta bilişsel yeteneklere sahip, sahip olduklarını kaybetmeden zenginleştirebilen; ulusal kültürlerin zenginlikleri ve değerleriyle bütünleşmiş, dünyadaki konumu hakkında farkındalığı olan tarih bilinci olan nesiller yetiştirmektir (Tanilli, 1994).

20. yüzyıl ile hayatımıza giren değişim ve gelişim süreci, yeni bilgilerin toplumu yaratmasına ön ayak olmuştur. Bu durum demokratik sivil toplum birleşimlerinin

güçlendirilmesini, dernek, vakıf vb. gibi kurum ve kuruluşların harekete geçirilmesini sağlarken bir taraftan da çevre bilincinin geliştirilmesi gibi yeni oluşumlar ve kavramlar getirirken bireyin merkezietini sağlar (Toprakçı, 2005).

Toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın sağlanmasında, değişen ve gelişen dünyada gelişmiş ülkeler arasında yer almanın tek yolu iyi eğitim almış bir toplum olmaktır. Eğitim ile dünyanın değişimini anlayabilen, kültürel duyarlılığa ve ahlak anlayışına sahip insanların yetiştirilmesi gerçekleştirilir. İnsanlara ve toplumlara yatırım yapmanın en güzel ve en iyi yolu eğitimidir. Eğitime gereken önem verilmezse ve gerekli yatırımlar yapılmazsa gelişmekten ve kalkınmaktan söz etmekte söz konusu olmaz (Tanilli, 1994).

Birey eğitim yoluyla hem psikolojik olarak memnun olur hem de finansal olarak rahatlar. Bu durum, kişinin hayatta daha pozitif ve verimli olmasını sağlar. Kaliteli eğitim bireyin yaşam kalitesini artırır. Bireylerin hayat standartlarının yükselmesi ülkenin kalkınmasına neden olur. O halde eğitimin bir başka hedefi de ülkelerin kalkınmasını sağlamaktır. Bu açıdan eğitim kalkınmada en önemli yatırımdır. Eğitim yoluyla bireye istenilen davranış kazandırırken, diğer yandan örgün ve yaygın eğitim sayesinde onun refahını yükselterek, geçimini sağlaması hedef alınmaktadır (Toprakçı, 2005)

2.2 Eğitimde Fırsat Eşitliği

Eğitimde fırsat eşitliği, “eşitlik” kavramının eğitim alanındaki karşılığıdır. Yani eğitim hizmetlerinden faydalanmada öğrenciler arası eşitliği ifade etmektedir. Bu bağlamda, bütün öğrencilerin becerilerini en verimli şekilde geliştirmede eşit hakka sahip olmasıdır. Fırsat eşitliği, herkesin sahip olduğu kabiliyetlerini hiçbir fark gözetmeksizin en verimli şekilde geliştirmede eğitim hizmetlerinden aynı derecede faydalanma hakkına sahip olmasıdır (Tezcan, 1997).

Erkal’ın (1987) aktarımı kapsamında, eğitimde fırsat eşitliği kavramından dört değişik anlam çıkarmak mümkündür. Bunlardan birincisi, herkese eşit miktarda eğitimidir. Ancak bunun ekonomik, toplumsal ve coğrafi faktörler yüzünden pek mümkün olamayacağı fikri hâkimdir. İkinci olarak ise, belli bir standarda kavuşana kadar asgari ölçüde yeterli olabilecek bir eğitim anlayışıdır. Bu ülkelerin temel eğitim kademesinde uyguladıkları bir görüştür, ancak üst kademelerde uygulanmasının ekonomik olmadığı fikri hâkimdir. Üçüncü olarak, herkesi kabiliyetinin elverdiği ölçüde eğitim

imkânlarından faydalandırmaktır. Son olarak ise, eğitime ayrılan kaynaklar arttırıldığı zaman, fırsat eşitliğinin sağlanacağı düşüncesidir (akt. Canöz, 2014).

Yukarıdaki tanımlar ışığında eğitimde fırsat eşitliğini; bireyler arasında dil, din, ırk, mezhep ve ekonomik seviye ayrımlarına bakılmaksızın tüm öğrencilerin potansiyellerini açığa çıkartacak ve kendilerini gerçekleştirebilecek eğitim imkânlarına kavuşturulmada eşit şansa sahip olmaları olarak tanımlamak mümkündür (Canöz, 2014

Okulun öğrenciler arasında ayrışmalara, eşitsizliklere ve şiddete sebep olması eğitim bilimcilerin üzerinde durdukları konulardandır. Okulun toplumsal eşitsizlikleri yeniden ortaya çıkarmasının yanı sıra ayrışmaların oluşmasına neden olabildiğinden söz edilmektedir. Eğitim finansmanı konusunda yapılan araştırmalar bu ayrışmanın okulda finansman sağlama ve kullanma süreçlerinde de meydana geldiğini göstermektedir. Eğitim sistemlerinin toplumsal yaşantıda eşitsizliklere sebep olması ve toplumsal eşitsizlikleri ‘yeniden üretmesi’ alan yazında dile getirilen konulardandır (Ünal ve Diğerleri, 2010, 208).

Türkiye’de eğitimde fırsat ve imkân eşitliği Milli Eğitim Temel Kanunu (1739, md.: 8) gibi, eğitimle ilgili yasa ve metinlerde ilke olarak yer almaktadır. Eğitimde fırsat ve olanak eşitliğini sağlamak için gerekli adımlar atılmış olmakla birlikte eğitimdeki eşitsizliklerin ortadan kalkmadığı, eğitimdeki eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasında, sosyal adaletin sağlanması ve devletin eğitim için ayırdığı kaynakların dezavantajlı ve yoksul kesimlere daha fazla sunulması gerektiği fikri eğitimin önemli tartışmalarındandır (Altuğ, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı, eğitimde eşitsizlikleri azaltmak için son yıllarda farklı çalışmalar ve projeler yürütmektedir. Bu projeler, sadece eğitimde öğrencilerin temel beceri eksikliklerini telafi edici eğitim destekleri değil, ayrıca sosyal ve ekonomik çok sayıda destekleyici politikaların yıllardan beri başarılı bir şekilde uygulandığı göstermektedir. Bu politikalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, problemin ortaya çıktığı okullarda telafi edici önlemlerin ötesinde okul dışı sosyoekonomik destek boyutunu da kapsadığına vurguda bulunmaktadır. Yeni kurulan ulusal izleme ve değerlendirme biriminin söz konusu projelerin verimliliklerini sürekli izlemesi ve iyileştirme için öneri geliştirmesinin önemine değinilmektedir. Ayrıca, eşitsizlikleri azaltmada önemli etkisi görülen ebeveyn eğitim seviyesini artırmak için kapsamlı yeni bir proje geliştirilmesi önerilmektedir (Özer, Gençoğlu ve Suna, 2020).

2.2.1 Eğitimde Fırsat Eşitliğini Etkileyen Etmenler

Eşitlik ve eğitimde fırsat eşitliği kavramlarının tanımlarında görüldüğü gibi eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak devletler için hiç de kolay değildir. Ancak birçok ülke anayasa ve diğer tüm yasal belgelerinde eğitimde fırsat eşitliğini sağlayacağı konusunda taahhütte bulunmaktadır. Bu taahhütlerinde başarılı olamamaların belli başlı sebepleri vardır. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasını engelleyen faktörler genel olarak; “ekonomik, coğrafi, toplumsal ve eğitim girdilerinden” kaynaklanmaktadır (Mete, 2009).

Eğitimde fırsat eşitliğini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler, eğitim hizmeti alan öğrencilerin farklı standartlarda eğitim almaları sonucunu doğurmaktadır. Aşağıda eğitimde fırsat eşitliğini etkileyen faktörlere değinilmiştir.

Ekonomik faktörler

Ekonomik sistemlerin, eğitimle sıkı bir ilişkisi vardır. Ekonomik sistemler insanların istek ve ihtiyaçlarını giderme temeline dayanır. Eğitim, ekonomik sistemin bir alt sistemidir. Yani eğitim amaca ulaşmada bir araç olarak kullanılmaktadır. Daha açık bir ifadeyle eğitim, ekonomik gereksinim duyduğu nicelik ve nitelikte üretici ve tüketiciyle ekonomilerin büyümesini sağlayabilecek yaratıcı insanlar yetiştirmektir. Modern ekonomik sistemler, yalnız üretimde gösterdiği başarı ile değil aynı zamanda bireye vermekte olduğu öneme göre de değerlendirilmektedir. Zengin bir toplumda yoksul insanlarla çelişki oluşturacak şekilde eşitsizlikler bulunursa, çocuklar okulsuz kalırsa, bu durum ekonomik sistemin başarısızlığı olarak değerlendirilmelidir (Canöz, 2014).

Aile geliri, bir kimsenin alacağı eğitimin sadece miktarını değil, aynı zamanda çeşidini de etkilemektedir. Yüksek gelirli ailelerin çocuklarına daha fazla eğitim verme imkânı bulunmaktadır. Ailenin ekonomik durumu çocuğun alacağı eğitimi etkilemektedir. Çünkü ekonomik olanakların yeterliliği, bir öğrencinin eğitim kaynaklarından daha çabuk ve sorunsuz yararlanmasına sebep olmaktadır (Tezcan, 1997).

Eğitimde uygulanan rekabet ve verimlilik esaslı uygulamalar “ayrıcalıklı devlet okulları”nı ve “yoksul bölge okulları”nı ortaya çıkarmıştır. Eğitim politikalarını yürütenler, maddi durumu iyi olan ailelerin çocuklarının okulda çoğunlukta olmalarını olumlu karşılamakta, bu okulları gözde hale getirmekte ve örnek okullar olarak göstermektedirler. Maddi durumu iyi olmayan velilerin çocuklarının bu okullara

gidebilmeleri maddi olanaksızlıkları sebebiyle zorlaşmaktadır. Zaten finansman sıkıntısı yaşayan okullar velilerin okul tercihi sonucu daha fazla finansman sıkıntısı yaşamaktadırlar. Okula finansman katkısı olabilecek veliler, çocuklarını devlet okullarından almakta yüksek bağış göze alarak özel okula göndermekte ve böylece çocuklarının sınavlara daha iyi hazırlanmalarını sağlayacaklarını düşünmektedirler. (Kurul, 2012, 343). Bu da çocukların hangi nitelikte bir eğitim ortamına ulaşacakları konusunda önemli bir faktör olmaktadır.

Ailelerin gelirlerinden ayırdıkları payların eğitimde fırsat eşitliğini etkilemesinin yanında, devlet organlarının eğitim hizmetleri için ayırdıkları pay da eğitimde fırsat eşitliğini etkilemektedir. Eğitim hizmetlerine ayrılan payın genel bütçe içindeki yeri devletin ekonomik gücüne bağlı olarak değişmektedir. Eğitim bütçesi için ayrılan pay ne kadar artarsa, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasında olumlu rol oynayacağı da genel bir yargıdır (Mete, 2009).

Yükseköğrenim ücretsiz olsa da bu eğitimden yararlanabilmek için girilen sınavlarda başarılı olabilmek adına alınan ek öğrenme ortamlarından maddi olarak yetersiz olan öğrenciler yararlanamamakta bu durum da yine eğitimde fırsat eşitliğinde bir dezavantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Yukarıdaki bilgiler ışığında, ailelerin ve ülkelerin bütçelerinden eğitim için ayırdıkları pay ile eğitim kalitesi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Eğer yöneticiler eğitime sağlanacak kaynakların, öncelikle nerelerden ve nasıl sağlanacağını, kaynakların, köy, kent, bölge ve okul kademeleri arasında nasıl dağıtılacağını, farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin bu kaynaklardan ne kadar yararlanacağını, öğrencilere sağlanacak burstan okul yapımına kadar bu finans kaynaklarının nasıl dağıtılacağını bilmiyorsa, eğitim gerçekten ciddi sorunlarla baş başa demektir. Yine insan kaynakları ve fiziki koşulların sağlanmasında, kısa, orta ve uzun vadeli planlamaların yapılmaması da ciddi sorunları beraberinde getirecektir. Bu sorunların ortaya çıkmaması için eğitim yönetimi ve eğitim finansmanının birlikte ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir. Kuşkusuz bunu yapacak olanlar da yine eğitim yöneticileridir (Hesapçıoğlu ve İnandı, 2008).

Eğer eğitim harcamaları tüketim olarak düşünülürse, tüketim harcamalarının kısılması gereken dönemlerde, ekonomi üzerinde uzun dönemli olumsuz etkiler meydana

getirmeksizin, eğitim harcamalarından kısıntı yapılabilir. Oysa, eğitim harcamaları yatırım özelliğine sahipse, bu kalemden yapılacak kısıntı iktisadi gelişmeyi olumsuz yönde etkileyecektir. Bu nedenle yatırımların iktisadi gelişmeyi hızlandıran etkisi göz önünde bulundurularak eğitim alanına, uzun dönemde iktisadi kalkınmaya tek başına yapacağı önemli katkı göz önünde bulundurularak, mümkün olduğu kadar fazla yatırım yapılması sağlanmalıdır (Serin, 1972).

Coğrafi faktörler

Eğitim harcamalarının yeterli düzeyde olmadığı ülkelerde eğitim eşitsizlikleri, kentlerin gelişmemiş ilçelerinde ve özellikle köylerde yaşanmaktadır. Devletin kısıtlı eğitim harcamalarından dolayı özellikle gelişmemiş bölgelerde ve köylerde, başta ekonomik faktörler olmak üzere, iklim, yeryüzü şekilleri ve nüfus gibi diğer faktörler yüzünden devlet okul yapamamaktadır. Okul olmayan yerleşim birimlerindeki öğrencilere, eğitim imkânını taşımaları eğitim ya da yatılı ilköğretim bölge okulları ile sunmaya çalışmaktadır (Mete, 2009). Taşra bölgelerinde çocuklar, devletin eğitim hizmetlerini, kentlerle dengeleyecek biçimde, köylere ulaştıramaması yüzünden maruz kaldıkları eğitim eşitsizliğinden dolayı dezavantajlı hale gelmektedirler. Bu durum, kırsal nüfusun geleneksel yapısında ve yaşam mücadelelerinde öncelik sıralamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca kırsal alanlarda kız çocuklarının okula devamsızlığının fazlalığı, öğretim süresinin kısalığı, öğretmen yetersizliği ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı, ailelerin gelir yetersizliği ve çocuğun tarımsal eylemlerde işgücünden yararlanılması, ilköğretim sonrası eğitimden yararlanmanın azlığı ve araç gereç yetersizliği eğitim eşitsizliğini arttıran öğeler olmaktadır (Tezcan, 1997).

Yukarıdaki bilgiler ışığında, coğrafi faktörlerden kaynaklanan olumsuzlukların kırsal bölgelerdeki çocukların eğitim hizmetini şehir merkezlerindeki çocuklarla aynı standartlarda alamamalarının eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açtığı düşünülebilir.

Özellikle temel eğitimde köy ve kent nüfusundan önemli farklılıklar beklenmez ancak bunun tersine farklılıklar mevcuttur. Kentlerin ve gelişmiş coğrafi bölgelerin eğitiminin hem bireysel hem de toplumsal getiri oranı köylere göre daha yüksektir (Ünal ve Özsoy, 1999).

Öte taraftan eğitim olanakları kentlerin tüm mahallelerindeki okullarda, hatta aynı mahalledeki okullarda bile farklılaşmaktadır. Bu farklılık öğrencilerin okula katkısına

göre ayrıştırılmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum çocukların sosyo-ekonomik olarak ayrıştırılmış okul ve sınıflarda okumalarına sebep olmaktadır. Bunun sonucu olarak orta ve üst sosyo-ekonomik durumda bulunan okullar daha donanımlı ve temiz mekanlarda eğitim hizmeti sunabilirken alt sosyo-ekonomik durumda bulunan okullar olumsuz şartlarda eğitim hizmeti sunmaya çalışmaktadır (Tural, 2006, s. 246).

Nüfus faktörü

Hızlı nüfus artışı, okullaşmayı ve eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkileyen faktörlerin arasında gelmektedir. Doğurganlık, eğitim düzeyi ile ilişkilidir. Eğitim düzeyi düşük aileler çok sayıda çocuk sahibi olmakta buna karşılık, eğitim düzeyi yükseldikçe çocuk sayısı azalmaktadır. Ülkemizde nüfus artış oranı yıllara göre incelendiğinde bu oranın büyük artışlar gösterdiği görülmektedir. Özellikle genç nüfus artışıdaki hızın yüksek olması, eğitim sistemini de etkilemektedir. Hızlı nüfus artışından kaynaklı eşitsizlikleri gidermek için devletlerin eğitim girdileri olan okul, araç-gereç, öğretmen gibi unsurları da nüfus artışına paralel olarak arttırması gerekmektedir. Bu paralellik kurulmadığı takdirde eğitimde fırsat eşitliği bozulmaktadır (Mete, 2009).

Yukarıdaki bilgiler ışığında, hızlı nüfus artışı sonucunda eğitim girdilerinin olumsuz etkilenmesi eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açtığı söylenebilir.

Cinsiyet ayrımcılığı faktörü

Eğitim olanakların yaygınlaşması, köyden kente göçler ve genel modernleşmeye karşın kadının statüsü, özellikle kırsal toplum içinde erkeğinkinin çok altındadır. Bu duruma paralel, gelişmiş ya da gelişmekte olan bütün ülkelerde kadın eğitimi, erkeklere oranla daha düşük düzeyde kalmıştır. Özellikle temel eğitim sonrasında kadınların eğitime devamı toplumsal nedenlerden dolayı daha azdır. Genel anlamda hemen hemen bütün ülkelerde, ülkelerin toplumsal ve ekonomik düzenine ve düzeyine göre kadın ve erkek arasında eğitimsel eşitsizlikler bulunmaktadır (Tezcan, 1997).

Dil faktörü

Ülkelerde birden fazla dilin konuşulması eğitim kademelerinden özellikle ilköğretimde birçok sorun oluşturmaktadır. İlköğretimde özellikle tek müfredat benimsemiş ülkelerde, öğrenciler müfredatı takip etmekte zorluklar yaşamaktadır. Bir

kısım öğrenci müfredattaki kavramları öğrenmekle zaman geçirirken, dil problemi olan çocuklar zamanları ana dillerinin dışındaki dili öğrenmekle geçirmektedir. Dil faktöründen kaynaklı eğitim eşitsizliklerinin giderilmesi için uygulanan politikaların basında, farklı dil konuşulan bölgelerde okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması gelmektedir. Okul öncesi eğitim kademesi ile çocuklara ilköğretim öncesinde resmi dile ilişkin kurallar ve yapılar öğretilir, böylece çocukların ilköğretim kademesinde müfredatı takip etmekte sorun yaşamaması için önlem alınmış olur (Mete, 2009).

Birden fazla dil konuşulan ülkelerde eğitim yönünden pek çok sorunlar doğmaktadır (Tezcan, 1997). Anadillerinde eğitim görmeyen öğrenciler, anadillerinde eğitim gören öğrencilere göre dezavantajlıdırlar. Bu durum eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olan faktörler arasında sayılabilir.

2.2.2 Eğitimde Fırsat Eşitliğini Sağlamak İçin Uygulanan Politikalar

Bu bölümde, eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilmek için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan politikalar açıklanmıştır.

1. **Taşınmalı eğitim:** Taşınmalı eğitim, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda detaylı olarak ele alınmıştır. Bu planda, ülke koşullarının elvermemesinden kaynaklı olarak yakınında okul bulunmayan öğrencilerin en yakın okula servislerle götürülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca 18. Milli Eğitim Şura kararlarında, taşınmalı eğitimin tanımı genişletilmiştir. Buna göre, taşınmalı eğitim faaliyetleri için yerel yönetimlerden destek alınması gerektiği ve taşınmalı eğitimden yararlanan her öğrencinin öğlen yemeği gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması bağlamında karar alınmıştır. Bu kapsamda, taşınmalı eğitim faaliyetleri ile eğitim ve öğretim sürecine devam eden okullara sağlanacak öğlen yemeklerinin yasal mevzuata uygun olarak ihale usulü ile verilmesi kararlaştırılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2010). MEB taşınmalı eğitim uygulamasını sürdürmektedir.

“Öğrenci taşıma uygulaması” Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği kararlarına bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında, özel eğitim öğrencileri dahil olmak üzere ilk ve orta öğretimde toplam 1.324.960 öğrenci bu hizmetten faydalanmıştır. Ayrıca bu kapsamda 2.847.104.330 TL finansman aktarılmıştır. 2018-2019

eğitim ve öğretim yılında ise 756.297 ilköğretim öğrencisi taşıma hizmetinden faydalanmakla birlikte yine bu öğrencilerin 690.769'u öğle yemeği hizmetinden de faydalanmıştır (Özer, Gençoğlu ve Suna, 2020).

2. **Ücretsiz ders kitabı dağıtılması:** Eğitim öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için önemli konulardan biri de öğrencilerin ders kitaplarına ücretsiz erişiminin sağlanmasıdır. Türkiye’de, 2003 yılından itibaren ders kitaplarının basımını devlet tarafından gerçekleştirilmekte ve öğrencilere ücretsiz ulaştırılmaktadır. Ücretsiz kitap dağıtımı eğitimde fırsat eşitliğini artıracak önemli bir politikadır. Bu politika kapsamında 2019’da 153.804.515 adet kitabın basım ve dağıtımı için 834.161.366 TL finansman sağlanmıştır. (MEB, 2019b). Ders kitabı basım ve dağıtımı merkezi bütçe imkânlarıyla gerçekleştirilmekle birlikte Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) da katkı sağlamaktadır (Özer, Gençoğlu ve Suna, 2020).
3. **Ücretsiz pansiyon:** Millî Eğitim Bakanlığı’nın eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilmek için uyguladığı bir diğer politika ise öğrencilere ücretsiz pansiyon hizmeti sunmaktır. Bu konu, 18. Millî Eğitim Şûrası kararlarında detaylı olarak açıklanmıştır. Buna göre, yaşadığı çevrede eğitim kurumu olmayan öğrencilerin yatılı ilköğretim bölge okullarından faydalanmasının önemi ele alınmıştır. Ayrıca, ortaöğretim kurumlarına erişim imkânı olmayan öğrenciler için var olan pansiyonların sayısının artırılması kararlaştırılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2010).

Okul pansiyonları, ikamet ettiği bölgenin dışındaki kurumlarda eğitim almak isteyen veya eğitim almak zorunda kalan öğrencilerin barınma sorununun çözülmesini ve bu öğrencilere güvenli bir ortamın sağlanmasını sağlamaktadır. Yaşadığı bölgeden başka bir yerde eğitim almak durumunda kalan öğrencilere bu imkânın sağlanması okullarda konsepti artırarak fırsat eşitliğine katkı sağlamaktadır.

“Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği” kapsamında resmî ve örgün eğitim kurumlarında eğitim ve öğrenim görmekte olan, maddi imkânları sınırlı ve başarılı öğrencilerin barınma ihtiyacı yatılı okullar yoluyla karşılanmakta, bu okulların pansiyonlarına her yıl bütçe kanununda belirlenen oranda ödenek gönderilmektedir. Ayrıca bu öğrencilere kıyafet, kırtasiye ve harçlık yardımı yapılmaktadır. Türkiye’ de 2019–2020 eğitim öğretim

döneminde 3.065 pansiyonlu okul, büyük bir kısmı parasız yatılı olan 328.141 öğrencinin hizmetine sunulmuştur (Özer, Gençoğlu ve Suna, 2020).

4. **Okul ve derslik sayısının artırılması:** Türkiye'nin coğrafi, beşerî ve ekonomik şartları göz önüne alındığında, ülke genelindeki okulların dağılımının ülkenin her yerinde farklılık gösterdiği bilinmektedir. Bu durum, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanmasında çok büyük engel teşkil etmektedir. Bu sebeple, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren ülkenin her bölgesindeki okul ve derslik sayısının ihtiyacı karşılaması ve dengeli dağılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda, 2000'li yıllardan itibaren dersliklerdeki öğrenci sayısını 30 kişiye indirmek için çalışmalar yürütülmektedir (Canöz, 2014).

2019-2020 eğitim öğretim yılında okul sayısı 68589, öğrenci sayısı 18 241 881, öğretmen sayısı 1 117 686, derslik sayısı 727 347'dir (Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021).

5. **Üniversite harçlarının kaldırılması:** Türkiye'de yüksek öğrenim harçlarının kaldırılmasına yönelik politikalar incelendiğinde; hükümet programları, kalkınma planları ya da milli eğitim şura kararlarında bu konuya ilişkin bir düzenleme olmadığı görülmektedir (Canöz, 2014). Üniversite harçlarının kaldırılmasına ilişkin düzenleme, 2013 yılında bütçe görüşmelerinde ele alınmıştır. Bu düzenleme sonucunda, ilk yıl itibari ile yaklaşık olarak 2 milyon 184 bin öğrenci üniversite harçlarından muaf tutulmuştur. Bu bağlamda, ilgili öğrencilerin toplamda 498 milyon TL'lik üniversite harçlarının karşılanması devlet hazinesinden karşılanmıştır (Şimşek, 2012).
6. **Ücretsiz tablet dağıtılması:** Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve kırsal bölgeler ile şehirlerde yaşayan öğrenciler arasındaki farkları minimuma indirmek için uygulanan politikalardan biri de öğrencilere ücretsiz olarak tablet dağıtılmasıdır. 61. hükümet programı kapsamında uygulanan FATİH Projesi kapsamında, yaşanan devrin bir gerekliliği olarak teknolojik gelişmelere ayak uydurmak hedeflenmiştir. Bu kapsamda, öğrencilere ücretsiz tablet dağıtımı, okullara fiber internet ve akıllı tahta sağlanması ve akıllı dersliklerin oluşturulması gibi uygulamalar yapılmıştır. Yürütülen uygulamalar doğrultusunda, FATİH Projesi için 2012 yılı itibariyle 803 milyon TL ve 2013 yılı itibariyle ise 1,4 milyar TL'lik bütçe ayrılmıştır (Şimşek, 2012).

7. **Okulların bilgisayar sayısının artırılması:** Eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilmek ve ülkenin farklı bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasındaki farkı minimum düzeye indirebilmek için yapılan uygulamalardan biri de okullardaki laboratuvar ve bilgisayar sayısının artırılmasına ilişkin yürütülen çalışmalardır. Bu konuda yapılan ilk ciddi çalışmalar, 61. hükümet döneminde denk gelmektedir. Bu dönemde, yaklaşık olarak 850 bin adet bilgisayar ihtiyaç sahibi olan eğitim kurumlarına tahsis edilmiştir (Canöz, 2014).
8. **Şartlı Nakit Transferi:** Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamanın yollarından biri de maddi olarak dezavantajlı olduğu belirlenen öğrencilerin ailelerine maddi destek sağlanmasıdır. Bu şekilde sağlanan maddi destekle ailenin eğitime bütçe ayırabilmesi sağlanacak ve ailevi özellikleri iyileştirerek eğitim çıktıları üzerinde pozitif etki oluşturulabilecektir (Özer, Gençoglu ve Suna, 2020). Şartlı Nakit Transferinin (ŞNT) ile bileşenlerinden biri olan Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY), 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında ödenmektedir. Bu yardım herhangi bir sosyal güvencesi bulunmayan, fakir ve muhtaç ailelere, çocuklarını okula göndermeleri koşulu altında verilmektedir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2020a).

ŞEY Türkiye’de 2001 de başlayan ekonomik krizin ardından Dünya Bankası finansmanı ile başlatılmıştır. 2002 de pilot uygulaması gerçekleştirilmiş ve 2003’te ise ülke genelinde uygulanmıştır. 2007’den günümüze dek ise köklü bir eğitim politikası olarak uygulanmaktadır ve finansman kamu bütçesi tarafından karşılanmaktadır.

Yine fırsat eşitliğine katkıda bulunmak adına kız öğrencilere erkek öğrencilerden cüzi miktarda daha fazla katkı sağlanmaktadır. 2003’ten 2009’a dek toplam 7 milyar 243 milyon 587 bin 496 TL destek ihtiyaç sahibi ailelere ulaştırılmıştır.

61. hükümet planına göre, “okul öncesi eğitimden başlayarak okullaşma oranlarında ciddi artışlar, kız çocuklarının eğitime katılması için özel projeler, gelir yetersizliği nedeniyle çocuğunu okula gönderememe mazeretini tamamen ortadan kaldırma, okul kitaplarından başlayarak, şartlı nakit eğitim desteklerine, kredi, burs imkânlarına en yüksek seviyede ulaşılmasını sağlama ve okul binalarını ve teknik donanımları uluslararası standartlara ulaştırmak”

yönünde açıklamalar şartlı nakit transferine işaret etmektedir (Canöz, 2014). 8. ve 9. beş yıllık kalkınma planlarında şartlı nakit transferine ait bir veriye rastlanmamıştır. 17.ve 18. Millî Eğitim Şûrası kararlarında şartlı nakit transferi konusu ile ilgili bir veriye rastlanamamıştır.

9. **Destekleme ve Yetiştirme Kursları (DYK):** Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında öğrenim gören istekli öğrenciler için ücretsiz olarak uygulanan destekleme ve yetiştirme kurslardır. İlköğretim kurumlarında bütün ortaokullar kurs merkezi kabul edilmiştir. Ortaöğretim kurumlarında ise kursların; eğitim kurumlarının türleri, donanımı, birbirine yakınlığı, derslik ve öğrenci sayıları, ulaşım kolaylığı ve güvenliği, coğrafi bütünlük gibi hususlar dikkate alınarak eğitim bölgesi veya ortaöğretim kayıt alanı içinde il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince belirlenen kurumlarda ortak olarak açılması esastır. Ancak ilçe, il veya ülke genelinde genel hayatı etkileyen salgın hastalık, doğal afet, elverişsiz hava koşulları ve benzeri durumlar ile eğitim kurumunun taşıma merkezi olması, eğitim bölgesi veya ortaöğretim kayıt alanında birden fazla kurs merkezi ve öğrencilerin taşınma imkânının olmaması gibi durumlarda kurs merkezleri, ayrı ayrı belirlenip açılabilir (Millî Eğitim Bakanlığı Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi, 2020).
10. **İlkokullarda Yetiştirme Programı (İYEP):** İYEP in amacı hedeflenen kazanımlara yeterli düzeyde ulaşamayan ilkokul öğrencilerini belirlemek ve eksik kazanımların, kalıcı hale gelmeden ve daha sonrasında hedeflenen diğer kazanımların da edinilmesi engellenmeden telafi edilmesini sağlamaktır. Program ilkokul üçüncü sınıfta eğitim alan, özel eğitim ihtiyacı bulunmayan ve bulunduğu sınıf düzeyinde kendisinden beklenen Türkçe ve matematik derslerinde temel beceri eksikliği bulunan öğrencilere ulaşmayı hedeflemektedir. (Gençoğlu, 2019).
11. **PIKTES:** Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019) verilerine göre 2019 yılında Türkiye’de yaklaşık 1 milyonu mecburi eğitim çağında olan 3,7 milyon civarında Suriyeli bulunmaktadır. Bu sayı Türkiye’de yabancı uyrukluların eğitim öğretime yönelik ihtiyaçlarının önemini göstermektedir. Bu ihtiyacı karşılamak için Yabancıların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Projesi (PIKTES) uygulanmaktadır. PIKTES projesi ile birlikte 2020/7 sayılı “Yabancılar Öğrenciler Uyum Sınıfları” adlı uyum sınıfları Genelgesi ile yabancı öğrencilerin Türkçe dil becerilerinin geliştirmesi yoluyla bu

öğrencilerin eğitim sistemine uyum sağlamaları hedeflenmektedir. Türkçe dil beceri düzeyleri geliştirilen yabancı uyruklu öğrenciler akademik eğitim almaya uygun hale getirilmeleri amaçlanmaktadır (Özer, Gençoğlu ve Suna, 2020).

12. **Ulusal İzleme ve Değerlendirme Birimi:** ‘Ulusal İzleme ve Değerlendirme Birimi’ MEB tarafından 2019 yılında eğitim sistemini izlemek, geliştirmek ve iyileştirmek amacıyla oluşturulmuştur. MEB’in öğrenciler ve okullar arasındaki başarı farklarını dengelemek için gerçekleştirdiği projelerin verimliliklerini de bu birim izlemekte ve değerlendirmektedir. MEB’in 2018’de kamuoyuyla paylaştığı 2023 Eğitim Vizyonunda (MEB, 2018) izleme araştırmaları yapılmasının önemine dikkat çekilmiştir. 2019 yılında çalışmalara başlanmış ilk kez ilkokul 4, ortaokul 7 ve lise 10’uncu sınıf düzeylerinde yaklaşık 350 bin öğrenciyi kapsayacak şekilde Türkçe, olarak uygulamıştır (MEB, 2019b). Ayrıca, destekleme ve yetiştirme matematik ve fen bilimleri ile ilgili 81 ilde başarı izleme araştırması yapılmıştır (MEB, 2019a). İzleme Araştırma Birimi MEB’in 2019 yılında ilk kez Türkçe dersinde dört beceri alanı olan okuma, yazma, konuşma ve dinlemede ölçme yapan bir sınavı pilot proje uygulamasını izleme kapsamına almıştır. DYK’da eğitim alan öğrencilere her eğitim dönemi sonunda 5’inci sınıftan 12’nci sınıfa kadar tüm sınıf seviyelerinde Türkçe, matematik, fen bilimleri ve yabancı dil derslerine yönelik öğrenci başarı araştırması yapılmak suretiyle izleme ve değerlendirme kapsamına alınmıştır (Özer, Gençoğlu ve Suna, 2020).

2.3 Eğitim Finansmanı

Eğitim finansmanı, anlamı itibariyle eğitim ve öğretim faaliyetleri için fon sağlama ve kazanılan fonları en etkili ve verimli bir biçimde kullanmaktır. Ek olarak, eğitim finansmanı, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bütün boyutlarına etki etmektedir. Eğitim finansmanı aynı zamanda, eğitim sektöründe var olan problemlerin ana sebeplerinden birisidir. Bu sebeple, eğitim ve öğretim faaliyetlerinden beklenen amaçların meydana gelmesini de negatif olarak etkilemekte ve bu amaçları sınırlandırmaktadır (Koç, 2007).

Türkiye’de eğitim finansmanı büyük oranda vergiler ile karşılanmaktadır. Ancak kamu kaynaklarındaki yetersizlik ciddi sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların

çözümünü sağlamak üzere okullarda özel finansman kaynakları sağlama yoluna gidilmiştir (Ünal, 1996; Kurul-Tural, 2012).

Eğitim hizmetlerinin başlıca girdileri insan kaynakları ve fiziksel kaynaklardır. Öğretmen, okul idarecileri, eğitim uzmanları, müfettişler ve okul personelleri insan kaynaklarını oluşturmaktadır. Okul binası ve içerisinde bulunan sınıflar, deney odaları, konferans salonları, vb. gibi yerler ise fiziksel kaynakları oluşturmaktadır (Başaran, 2008).

Eğitimin niteliğini yükseltebilmek adına eğitim girdilerinin sağlanması önemli rol oynamaktadır. Girdi kaynaklarının nereden ve hangi şartlar ile elde edileceği, eğitim finansmanının ana problemleridir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerine ayrılacak maddi kaynakların sağlanma biçimleri, ülkelerin yönetim şekilleri kapsamında farklılık göstermektedir. Bu farklılık özellikle eğitim yönetimi yapısındaki temel farklılıklar çerçevesinde şekillenmektedir (Levin, 1987, akt. Kayıkçı, 2014).

2.3.1 Eğitimde Finansman Yaklaşımları

Bir ülkede eğitim sisteminin hedeflerine ulaşabilmesi için belli miktar finansman sağlanması gerekmektedir. Eğitim sistemi için yapılacak harcamaların planlanmasına ilişkin yaklaşımlar o ülkenin eğitim finansmanına yönelik politikalarının temelini oluşturur (Tonbul, 2016). Bu politikalar devletin sunduğu eğitim hizmetinden ne beklediğine, devlet anlayışına bağlı olarak kamu harcamalarındaki oranına ve eğitim için finansman sağlama yöntemlerine göre şekillenir ve bu politikalar ülkelere göre değişiklik gösterir (Howell & Miller, 1997; Koç, 2007). Ülkelerin farklı finansman yaklaşımları vardır. Her ülke eğitim finansmanı politikasını içinde bulunduğu ekonomik, sosyokültürel ve politik imkanlar çerçevesinde farklı şekillerde belirlemektedir (Göksü, Altun, & Göksü, 2016).

Dünya genelinde eğitim ve öğretim etkinliklerine kaynak sağlamak için 3 farklı yaklaşım uygulanmaktadır. Bunlar; kamu kaynakları, eğitim ve öğretim etkinliklerinden faydalanan öğrenci ve ailelerinin kaynakları (özel finansman yaklaşımı) ve toplum içindeki herkesten sağlanan kaynaklar (karma finansman yaklaşımı) şeklindedir. Bu yaklaşımların özellikleri, amaçları ve sınırlılıkları aşağıda verildiği gibidir (Kurul-Tural, 2012).

Kamusal finansman yaklaşımı

Eğitim finansmanı olarak kamu kaynaklarının kullanılması, vergiler aracılığıyla olmaktadır. Kamu kaynaklarının eğitim finansmanı olarak kullanılmasında fırsat eşitliğinin sağlanması, toplumsal faydanın göz önünde bulundurulması ve eğitim ve öğretim faaliyetlerine yönelik sağlıklı kararlar verilmesi amaçlanmaktadır. Bu finansman türünün sınırlılığı ise kamu kaynaklarındaki ani dalgalanmaların eğitim ve öğretim kalitesini doğrudan etkilemesidir (Kurul-Tural, 2012).

Özel finansman yaklaşımı

Özel finansman yaklaşımında, eğitim ve öğretim faaliyetlerinden faydalanan öğrencilerin öğrenim ücretini ödemesi ve bu sayede eğitim ve öğretim süreçlerine finansman kaynak aktarılması istenmektedir. Eğitim ve öğretim etkinliklerinde özel finansman kullanılmasında, eğitimden yararlanan öğrencilerin ücret ödemesinin verimliliği yükselteceği, eğitim sürecinin yargılanmasına ve sorgulanmasına imkân tanıyacağı ve kişisel yönelimlerin göz önüne alınacağı amaçlanmaktadır. Bu yaklaşımın sınırlılığı ise eğitim dünyasında eşitsizliğe sebebiyet vereceği, eğitimin kişisel faydalar kapsamında yapılacağı ve toplumsal faydaların göz ardı edileceği şeklindedir (Kurul-Tural, 2012).

Karma finansman yaklaşımı

Karma finansman yaklaşımında, eğitim ve öğretim etkinliklerinden yararlanan öğrenciler, işletmeler ve gönüllü kurum ve kuruluşların mali kaynak sağlaması beklenmektedir. Karma finansman yaklaşımında, bir yerde yaşanacak daralmayı başka kaynaklarla telafi edebilmek amaçlanmaktadır. Karma finansman yaklaşımının sınırlılığı, kimlerin eğitim ve öğretim süreçlerine daha çok katkı sağlayacağını tespit edilmesinde yaşanacak zorluklar ve yönetim maliyetinin yüksek olmasıdır (Kurul-Tural, 2012).

2.4 Türkiye’de Eğitim Finansmanı

Her yıl Millî Eğitim Bakanı TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu’ndaki sunumunda, yeni bütçeyle planlanan faaliyetleri, önceki yıldaki çalışmaları ve bunlarla ilgili verileri kamuoyuyla paylaşmaktadır. 2020-2021 eğitim ve öğretim yılının bütçe planının aşamaları şu şekilde gerçekleşmiştir:

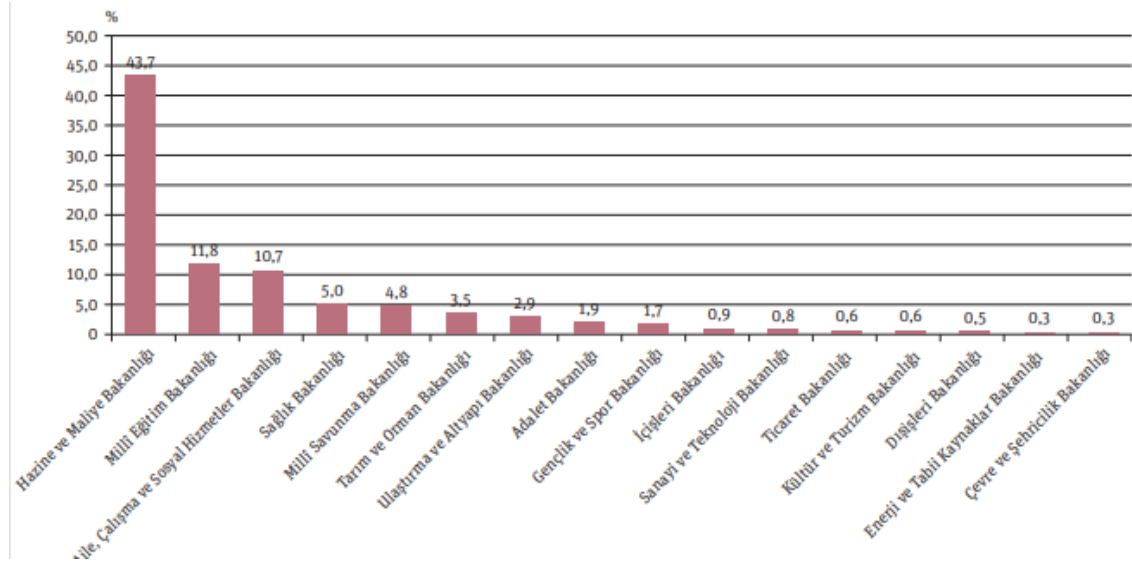
Tablo 2. 1 2020-2021 yılı bütçe süreci

Kaynak: ERG, (2020)

Tablo 2.1'de verilen süreç kapsamında 2020-2021 eğitim ve öğretim yılının bütçesi planlanmıştır. Bütçe planlamalarında her yıl, Millî Eğitim Bakanlığı'nın payı değişkenlik göstermektedir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın aldığı pay ile diğer bakanlıkların kıyaslanması Grafik 2.2'de verilmiştir.

Grafik 2. 2 Millî Eğitim Bakanlığı ve diğer bakanlıkların bütçe kıyaslaması

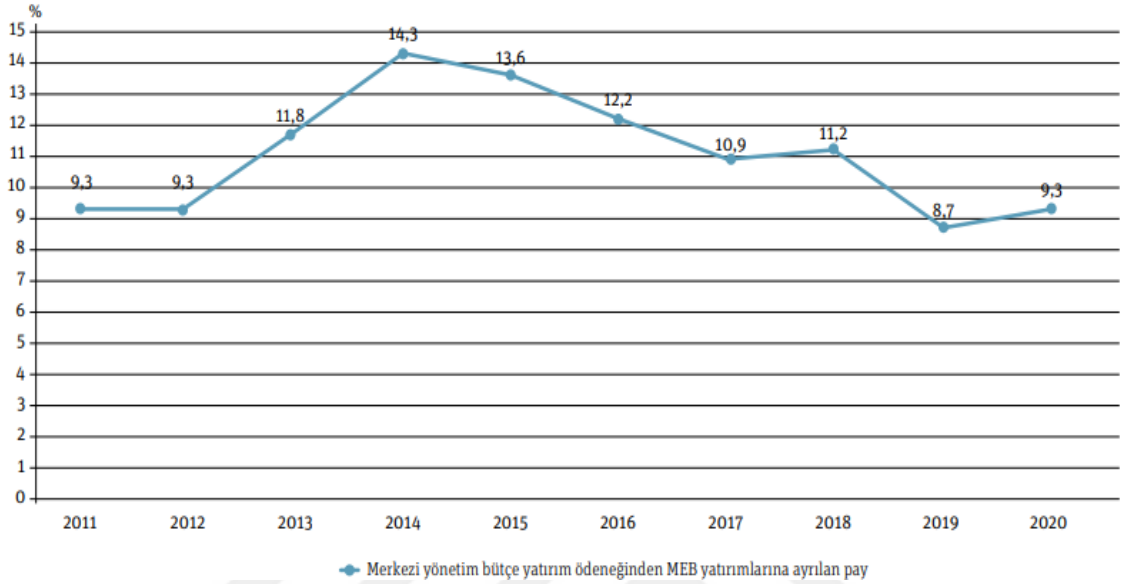

Kaynak: ERG, (2019)

Grafik 2.2'ye göre, Millî Eğitim Bakanlığı 2019 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın ardından bütçeden en çok pay alan bakanlık olmuştur. Millî Eğitim

Bakanlığı'nın buradaki payı %11,8'dir. Merkezi bütçeden Millî Eğitim Bakanlığına ayrılan payın yıllara göre oransal değişimi Grafik 2.3'te paylaşılmıştır.

Grafik 2. 3 Merkezi bütçeden Millî Eğitim Bakanlığı'na ayrılan payın yıllara göre değişimi

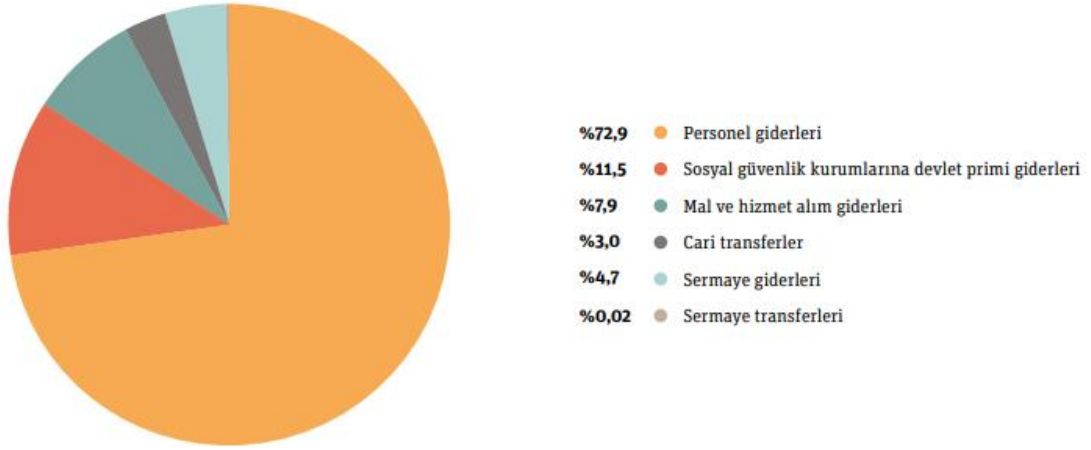

Kaynak: ERG, (2020)

Grafik 2.3'e göre, Millî Eğitim Bakanlığı'nın merkezi bütçeden aldığı pay son 10 yıl içinde oransal olarak %8,7 ile %14,3 arasında değişmiştir. Özellikle 2014 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı'nın payında düşüş olduğu dikkat çekmektedir. 2018 yılında bir önceki seneye göre %0,3'lük artış yaşayan bütçe, 2020 yılında ise bir önceki yıla oranlar %0,6'lık artış yaşamıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın bütçeden aldığı pay taksim edilirken çeşitli harcamalar yapılmaktadır. Bu harcamaların dağılımı Grafik 2.4'te verilmiştir.

Grafik 2. 4 Millî Eğitim Bakanlığı'nın giderleri

Kaynak: ERG, (2020)

Grafik 2.4'e göre, 2020 yılı itibariyle Millî Eğitim Bakanlığı'nın en büyük gideri, personellere ilişkin giderlerdir. Bunu sırasıyla; sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri, mal ve hizmet alım giderleri, cari transferler, sermaye giderleri ve sermaye tesisleri takip etmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğrenci başına yaptığı harcamanın OECD ve AB23 ülkelerine ilişkin ortalamalar ile kıyaslanması Tablo 2.1'te verilmiştir.

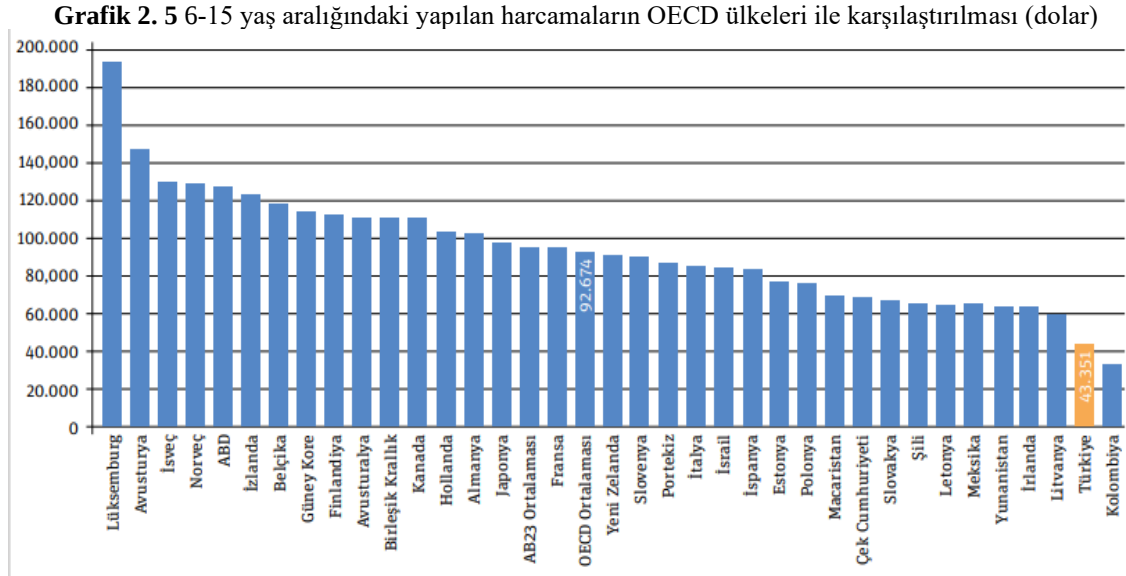
Tablo 2. 1 Öğrenci başına harcama (dolar)

	Resmi kurumlar				Özel kurumlar			
	İlkokul	Ortaokul	Genel ortaöğretim	Mesleki ve teknik ortaöğretim	İlkokul	Ortaokul	Genel ortaöğretim	Mesleki ve teknik ortaöğretim
Türkiye	3.590	3.474	3.091	5.166	17.016	14.692	17.408	15.574
OECD ortalaması	8.640	10.186	9.738	10.237	9.000	9.816	10.806	21.705
AB23 ortalaması	8.624	10.482	9.872	11.004	9.304	10.220	10.093	28.713

Kaynak: ERG, (2020)

Tablo 2.1'e göre, Türkiye Cumhuriyeti, öğrenci başına yaptığı harcamalar ile resmî kurumlarında OECD ve AB23 ülkelerinin gerisinde iken özel kurumları ile bu ortalamanın üzerindedir.

Tablo 2.1’den hareketle, Türkiye Cumhuriyeti’nin resmî kurumlara ayırdığı bütçe ve verdiği önemin OECD ve AB23 ülkelerine kıyasla daha düşük düzeydedir. Bu durum, resmî kurumlara ayrılan bütçenin tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini zorunluğu kılmaktadır. Özel kurumların OECD ve AB23 ülkelerine ait ortalamanın üzerinde yer alması da özel kurumların devlet kurumlarına göre öğrenci başına yaptığı harcamaların ve öğrencilere verdiği önemin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

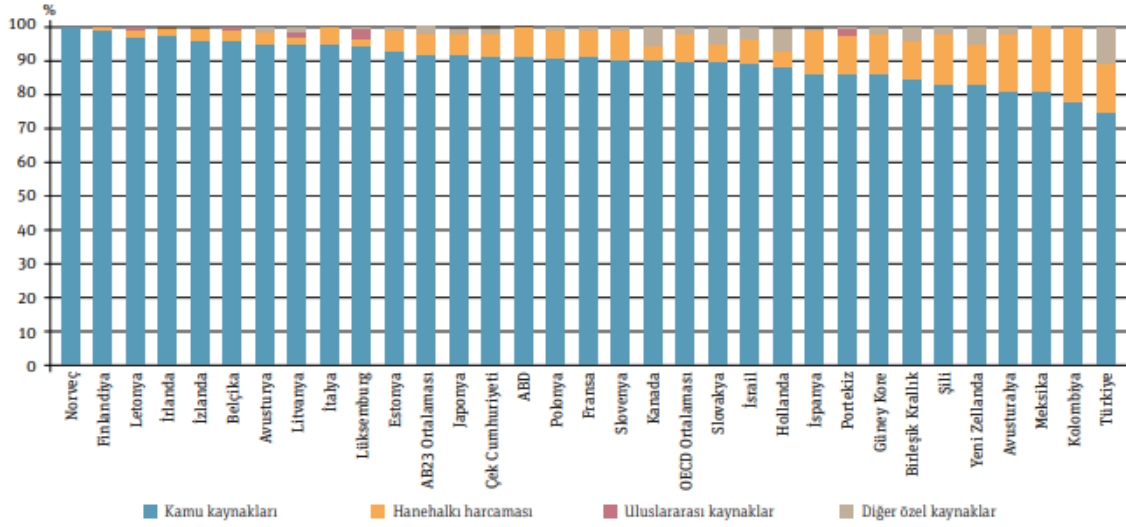

Kaynak: ERG, (2020)

Grafik 2.5’ya göre, 6-15 yaş aralığındaki öğrenciler için yapılan harcamalar bakımından Türkiye Cumhuriyeti, OECD ülkelerinin gerisinde kalmıştır.

Bu bilgiler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’nin Millî Eğitim Bakanlığı’na ayırdığı bütçenin diğer bakanlıklara oranla ikinci sırada olduğu belirlenmiştir. Fakat buna rağmen son yıllarda, Millî Eğitim Bakanlığı’nın bütçesinde oransal olarak bir düşüş gözlenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın genel giderleri incelendiğinde, çok büyük bir bölümünün personel giderlerinden ve buna bağlı harcamalardan olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, okullara yeteri kadar ödenek verilememektedir. OECD ve AB23 ülkeleri ile yapılan kıyaslamalar da bunu destekler niteliktedir.

Grafik 2. 6 Eğitim kurumlarına yapılan harcamaların kaynaklara göre dağılımı

Kaynak: ERG, (2020)

Grafik 2.6'ye göre gelişmiş ülkeler genel olarak kamu kaynakları ağırlıklı harcama yaparken, Türkiye'de bu oran giderek düşmektedir. Ayrıca, Türkiye'de hane halkı harcamasına dayalı yapılan eğitim harcamaları diğer ülkelerden daha fazladır.

PISA sonuçları ile eğitim harcamalarının ilişkisi incelendiğinde; Türkiye'deki eğitim harcamalarının artışıyla aynı hızda olmasa da PISA sonuçlarındaki ortalama puanların da arttığı görülmüştür. Fakat elde edilen başarı artışı Türkiye'nin durumunu ortalamaya çekmede yetersiz olmuş ve kısmen olumsuz bir görünümde kalmıştır. OECD ülkelerinin eğitim harcamaları ile PISA sonuçları birlikte değerlendirilerek; eğitim harcamaları ile PISA sonuçları arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Fakat öğrenci başına hem kamu eğitim harcaması hem bütçeden eğitim için ayrılan paylar hem de özel kesim ile kamu kesiminin toplam eğitim harcamasının milli gelir içerisindeki payı bu ilişki hakkında net bir sonuç vermemektedir. Söz konusu değişkenlerin genel eğilim anlamında PISA sonuçlarındaki başarıyla ilişkisi bulunsa bile bu ilişkinin politika belirlemede yeterli bir anlamlılık düzeyine sahip olmadığı görülmektedir. Ayrıca, tek başına eğitim harcamalarının yüksekliğinin PISA'da başarıyı belirlemediği eldeki veriler kapsamında ulaşılan bir sonuçtur (Kılıçarslan, 2016).

PISA 2018 raporuna göre ülkelerin eğitime ayırdıkları finansman ile uluslararası izleme çalışmalarındaki performansları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ülkelerin okuma becerileri puanlarındaki değişimin %49'unu eğitime yönelik harcamalar oluşturmuştur.

Türkiye, eğitime ayırdığı finansman bakımından OECD ortalamasının altında yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019)

2023 Eğitim Vizyon Belgesinde yer alan eğitim finansmanı başlığı altındaki “Okul Gelişim Planı” na göre her okulun kendi koşullarında gelişimini desteklemek için her okula okul gelişim bütçesi verileceği (MEB, 2018) belirtilmiştir. Bu planlama okulların kendi kaynaklarını yönetebileceği şekilde bir finansal düzenlemeyi esas almaktadır. Bu da okul yöneticilerinin finansal yönetim becerilerine sahip olması ve bunu kullanabilmesini gerektirmektedir. Finansman alanındaki eksikliğin giderilmesi için merkezi bütçenin yanı sıra kaynak çeşitlendirme ihtiyacı dile getirilmiştir. Bu durumda okul yöneticileri, okula finansman sağlama noktasında daha geniş inisiyatif alabileceklerdir. Okullara gelişim planlarına uygun bütçe verilmesi okullara güçlenme imkânı sağlayacaktır. Finansman sıkıntısı olan okulların desteklenmesine, finansman kaynaklarının artırılması için çeşitlendirilmesine adaletli kullanılmasına dikkat çekilerek okullar arasındaki çıktı farklarının azaltılması hedeflenmektedir (ERG, 2018). Bu göstermektedir ki eğitim planlanmasında ve finansman yönetiminde merkeziyetçi yapı korunmakla birlikte yerleşme politikaları da söz konusu edilmektedir (Karakul, 2014).

2.4.1 Türkiye’deki Okulların Mali Kaynaklarını Karşılatabilmek İçin Kullanılan Kanallar

Okulların mali kaynaklarını karşılayabilmek adına farklı kanallardan Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine kaynak aktarılmaktadır. Bu kaynaklar şu şekilde sıralanabilir (MEB, 2019):

- Konsolide bütçe ile tahsis edilen kaynaklar
- İl Özel İdaresi bütçesi ile tahsis edilen kaynaklar
- Çıraklık Mesleki ve Teknik Eğitim Geliştirme ve Yayma Fonundan (3308 sayılı Kanun uyarınca) tahsis edilen kaynaklar
- Eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetleri vergisi (3418 sayılı Kanun uyarınca)
- Eğitim katkısı (4306 sayılı Kanun uyarınca)
- Döner Sermaye Gelirleri
- Bireyler ve kuruluşlar olarak kamu katkıları ve bağışları
- Millî Eğitim Vakfı gelirleri
- Derneğin Gelirleri (okul binası, yaşam ve öğrenci koruma dernekleri vb.)

2.4.2 Okul- Aile Birliği

Zorunlu eğitim, geçmişe oranla daha uzun bir zamanı kapsamakla birlikte, çocuğın okulda geçirdiği zaman ailesi ve çevresiyle geçirdiği zamana göre hâlâ kısa olduğundan okul öğretmenlerinin aile çevresinde de desteklenmesi gereklidir. Çocuklarına destekleyici bir ortam sağlayan aileler, sosyo- ekonomik durumları yetersiz olsa da çocuklarının okul başarısına olumlu etki yapabilirler. Öğrencilerin okul başarılarını daha ileriye taşımak hem ailelerin hem de okulun ortak problemleri arasındadır. Okul ve aileler bu amacı gerçekleştirmeye yönelik programlarını düzenlemek ve uygulamak için birlikte çalışmalıdırlar (Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, 2012).

Bütün modern toplumlarda olduğu gibi, toplumumuzda da okul ile ailenin iş birliği zorunlu hale gelmiştir. Aile; öğrencinin annesi/babası veya yasal olarak sorumluluğunu üstlenen kişidir. Öğrenciyi ham bir madde, okulu bu maddeye şekil veren bir atölye olarak kabul ettiğimizde ortaya çıkacak eserin daha sağlıklı olabilmesi için okul ile ailenin iş birliğinin sağlanması gerekmektedir (Kebeci, 2006).

Okul- aile birliğinin görev ve yetkileri

Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'nin 6. maddesi gereğince Okul- Aile Birliği'nin görev ve yetkileri şunlardır (Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, 2012):

- a. Öğrencilerin, Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri ve millî manevi değerler doğrultusunda yetiştirilmeleri için okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.
- b. Okulun amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesine, eğitimde kalite ve başarı için okulun stratejik plan çalışmalarına ve uygulamasına destek olmak, eğitimde fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.
- c. Öğrencilerin başarısını artırmak amacıyla okul yönetimince planlanan kurs, sınav, seminer, müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine katkı sağlamak.

- d. Okul yönetimiyle iş birliği yaparak eğitim ve öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının değerlendirilmesine katkı sağlamak.
- e. Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak, bu hizmetlere ilişkin sosyal güvenlik primi, vergi ve benzeri ödemelerin yapılmasını sağlamak.
- f. Millî bayramlar, belirli gün ve haftalar ile kültürel yarışmaların düzenlenmesi giderlerine katkıda bulunmak.
- g. Okula yapılan ayni ve nakdî bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak, sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek, şartlı bağışları amacına uygun olarak kullanmak.
- h. Kantin ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek.
- i. Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi ve manevi destek sağlamak, aynı amaçla kardeş okullara da katkıda bulunmak.
- j. 28/08/2007 tarihli ve 26627 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği'nde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.
- k. Eğitim ve öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.
- l. Eğitim ve öğretimi geliştirmek amacıyla oluşturulan çalışma komisyonlarına katkı sağlamak.
- m. Ulusal ve uluslararası projelere katılmak ve proje amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunmak.
- n. Eğitim ve öğretimle ilgili diğer etkinliklere destek olmak.

Yani Millî Eğitim Bakanlığı, Okul- Aile Birlikleri'ne okulların özel gelir kaynaklarını sağlama ve kullanma görevini vermiştir.

Okul- aile birliğinin gelirleri

MEB Mevzuatı Okul- Aile Birliği Yönetmeliğinin 15. maddesi gereğince Okul- Aile Birliği'nin resmi okullarda gelirleri şunlardır (Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, 2012):

- a. Ayni, nakdî, şartlı/şartsız bağış ve yardımlardan,

- b. Okulların bünyesindeki kantin ve benzeri yerlerin işlettilmesi, gerektiğinde işletilmesinden elde edilen gelirlerden,
- c. Kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişilikleri ve gerçek kişilerin, örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde eğitim ve öğretimin yapıldığı saatler dışında gerçekleştirecekleri sosyal, kültürel, sportif, kurs, proje, sınav, toplantı, kampanya ve benzeri gelir getirici etkinliklerinden sağlanan gelirlerden,
- d. Diğer gelirlerden oluşur.

Birlikler, okul kayıt dönemi de dahil olmak üzere velileri herhangi bir şekilde bağışa zorlayamaz, yardım toplayamaz. Ayrıca bakanlığın yürüttüğü proje ve protokoller kapsamında okul ve kurumlarda gerçekleştirilecek olan faaliyetlerden ücret talep edilemez.

Okul- aile birliğinin gelirlerinin dağılımı

MEB Mevzuatı Okul- Aile Birliği Yönetmeliğinin 17. maddesi gereğince Okul- Aile Birliği'nin resmî okullarda kantin ve benzeri yerler hakkında şu ifadeler yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, 2012):

- a. Birliklerce kiraya verilmesi hâlinde,
 - 1. Elde edilecek gayri safî gelirin %3'ü, üçer aylık dönemler hâlinde, takip eden ayın yirmisine kadar hazineye arz bedeli olarak kiracı tarafından defterdarlık/mal müdürlüğü hesabına,
 - 2. Elde edilecek gayri safi gelirden hazineye ödenmesi gereken arz bedeli düşüldükten sonra kalan net tutarın %80'i birliğin, %10'u ilçe millî eğitim müdürlüğünün, %10'u ise il millî eğitim müdürlüğünün banka hesabına aktarılır. Büyükşehir statüsünde olmayan il merkezlerindeki birliklerde ise gelirin %20'si il millî eğitim müdürlüğünün banka hesabına yatırılır.
- b. Birliklerce işletilmesi hâlinde,
 - 1. İşletilen yerin gayri safi hâsılatının %1'i birlikçe, üçer aylık dönemler hâlinde, takip eden ayın yirmisine kadar hazineye arz bedeli olarak defterdarlık/mal müdürlüğü hesabına ödenir.

2. Arz bedelinin hesaplanmasında gayri safi hâsılat esas alınmış ise hazineye ödenmesi gereken arz bedeli, zorunlu işletme giderleri ve kanuni giderler düşüldükten sonra kalan net tutarın %80'i birliğin, %10'u ilçe millî eğitim müdürlüğünün, %10'u ise il millî eğitim müdürlüğünün banka hesaplarına aktarılır. Büyükşehir statüsünde olmayan il merkezlerindeki birliklerde ise gelirin %20'si il millî eğitim müdürlüğünün banka hesabına yatırılır.
3. İl/ilçe millî eğitim müdürlükleri hesaplarına yatırılan paralar, il/ilçe millî eğitim müdürünün veya görevlendireceği ilgili müdür yardımcısı/şube müdürü başkanlığında iki okul müdürü ve iki birlik başkanından, mülki amirin onayı ile oluşturulan komisyonca öncelikle imkânları kısıtlı olan okulların ve öğrencilerin eğitim ve öğretimle ilgili ihtiyaçlarında kullanılmak üzere ilgili birliğin hesabına aktarılır.
4. Kira süresinin sona ermesi veya sözleşmenin feshinden sonra taşınmazın tahliye edilmemesi durumunda, tahsil edilen cezanın, sözleşmenin feshi hâlinde tahsil edilen cari yıl/ay kira bedeli tutarındaki tazminatın ve kısa süreli kullanım bedellerinin %3'ü hazineye arz bedeli olarak ödendikten sonra kalan tutar birinci fıkraya göre dağıtılır.
5. Arz bedelinin ödenmesinin takibinden okul müdürü ve birlik yönetim kurulu başkanı sorumludur.
6. Süresinde ödenmeyen arz bedelleri, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51. maddesi gereğince belirlenen gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir.

2.5 İlgili Araştırmalar

Alpay (2011) tarafından yapılan araştırmada, okul müdürlerinin finansman sağlama konusundaki görüşleri incelenmiştir. Araştırma amacı kapsamında, ilköğretim kurumlarında görev yapmakta olan 10 okul müdürüne ulaşılmıştır. Nitel model ile planlanan araştırmada veriler, yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Araştırma sonunda, okulların gider kalemlerini bütçe dışından karşıladıkları belirlenmiştir. Ödenek yetersizliği sebebiyle belediyelerden yardım alındığı ve velilerden

bağış toplandığı tespit edilmiştir. Okula kazandırılan bu finansmanlar ile de okullarda yetersiz olan temizlik personeli sayısı çoğaltılmıştır.

Kayıkçı (2014) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim kademesinde görev yapan okul müdürlerinin okullarında yaşadıkları mali sorunların tespit edilmesi ve müdürlerin kaynak arayışları incelenmiştir. Bu bağlamda araştırma 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 47 okul müdürünün katılımı ile yürütülmüştür.

Araştırma sonunda, okulların kendilerine ait bütçelerinin olmaması en büyük problem olarak belirlenmiştir. Ayrıca, mali yetersizliğin eğitsel süreçlerde aksamalara sebebiyet verdiği belirlenmiştir. Araştırma sonunda bu probleme çözüm olarak Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğrenci sayısına göre okullara bütçe ayırmasının gerekliliği tartışılmıştır.

Toker-Gökçe ve Uslu (2018) tarafından yapılan araştırmada, okul müdürlerinin görüşleri kapsamında ilkokulların mali ihtiyaçlarını tespit edebilmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Kocaeli ilinde görev yapmakta olan 17 okul müdürünün görüşüne başvurulmuştur.

Araştırma sonunda, okul müdürleri ilkokulların ödenek yetersizliği konusunda görüş birliğine varmıştır. Bu durum, okul müdürlerini finansman desteği aramaya iterken çeşitli kimliklere bürünmelerine sebebiyet vermiştir. Bazı müdürler girişimcilik modelini benimserken bazıları da dilencilik modelinde davranmaya başlamıştır.

Korkmaz (2005) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim okullarının finansmanında karşılaştıkları problemlerin çözümünde gerçekçi olmanın zorunluluğu vurgulanmıştır. Bu süreçte, aile ve veli desteğinin önemi değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda, velilerin ekonomik durumları elverdiği ölçüde okullara yardım etmelerinin gerekliliği dile getirilmiştir. Bu durumun sebebi olarak da çocuklar gösterilmiştir. Ayrıca, araştırmada okulun gelirini artırmanın bir başka yolu olarak okulun imkanlarını daha çok halka sunmak gösterilmiştir. Örneğin, spor salonunun okul dışı zamanlarda ücretli olarak halka açılması okula finansman sağlama konusunda kaynak sağlayabilir.

Saklan (2016)'ın araştırmasında, Türkiye'de okul öncesi eğitimin finans kaynakları hakkında okul yöneticisi, öğretmen (okul öncesi eğitim öğretmeni) ve veli

görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel olarak desenlenen araştırmanın katılımcılarını 2010–2011 eğitim-öğretim yılında Amasya ili merkez, Göynücek, Suluova, Merzifon ve Taşova ilçeleri resmi ilköğretim okulları ile bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan 55 yönetici, 88 öğretmen ve 99 veli olmak üzere toplam 242 kişi oluşturmuştur.

Araştırmanın katılımcıları ekonomik yetersizlikler, okul öncesi eğitimin önemsenmemesi gibi nedenlerle kamu bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu, okul öncesi eğitimin finansmanının devlet tarafından karşılanması gerektiğini; bir kısmı özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Özer, Demirtaş ve Ateş'in (2015) okul yöneticilerinin finansman sağlama ve yönetmeye ilişkin yeterliliklerini inceleyen araştırmalarında okul yöneticilerinin bütçe yönetimine ilişkin “iyi bir işletmeci olma, lider olma, asgari düzeyde muhasebe bilgisi olma, mevzuata hâkim olma” gibi yeterliklere sahip olması gerektiği ve bazı katılımcıların “vizyon ve misyon sahibi olma, ileri görüşlü olma ve iletişim kurabilme” gibi yeterliklere sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Altunay (2017) araştırmasında, okul yöneticilerinin eğitim finansmanı politikalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomonoloji) deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu ilkokul, ortaokul ve lise yöneticilerinden oluşan 30 katılımcı oluşturmuştur.

Araştırma sonunda, okul yöneticileri okullarının giderlerinin karşılanması açısından okul yöneticilerinin taleplerine duyarsızlık gösterildiğini; eğitim finansmanı politikalarının uygulama sorunlarını okul temelli ve Bakanlık temelli sorunlar olduğunu; eğitim finansmanı politikalarının yansımalarının karşılaştırılması sonucu ilkokul ve ortaokul kademelerinin dezavantajlı olduğunu; politikalarının uygulama sorunlarının nedenleri olarak eğitim politikasının niteliği, bütçe yönetimi ve planlama eksikliğini belirtmişlerdir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerini inceleyen bu araştırmaya ait metodoloji bilgisine yer verilmiştir. Bu kapsamda öncelikli olarak araştırmanın modeli açıklanmıştır. Ardından çalışma grubu hakkında bilgi verilmiştir. Bununla birlikte, araştırmada kullanılan veri toplama aracı tanıtılmıştır. Daha sonra verilerin toplanmasına ait süreç açıklanmış ve toplanan verilerin çözümleme yöntemlerine değinilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın temel amacı, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerini tespit edebilmektir. Araştırma amacı ve veri toplama şekli göz önüne alındığında, araştırmanın modeli nitel araştırma modeli olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma kuram oluşturmayı hedef alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana çıkarır. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri görüşmedir. Görüşme insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir. Görüşme yöntemi aracın özelliğine göre açık uçlu ve yapılandırılmış olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Durum çalışması bu araştırmanın hedefini gerçekleştirmede uygun bir yöntem olarak görülmektedir. Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yoludur (Yin, 1982, s.23, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016). Durum çalışmaları, „ne“, „nasıl“ ve „niçin“ sorularını temel alıp, araştırmacının kontrol edemediği bir olgunun ya da olayın ayrıntılı bir şekilde incelenmesine olanak veren araştırma desenidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırma probleminin nitelenebilmesi için ilk olarak ilgili literatür araştırılmış, araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgi toplamak, betimleme ve yorumlama yapmak ve var olan durumu ortaya koymak amaçlandığından yarı yapılandırılmış görüşme formları oluşturulmuştur. Görüşme formunun hazırlanması sırasında araştırmanın güvenilirliği için araştırmacı görüşme sorularını hazırlamış ve alan uzmanı soruları incelemiştir, uzmandan alınan görüş ve öneriler doğrultusunda gerekli

düzenlemeler yapılmıştır. Konu ile ilgili daha detaylı ve doğru bilgiler alabilmek için katılımcıların soruları araştırmanın amacına uygun genişlikte cevaplamaları sağlanmıştır.

3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırma, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerini inceleyebilmek için yapılmış nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalarda çalışma grubu belirlenirken genel olarak kabul görmüş sabit bir kural yoktur. Bu araştırmalarda, yapılacak araştırmanın konu genişliğini kapsayacak ve güvenilir sonuçlar elde etmeyi sağlayacak büyüklükte gruplar ile araştırmalar yürütülür (Arsenault ve Anderson, 1998; Patton, 2002).

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında Konya ilindeki farklı eğitim kademelerinde görev yapmakta olan okullardan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilen ve farklı demografik özelliklere sahip (kıdem, öğrenim durumu, görev, okul bölgesi, öğrenci sayısı ve veli gelir düzeyi) 25 kişilik okul yöneticisi grubu oluşturmuştur.

Tablo 3.1. Okul Yöneticilerinin Özellikleri

Yönetici	Kıdem	Öğrenim Durumu	Görev	Okul Bölgesi	Öğrenci Sayısı	Veli Gelir Düzeyi
Y ₁	16-20	YL	OM	Karatay	500+	Düşük
Y ₂	21-25	Lisans	MY	Meram	251-500	Orta
Y ₃	21-25	Lisans	OM	Meram	500+	Orta
Y ₄	21-25	Lisans	OM	Meram	500+	Orta
Y ₅	16-20	Lisans	MY	Meram	500+	Orta
Y ₆	21-25	Lisans	OM	Meram	500+	Düşük
Y ₇	21-25	Lisans	OM	Meram	251-500	Düşük
Y ₈	21-25	YL	OM	Meram	500+	Orta
Y ₉	21-25	YL	OM	Selçuklu	500+	Orta
Y ₁₀	21-25	YL	OM	Selçuklu	500+	Düşük
Y ₁₁	21-25	Lisans	OM	Karatay	500+	Orta
Y ₁₂	21-25	Lisans	OM	Karatay	500+	Orta
Y ₁₃	16-20	Lisans	MY	Karatay	500+	Düşük
Y ₁₄	21-25	Lisans	OM	Karatay	500+	Düşük
Y ₁₅	16-20	Lisans	MY	Meram	500+	Orta
Y ₁₆	6-10	Lisans	OM	Karatay	500+	Orta
Y ₁₇	11-15	Lisans	OM	Karatay	500+	Orta
Y ₁₈	25 +	Lisans	OM	Karatay	500+	Düşük
Y ₁₉	6-10	Lisans	MY	Karatay	500+	Düşük
Y ₂₀	0-5	Lisans	MY	Karatay	500+	Düşük
Y ₂₁	16-20	Lisans	MY	Selçuklu	500+	Orta
Y ₂₂	11-15	Lisans	MY	Selçuklu	500+	Düşük
Y ₂₃	0-5	YL	MY	Karatay	500+	Düşük
Y ₂₄	25+	Lisans	OM	Selçuklu	500+	Orta
Y ₂₅	0-5	Lisans	MY	Selçuklu	500+	Orta

YL: Yüksek Lisans; OM: Okul Müdürü; MY: Müdür Yardımcısı

Tablo 3.1’de okul yöneticilerinin demografik özellikleri verilmiştir. Bu kapsamda katılımcıları genel olarak; 21-25 yıl aralığında kıdeme sahip, erkek, lisans mezunu, okul müdürü görevi ile çalışan, Karatay ilçesinde görev yapan okulundaki öğrenci sayısı 500’den fazla olan ve velilerin orta düzeyde ekonomik gelire sahip olduğu okul yöneticilerinden oluşmaktadır.

Okul yöneticilerine ilişkin bu demografik değişkenler belirlenirken farklı demografik özelliklere sahip yöneticilere erişmek hedeflenmiştir. Her ne kadar cinsiyet

değişkeninde bu durum sağlanamamış olsa da diğer demografik özellikler kapsamında az da olsa bir çeşitlilik yakalanmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerini tespit edebilmek için toplanan veriler, araştırmacının geliştirdiği Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ile toplanmıştır. Bu form, okulların finansal kaynakları, bu kaynakların okul ihtiyaçlarını gidermek konusundaki yeterliliği, okul yöneticilerinin finansman sağlama konusunda kullandıkları yöntemler, finansman arama çabasına ayrılabilen ortalama zaman ve tüm bu süreçte okul yöneticilerinin karşılaştıkları zorlukları tespit etmek amacıyla geliştirilmiş sorulardan meydana gelmektedir. Bu sorular şu şekildedir:

- 1- Okulunuzun finansal kaynakları nelerdir? Okul giderlerini karşılamak için yeterli midir?
- 2- Siz bir yönetici olarak okulunuzun finansal ihtiyaçlarını ne düzeyde karşılayabilmektesiniz?
- 3- Okula finansman sağlama konusunda nasıl bir yol izlemektesiniz?
- 4- Vaktinizin ne kadarını finansman aramaya ayırabiliyorsunuz?
- 5- Yönetici olarak velilerden bağış alıyor musunuz? Eğer alıyorsanız bu süreçte ne gibi zorluklar yaşıyorsunuz?
- 6- Topladığınız finansal kaynaklarla okulunuzda eğitimin niteliğini artırmak üzere ne tür çalışmalar yapmaktasınız?
- 7- Okula finansman sağlama konusunda, üst yöneticilerin ve yerel yönetimlerin katkıları oluyor mu?
- 8- Okul bütçesinin genel giderleri nelerdir? Oranlarını da söyler misiniz?
- 9- Okul aile birliğinin okulunuzun finansmanındaki rolü nedir?
- 10- Okullara finansal kaynak sağlama konusunda önerileriniz nelerdir?

3.4 Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri, çalışma grubunda yer alan okul yöneticileri ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Görüşme, daha önce hazırlanan soruların karşındaki kişiye sorarak alınan yanıtlar doğrultusunda bilgi toplanan veri toplama yöntemidir (Kuş, 2003).

Görüşmeler öncesinde, okul müdürleri ile iletişim kurulmuş ve görüşme için uygun zaman belirlenmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında, görüşme için

hazırlanan form kullanılmıştır. Ayrıca yapılan bu görüşmelerde, okul yöneticilerinin bilgisi ve izni dahilinde görüşmelerin içeriği sesli ve yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerin tamamlanması ile toplanan veriler düzenlenmiş ve çözümleme yapabilmek için uygun hale getirilmiştir.

Araştırma sürecinde kullanılmış olan Onay Formu, Gönüllü Katılım Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, Etik Kurul Kararı, MEB ve Enstitü İzin Belgeleri Ekler bölümünde sunulmuştur.

3.5 Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sürecinde, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerine yönelik toplanan veriler görüşme sırasında yazıya geçirilmiştir. Burada, katılımcılara ait sözel olmayan tepkilerin unutulmadan ayraç içerisinde metne geçirilmesi amaçlanmıştır. Görüşmeler yazıya geçirilirken katılımcıların ifadeleri aynen korunmaya çalışılmıştır. Söyleyiş hataları, katılımcının kimliğini açık edecek ifadeler, öğrenci ve okul isimleri düzeltilmiş veya yazıya geçirilmemiştir. Tema başlıkları altında katılımcıya ait görüşmenin sadece temayla ilgili bölümü verilmektedir. Katılımcıların algılarını yansıtan söylemleri değiştirilmemiştir. Kodları belirlerken ve tema oluştururken kolay ulaşılabilir olması adına katılımcılara ait yazılı metinler, ayrı ayrı isimlendirilerek ve numaralandırılarak dijital olarak dosyalanmıştır. Görüşmenin dökümleri analiz yapılmaya uygun hale getirilmiştir (Merriam, 2013).

Nitel araştırma yöntemiyle tasarlanan bu araştırmadaki veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. İlk olarak toplanan veriler kodlanmıştır sonrasında ise bu kodlar tema oluşturmaya uygun şekilde düzenlenmiştir. Düzenlenen kavramlara göre çalışılan konunun ve verilerin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla temalar oluşturulmuştur. Burada birbirine benzeyen verilerin aynı kod ve temada birleştirilmesine özen gösterilirken aynı verinin başka temalarda kullanılmamasına dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Kodlama ve tema oluşturma süreçlerinde hassas davranılmış, tez danışmanının görüşlerine sıkça başvurulmuş ve alanyazında daha önce yapılan çalışmalardan faydalanılmıştır.

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik

Bir araştırmanın hedefine ulaşabilmesi adına araştırmacıların geçerlik ve güvenirlikle alakalı beklentileri karşılamalıdır. Nitel araştırmalar bakımından geçerlik

doğru bilgiye erişmek hedefiyle alınması gereken önlemleri karşılarken, güvenilirlik ise araştırma sürecinin detaylıca tanımlayarak farklı araştırmacıların değerlendirmesine imkân sunması anlamındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.6.1 Dış Geçerlik

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlarının diğer insanlara genellenebilme özelliğidir. Fakat nitel çalışmalarda genelleme yapmak tercih edilmemektedir. Dolayısıyla dış geçerlik bir nitel çalışma için en az kullanılan geçerlik türüdür (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Ama nitel çalışmalarda genelleme dolaylı şekilde ve analitik olarak yapılabilir. Bunun için çalışmanın bütün adımları detaylı biçimde açıklanmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmanın dış geçerliğini sağlayabilmek adına araştırmaya ilişkin bütün basamaklar ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan katılımcılar genelleme yapılabilecek düzeyde çeşitlendirilmeye çalışılmış, böylece farklı düşünce ve tecrübelerin aktarılması hedeflenmiştir.

3.6.2 İç Geçerlik

Araştırma verilerinin toplanma, çözümlenme ve yorumlanma basamaklarında ulaşılan tutarlılık ve bu tutarlılığın sağlanma yolunu ifade etmektedir. Bu nedenle araştırmacıdan araştırma sürecini ve ulaşılan sonuçların doğruluğunu sürekli olarak sorgulaması beklenir. Bu denetimin nasıl yapıldığıyla ilgili açıklamalar açık, anlaşılır ve tatmin edici olmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu araştırmada iç geçerliği sağlayabilmek için katılımcılarla yüz yüze görüşülmüş, yeterli düzeyde bilgi toplayabilmek hedefiyle veri doygunluğuna ulaşıncaya kadar görüşmelere devam edilmiştir. Ek olarak veri toplama ve toplanan verilerin çözümlenmesinde uzman incelemesi yoluyla dış denetim sağlanmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan görüşmede kaydedilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve gizliliği konusunda bilgi verilmesi, karşılıklı güvenin sağlanmasında önemli bir etken olmuştur. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır. Katılımcıların görüşlerini daha net yansıtabilmek hedefiyle doğrudan alıntılar referans gösterilmiştir.

3.6.3 Dış Güvenirlik

Araştırmacının araştırma sürecindeki rolünün açıklanması ile ilgilidir. Bunun dışında veri toplama ve çözümleme sürecinin detaylı biçimde ifade edilmesi, katılımcı grubun tanımlanması dış güvenirlilik adına önemli bir detaydır (LeCompte ve Goetz, 1982, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Dış güvenirliliği sağlamak hedefiyle araştırmanın basamaklarına yönelik ayrıntılı bilgiler paylaşılmıştır. Araştırmacı, araştırmanın tüm adımlarında aktif olarak yer almıştır. Çalışma grubunun nitelikleri gizlilik sınırlarını aşmayacak düzeyde ifade edilmiştir.

3.6.4 İç Güvenirlik

Araştırma sürecinde toplanan verilerin ek bir yoruma yer verilmeden betimsel bir yaklaşımla paylaşılmasıdır. Ayrıca araştırmanın veri toplama, analiz ve sonuç basamaklarında birden fazla araştırmacının dâhil edilmesi, aynı konuyla ilgili daha önceden yapılan araştırma sonuçlarının kullanılması iç güvenirliliğin sağlanmasına katkıda bulunur (LeCompte ve Goetz, 1982, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu araştırmada iç güvenirliliğin sağlanabilmesi amacıyla ulaşılan veriler benzer şekilde toplanmaya çalışılmış (ses kaydı, not tutma) ve doğrudan alıntılama yapılarak paylaşılmıştır. Veri toplama ve çözümleme basamağında araştırmacı dışında uzman yardımı alınmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, okullara sağlanan ödeneklerin okul giderlerini karşılamak için yeterli olup olmadığı, okul yöneticilerinin finansman harcama alanları, okul yöneticilerinin finansman sağlama kaynakları ve okul yöneticilerinin finansman sağlama yol ve yöntemlerine ilişkin elde edilen bulgular paylaşılmıştır. Araştırma amacı kapsamında, 25 okul yöneticisi ile görüşülmüş ve yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular sorulmuştur. Bu süreçte elde edilen nitel bulguların temaları belirlenmiş ve bu bölümde sunulmuştur.

4.1 Okulların Ödeneklerinin Okul Giderlerini Karşulamakta Yeterli Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde okul yöneticilerinin okula finansman sağlama yöntemlerini tespit etmeden önce okula gönderilen ödeneklerin yeterli olup olmadığı ve hangi alanlar için finansman sağlama ihtiyacı hissettikleri tespit edilmiştir.

4.1.1 Okul Yöneticilerinin Okula Sağlanan Ödeneklerin Yeterli Olup Olmamasına İlişkin Görüşleri

Okula sağlanan ödeneklerin yeterli olup olmaması okul müdürünün okula ilişkin amacına göre farklılık göstermektedir. Yani finansman ihtiyacı, okul müdürünün okula, eğitime bakış açısına göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin bu durumu Y₁ okul müdürü şöyle ifade etmiştir:

Y₁: ... Sizin bir hedefiniz, amacınız varsa bunu gerçekleştirmek için kaynağa ihtiyacınız var ama bir hedefiniz yoksa rutin işleri yapayım dersiniz yeterli oluyor.

Okulda daha iyiyi yapmak isteyen, eğitime dair hedefleri olan müdürler için ödenekler hiçbir zaman yeterli görülmemektedir. Finansmanın fazla ayrılması bile finansman ihtiyacının karşılandığı anlamına gelmemektedir. Y₃, Y₉ ve Y₁₃ numaralı okul müdürü bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Y₃: ...Hiçbir zaman yeterli diye bir şey yoktur. İmkanlar ölçüsünde halletmeye çalışıyoruz.

Y9: ...Büyük oranda karşılayabiliyoruz. Ancak bunun sonu yok. Hedefin sonu yok. Ne kadar çok şey yapmak isterseniz o kadar finansman gerekir. Bu idarecinin hedefine bağlı...

Y13: ... Yapmak istediğimiz şeylere oranlayacak olursak %20 sini ancak karşılıyor diyebiliriz. Herkesin hayalleri çok yüksek. Diğer okul geliri yüksek olan okullar gibi olsak yapacaklarımızın bir sınırı yok. Atölyeler kurmak isteriz, sınıflarımızın fiziki ortamını daha iyi artırmak isteriz öğretmenlerimizi teknik ihtiyaçlarını daha hızlı karşılamak isteriz, okulumuz ana yol üzerinde olduğu için güvenlik ihtiyacını karşılarız.

Bazı okul müdürleri ödeneği sadece zorunlu ihtiyaçları karşılama noktasında yeterli görmektedir. Y5, Y7, Y8, Y14, Y15 ve Y18 numaralı okul müdürü bu durumu şu şekilde belirtmiştir:

Y5 ... Yetmiyor. Kaynak sıkıntısı yaşıyoruz. Temizlik giderlerine yetiyor ancak yapmak istediğimiz kültürel faaliyetleri yapamıyoruz. Mesela kaynak yeterli olsa çeşitli laboratuvar ve atölyeler oluşturmak isteriz. Öğrencileri daha aktifleştirecek faaliyetler yaparız, geziler düzenleriz. Ancak sadece temel ihtiyaçları karşılayabiliyoruz...

Y7: ... Eğitimin niteliğini artıracak çalışmalar yapamıyoruz. Sadece prosedüre uyuyoruz o kadar... Temel ihtiyaçlarımız karşılanıyor sadece eğitim niteliğini artırmaya yönelik değil...

Y8: Asgari düzeyde yeterli... %70-80 düzeyinde kendi imkanlarımızla karşılıyor. Diğer kısmı da gelen ödeneklerle hallediyoruz.

Y14: İhtiyaç parayla bağlantılı. Ne kadar para olursa o kadar ihtiyaç olur. Ayağını yorganına göre uzat mantığı. Acil ve öncelikli ihtiyaçlarımızı karşılıyor. Zaten elektrik, su, demirbaş devlet tarafından karşılanıyor. Tam olarak yetmese de yetiyor diyelim.

Y15: ...yeterli desteği alabilsek çok fazla çalışmalar yapabiliriz. Bu önümüze bir set vurabiliyor.

Y18: ...Bakanlıktan gelen ödenek bizim temel ihtiyaçlarımızı elektrik, su, doğalgaz gibi karşılandığı için tam olmasa da yeterli oluyor...

Bazı okul müdürleri okula sağlanan ödenekleri yetersiz bulmaktadır: Y₄, Y₁₆ ve Y₂₅ numaralı okul müdürü bu durumu şu şekilde belirtmiştir:

Y₄: ...Okul giderlerini karşılamak için yetmiyor...

Y₁₆: Yetmiyor. Belediye ve milli eğitim ile resmi kanallarla iletişime geçerek bazen kantin paylarından temin etmeye çalışıyoruz.

Y₂₅: ...yeterli değil...Öncelikli olan ihtiyaçlarımız alınıyor diğerleri ileri tarihe ertelenebiliyor.

Proje okulu olan okul yöneticileri okula sağlanan ödenekleri yeterli bulmaktadır. Y₁₇ numaralı okul müdürü bu durumu şu şekilde belirtmiştir:

Y₁₇: ...Onun dışında okulumuz pansiyonlu bir okul olduğu için pansiyon ödeneğimiz var. Pansiyonda kalan öğrencilerimizin her türlü ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmaktadır. Gönderilen ödenek fazlasıyla yeterli diyebiliriz. Biz de tabi iktisatlı davranıyoruz. Bir de sınavla öğrenci alan proje okulu olduğumuz için ödenek konusunda biraz ayrımcılığımız var.

Okul müdürleri ilkokul ve imam hatip dışındaki ortaokullara ödenek tahsisi yokken (Y₁₂, Y₁₃, Y₁₆) imam hatip ortaokullarına (Y₄) ve ortaöğretim okullarına ödenek tahsisi olduğunu (Y₉, Y₁₁, Y₁₇) ifade etmişlerdir:

Y₄: Bakanlığın gönderdiği ödenek ile elektrik – su – doğal gaz – telefon faturalarımızı bakanlık kanalıyla ödüyoruz. Bunun dışında İmam Hatip Ortaokulu olduğumuz için her yıl belli bir miktar ödenek gelir.

Y₉: Okulun finansal kaynakları, Milli Eğitim'in ödenekleri ... Ancak bu okul ihtiyacını karşılamak için yeterli değil.

Y₁₁: Okulun finansal kaynakları; öğrenci velilerinin gönüllü bağışları, Millî Eğitim Bakanlığının göndermiş olduğu ödeneklerdir... Yeterli değil tabi ki.

Y₁₂: Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlıyız. Bireysel bir ödeneğimiz yok.

Y₁₃: Okulumuza bildiğiniz gibi Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne ödeneği yok.

Y16: *Temel Eğitim okullarında bir ödenek tahsisi yok.*

Y17: *... sınavla öğrenci alan proje okulu olduğumuz için ödenek konusunda biraz ayrımcılığımız var. Ekstra bir ihtiyacımız olduğu zaman karşılamakta sıkıntı çekiyoruz.*

Y10, Y23 yöneticiler ödenekler yeterli mi sorusuna kendi buldukları kaynakları da ödenek kapsamında değerlendirerek cevap vermişlerdir:

Y10: *Okulumuzun finansal kaynakları okul aile birliğinden gelen bağışlar ve hayırsever velilerimizden gelen yardımlardır. Ayrıca kantin geliri, ana sınıfı aidatlarının fazlalıkları. Yeterli oluyor. Hatta ihtiyacı olan okullara da destek oluyoruz.*

Y23: *Finansal kaynaklarımız okul kantininden gelen gelirimiz var. Onun dışında finansal kaynak olarak okul aile birliği kanalıyla velilerimiz bağış yapıyorlar.*

Okul müdürlerinin görüşleri incelendiğinde katılımcılar ödeneklerin okul giderlerini sağlamak için yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Y₁ numaralı okul müdürü ödenğin yetip yetmediğini müdürün okula ilişkin amacına göre değerlendirmiştir. Y₃, Y₉ ve Y₁₃ numaralı okul müdürleri eğitimin niteliğini artırıcı çalışmalar yapmak istediklerini ancak ödenek yetersizliği nedeniyle yapamadıklarını belirtmişlerdir. Y₅, Y₇, Y₈, Y₁₄, Y₁₅ ve Y₁₈ numaralı okul müdürleri ödeneklerle sadece temel ihtiyaçları karşılayabildiklerini aynı zamanda eğitimin niteliğini artırıcı çalışmalar yapamadıklarını belirtmişlerdir. Y₄, Y₁₆ ve Y₂₅ numaralı okul müdürleri okullara sağlanan ödenekleri yetersiz görmektedirler. Y₁₇ numaralı okul yöneticisi, pansiyonlu proje okulu oldukları için ödeneklerin okul ihtiyaçlarını karşılama konusunda yeterli olduğunu ancak ekstra bir ihtiyaç olduğunda yetersiz olduğunu belirtmiştir. Y₁₃ numaralı okul yöneticisi temel eğitim okullarına ödenek tahsisi olmadığını belirtmiştir. Ödenekler, ortaöğretim ve imam hatip ortaokullarında görev yapan okul yöneticilerine göre okul finansmanının temelini oluşturmaktadır. Ödeneklerin temel ihtiyaçları karşılama konusunda yardımcı olsa da tek başına yeterli olmadığı, eğitimin niteliğini artıracak çalışmalar için okul yöneticilerinin finansman arayışı içinde oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. İlkokullara ve imam hatip dışındaki ortaokullara ödenek gelmediği ve yöneticilerin kaynak arayışına girdikleri

görülmektedir. Bazı okul yöneticilerinin kendi buldukları finansmanı da ödenek kapsamında değerlendirdikleri görülmektedir.

4.1.2 Okul Yöneticilerinin Finansman Bulma İhtiyacı Duydukları Harcama Alanları

Araştırma kapsamında, okul yöneticilerinin harcama alanları incelenmiştir. Okul yöneticilerinden alınan bilgiler doğrultusunda; okulun fiziksel ihtiyaçları, kırtasiye giderleri, öğrenci harcamaları, materyal harcamaları, temizlik harcamaları ve okul bölümlerine yönelik harcamalar için finansman ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.1.2.a: Finansman Harcama Alanları

FİNANSMAN HARCAMA ALANLARI		
➤ Okulun Fiziksel İhtiyaçları	➤ Öğrenci Harcamaları	➤ Temizlik Harcamalar
✓ Bakım-Onarım	✓ Sosyal ve Kültürel Etkinlikler	✓ Temizlik Malzemeleri
✓ Bahçe Düzenleme	✓ Ödüllendirme	✓ Personel Giderleri
➤ Kırtasiye Giderleri	✓ Yardım Etme	➤ Okul Bölümleri
✓ Fotokopi	➤ Materyal Harcamaları	✓ Kitaplık/Kütüphane
✓ Deneme Sınavı	✓ Teknolojik Donanım	✓ Çalışma Atölyeleri
	✓ Araç-Gereç Temini	

4.1.2.1 Okulun Fiziksel İhtiyaçları

Okulun fiziksel ihtiyaçları, araştırmaya katılan okul yöneticilerine göre okul finansmanının harcama alanlarındaki temel giderleri oluşturmaktadır. Bu görüşü savunan okul yöneticilerine göre okulun fiziksel ihtiyaçları; bakım-onarım giderleri ve bahçe düzenleme giderleri şeklinde 2 ana harcamadan oluşmaktadır.

Bakım-Onarım

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, okulun fiziksel ihtiyaçlarına yönelik bakım-onarım giderleri yapılan harcamaların ilk kademesidir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: Bakım onarım giderleri bayağı tutuyor. Fotokopi için kâğıt ihtiyacımızın bir kısmı ilçeden geliyor ama tam olarak karşılanmıyor. Teknolojik aletlerin bakım ve onarım gideri oluyor. Aslında ders materyallerine de bir gider ayırmak lazım ama öncelikli olarak mesela bir

tuvalette fayansınız yoksa ya da çeşme bozulmuşsa onu yaptırmak zorundasınız. Geçen bizim hidrofor bozulmuş 1300 lira onlara bütçe sağladık. Elektrik tesisatı, su tesisatı giderleri oluyor.

Y13: *Tamirat tadilat konusunda sıraya giriyoruz. Devlet bütçesi ile de alakalı...*

Y15: *...Binamız yeni ancak 2000'e yakın öğrencisi olan bir okulda mutlaka yıkık, kırık, aksayan yerler oluyor. Onun dışında periyodik bakım gereken yerler var. Elektrik tesisatı, asansör bakımı vs. Bunlar için ekstra bir ödenek vs. gelmiyor.*

Okulların ufak tefek bakım onarım çalışmaları için devletten para alamadıkları, önemli bakım onarım çalışmaları için sıraya girdikleri ve uzun süre beklemek zorunda kaldıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Bahçe Düzenleme

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, okulun fiziksel ihtiyaçlarına yönelik ikinci giderin bahçe düzenlemesi olduğu belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: *Yani şu an çok param olsa tamamen öğrencilerin ve öğretmenlerin eğitimlerine katkı sağlayacak çalışmalar yapardım. Okul bahçesinin eğitim ortamına dönüştürülmesi için çalışmalar yapardım.*

Okulun finansman gider kollarından biri de okul bahçesidir. Okul yöneticilerinin okul bahçesiyle ilgili eğitim hedeflerini ödenek yetersizliği nedeniyle gerçekleştiremedikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

4.1.2.2 Kırtasiye

Kırtasiye giderleri, araştırmaya katılan okul yöneticilerine göre okul finansmanının harcama alanlarındaki temel giderlerden bir diğeridir. Bu görüşü savunan okul yöneticilerine göre okulun kırtasiye giderleri; fotokopi ve deneme sınavları giderleri şeklinde 2 ana harcamadan oluşmaktadır.

Fotokopi

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, fotokopi giderleri, kırtasiye giderlerinin ilk harcamasıdır. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: ... Yani işte fotokopi makinesi ile öğrencilerinize fotokopi çok çekip dağıtabiliyorsanız böyle bir amacınız varsa bunlar yetersiz. Ama çok fazla çekmeyip öğrencilere bunları çok fazla vermezseniz ihtiyaç kalmıyor.

Y15: Akademik başarıyı artırabilmek için mümkün olduğunca doküman, fotokopi kırtasiye vs. ihtiyaçlarını öğrencilerimize sağlıyoruz...

Y17: ... Biz akademik başarı olarak iyi bir okuluz. Dışarıdan yardımcı kaynak aldırma yerine öğretmenlerimiz kendileri fotokopi çekerek öğrencilere dağıtıyorlar. Sınavlarımızı yaparız. Bizim yıllık sınav vs. fotokopi maliyetimiz 40-50 bin lirayı buluyor.

Deneme Sınavı

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, ücretsiz deneme sınavları, fotokopi giderlerinden sonra gelen ikinci kırtasiye harcamasıdır. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y5: ...Ancak sadece temel ihtiyaçları karşılayabiliyoruz. **(Temel ihtiyaçlardan kastınız nedir?)** Temizlik, kırtasiye, bakım onarım masrafları. **(Kırtasiye resmi işlemler için gerekli olanlar mı?)** Hayır. Onlar zaten çok cüzi bir miktar. Onlar da dahil tabi ki ama asıl kırtasiye masrafı öğrencilere yaptığımız deneme sınavları....

Y10: ... Ortak sınavlar için harcama yapıyoruz.

Y11: Fiziksel yetersizlikleri gidermeye çalışıyoruz. Kaynak temin ediyoruz. Deneme sınavları alıyoruz.

Y16: Çocukların hafta sonu kursları var. Çocukların akademik başarısını artırmak için sıkça sınavlar yapıyoruz. Bu işi yapan ehil kişilerle iletişime geçiyoruz. Bunların sınav vs. gibi giderlerini karşılıyoruz ancak zorlanıyoruz. Öğrencinin 1 lira 2 lira deneme parasını veremeyen velilerin

ücretini de biz cebimizden karşılıyoruz. Öğrencilerin akademik başarısını artırmak için yaptığımız çalışmalarda veli katkısı %20 maksimum %30 dur.

Y20: *Finansmanımızın bir kısmı da deneme sınavlarına gidiyor. Kazanım değerlendirme sınavlarına. Fotokopi çekimi, kâğıt bedeli, toner bedeli. Bizim okulda öğrencilere öğretmenlere sınırsız fotokopi çekim imkânı var. Bunlara harcıyoruz.*

Araştırmaya katılan okul yöneticileri, öğrenci başarısını artırabilmek için fotokopi ve deneme sınavı imkanlarını, öğrencilerine sunmaya çalışmaktadırlar. Ancak bunun oldukça masraflı bir iş olduğu ve bu masrafı karşılayabilmek için ödeneklerin yetersiz olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.1.2.3 Öğrenci Harcamaları

Öğrenci harcamaları, araştırmaya katılan okul yöneticilerine göre okul finansmanının harcama alanlarındaki bir diğer harcama kalemidir. Bu görüşü savunan okul yöneticilerine göre öğrenci giderleri; sosyal-kültürel etkinlikler, ödüllendirme ve yardım giderleri şeklinde 3 ana harcamadan oluşmaktadır.

Sosyal-Kültürel Etkinlikler

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, okul yöneticilerinin sosyal-kültürel etkinlikler için harcama yaptıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: *Yani şu an çok param olsa... öğrencilerin kültürel geziler ile spor ilgili çalışmalarına harcardım.*

Okul yöneticilerinin, finansman eksikliği nedeniyle hedefledikleri sosyal-kültürel gerçekleştiremedikleri belirlenmiştir.

Öğrenci Ödüllendirme

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, okul yöneticilerinin öğrencileri ödüllendirmek için de harcama yaptıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y9: *...Hatta finansmanın bir kısmını proje geliştiren öğrencileri, çeşitli faaliyetlerde bulunan öğrencileri ödüllendirme için kullanıyoruz...*

Y18: Sosyal faaliyetler yaparız, kurslar açarız, deneme sınavları yaparız, öğrencileri zaman zaman etkinliklere götürürüz. Mesela siz herhangi bir devlet okulunda 12.sınıf öğrencileri sınavlara motive etmek amacıyla lokantaya götürdüğünü duydunuz mu? Biz geçen yıl 12.sınıf 120 öğrencimizi meşhur bir lokantaya götürdük ve öğle yemeği yedirdik. Okul aile birliği bütçesi ile.

Y19: Bundan önceki dönemlerde öğrenciyi ödüllendirmemiz çoktu. Ağır ödüller koyuyorduk. Kitap okuma yarışması düzenliyorsak okul aile birliğinden mutlaka ödül veriyorduk. Madalya mutlaka yaptırıyorduk. Onun dışında kaliteyi artırmak için mesela 23 Nisan etkinliklerini gelişigüzel yapmayız. Güzel olsun diye sahne kiralarız. Ona bir finansman ayırırız. Genellikle ödül kısmına çok para gider.

Y20: ... Biz normal şartlarda pandemiden önce her ay iki deneme yaparız. Her sınıf 1. sine ve ayrıca okul 1. 2. Ve 3. süne madalya ve hediyeler veririz. Geçen yıl velinin birisi şöyle demişti. Ev madalyadan geçilmiyor artık oyuncak ayıya filan takıyoruz ama bu yıl takmayı unutmuşsunuz çocuk istiyor. Çocuğun oraya çıkması alkışlatılması, basit bir hediye verilmesi çocuğu çok mutlu ediyor. Motive ediyor. Eğitime katkısı oluyor. Bu anlamda destek veriyoruz.

Öğrenci ödüllendirmelerinin öğrenci başarısına katkı sağladığı, öğrencinin motivasyonunu artırdığı ve bu alanın da okul harcamalarından bir kalem oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğrenci Yardımları

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, okul yöneticilerinin ihtiyacı olan öğrencilere yardım edebilmek için de harcama yaptıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y20: Ekstradan maddi durumu iyi olmayan öğrencilere kıyafet, kitap yardımı yapıyoruz.

Okul finansman giderlerinden birinin de yoksul öğrencilerin kıyafet, ayakkabı, kitap vs. masrafları olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.1.2.4 Materyal Harcamaları

Materyal harcamaları, araştırmaya katılan okul yöneticilerine göre okul finansmanının harcama alanlarındaki bir diğer harcama kalemidir. Bu görüşü savunan okul yöneticilerine göre materyal harcamaları; teknolojik donanım ve araç-gereç temini şeklinde 2 ana harcamadan oluşmaktadır.

Teknolojik Donanım

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, okul yöneticilerinin teknolojik donanım için harcama yaptıkları veya finansman yetersizliği nedeniyle bu alanda yapmak istedikleri harcamaları yapamadıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: *Mesela şu anda benim param olsa ne yaparım? Güzel bir fen laboratuvarı, sınıf kitaplıkları, sınıfın tamamen teknolojik altyapısına harcardım. Öğrenciler ve öğretmenler direkt sınıftan çıktı alabilmeleri için sınıf bilgisayarı ve yazıcısı alırdım. Fen laboratuvarını güncellerim. Ondan sonra kitaplığın zenginleştirilmesini sağlardım. Öğretmenlerin sınıfta rahat hareket edebilecekleri bir ortam yapardım. Yani şu an çok param olsa tamamen sınıfları öğrencilere ve öğretmenlere eğitimlerine katkı sağlayacak çalışmalar yapardım.*

Y2: *Şu an da okula teknolojik donanım ile ilgili olarak ne lazımsa onu kazandırıyorum. Bilgisayar, projeksiyon alıyorum. Eğitim ile ilgili herhangi bir malzeme eksikse onu alıyorum. Sınıflar için ne eksikse dolaplar gibi ihtiyaçları varsa onları alıyorum.*

Y9: *İhtiyacımız gerçekten çok fazla oluyor. Şu an elimizde bulunan makineler teknolojinin biraz gerisinde. Eğitimi aksatacak düzeyde değil ama daha donanımlı olabilir. Öğrencilerin etkinlikleri ile de bir şeyler yapmaya çalışıyoruz öğrencilerin ihtiyaçlarını yine diğer öğrencilerin etkinlikleri ile karşılıyoruz. Kalan diğer ihtiyaçlar Okul aile birliğinin katkılarıyla karşılanıyor.*

Araç-Gereç Temini

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, okul yöneticilerinin araç-gereç temini için de harcama yaptıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y5: *STEM sınıfı oluşturduk. Teknoloji araç gereçler alıyoruz. Test deneme kaynakları sağlıyoruz. Optik okuyucu aldık.*

Y9: *Okul finansmanını bakım onarım ihtiyaçları- temizlik- eğitim faaliyetleri için kullanıyoruz. Öğrencilerimiz için sosyal alanlar açıyoruz, yeni ortamlar oluşturuyoruz, oyun araç gereçleri alıyoruz, çocukların projelerini gerçekleştirmesi için malzeme desteği veriyoruz. Eğitim için bütçenin %70-80'i gidiyor. Geriye kalan fiziksel onarım ve temizliğe gidiyor.*

Y10: *Araç gereç temin ediyoruz. Projeksiyon vb.*

Ödenek yetersizliği sebebiyle okulların istedikleri teknolojik donanımlara sahip olamadıkları, araç gereç temini ve teknolojik donanım eksiklerini gidermek için finansmana ihtiyaç duydukları bulgusuna ulaşılmıştır.

4.1.2.5 Temizlik Harcamaları

Temizlik harcamaları, araştırmaya katılan okul yöneticilerine göre okul finansmanının harcama alanlarındaki bir diğer harcama kalemidir. Bu görüşü savunan okul yöneticilerine göre temizlik harcamaları; temizlik malzemeleri ve personel giderleri şeklinde 2 ana harcamadan oluşmaktadır.

Temizlik Malzemeleri

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, finansmanın büyük bölümünü temizlik malzemelerine ayırdıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: *...Şimdi yeni temizlik malzemesi ödeneği geldi. Temizlik giderlerimiz bayağı karşılandı. Yetmezse okul aile birliği vasıtasıyla ihtiyaçlarımızı karşılıyoruz.*

Y4: *Bizim okul bütçesinin en büyük kısmı temizlik malzemeleri ve kırtasiye giderleri oluşturuyor. Çünkü bizim binamız büyük bir bina. Okullar açırken*

aylık 1000-1500 lira civarında temizlik malzemesi sarfiyatımız var. Bu da yıllık yaklaşık 15-20 bin lirayı buluyor. 6 katlı bir binamız var. İster istemez en büyük giderimiz temizlik malzemesi konusunda oluyor.

Y7: *Ödenekle temel ihtiyaçlarımızı karşılıyoruz. Temizlik malzemesi alıyoruz. Artı bir şey yapamıyoruz.*

Y10: *... Temizlik işlerinde kullanıyoruz.*

Y13: *Okul bütçesinin genel gideri sadece temizlik. Faturalarımızı devlet öder. Temizlik görevlimizi devlet verir. Bizim başka bir giderimiz yok... Temizlik %80 nin üzerindedir. Diğeri küçük bakım onarım işleri için kullanıyoruz. Kırtasiye giderimiz çok olmuyor. %70 temizlik %30 bakım onarım diyebiliriz yaklaşık olarak.*

Y17: *... “Okulum Temiz projesi ile ilgili dezenfektan uyarı işaret ve levhaları temizlik ve hijyen için epey bir bütçe ayırmamız gerekti. Bakanlık bununla ilgili bir miktar ödenek gönderdi. Bunlarla açığı kapatmaya çalışıyoruz. Genel olarak bu yıl için böyle bir stratejimiz var ama gelecek yıl öğrenciler olduğu zaman illaki ekstradan harcamalarımız çıkıyor. Bu ekstraları nasıl karşılırsınız? Hem bakanlığımızdan hem de velilerimizden bu konuda talepte bulunacağız.*

Y19: *Normal dönem içerisindeki temizlik malzeme ihtiyaçlarımızda ufak tefek bakım onarım için yetiyor. Ağır bir şey olursa karşılayamayız...*

Y20: *Çocuklara iyi bir ortam hazırlıyoruz. Şu an için istenen temiz hijyen bir okul. Temiz okul sertifikamızı da aldık... Temizlik, personel, güvenlik. Tefbis diye bir sistemimiz var. Oraya giriyoruz gelir ve giderlerimizi şu an için hatırlamıyorum. Temizliğe 120 bin gibi bir rakam girmiştik. Bu rakam okulun sahip olduğu finansmanın %20-30'unu oluşturuyor.*

Personel Giderleri

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, finansman için bütçe ayrılan bir diğer harcamanın personel giderleri olduğu belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y4: *Devletin bize verdiği en büyük katkı temizlik personeli ve ısınma gideri. Devlet şu an bize İŞKUR aracılığıyla üç temizlik personeli verdi. Devlet*

bunları görevlendirmezse bizim burada işleri yürütmemiz çok zor olur. Bizim bunları parayla çalıştırmamız çok zor olur. Bu bizi çok rahatlatıyor.

Y₁₁: *...Devletin görevlendirdiği kişi sayısı yeterli gelmeyebiliyor. Hizmet alımı yapıyoruz. Ve ödemesini de okul olarak biz karşılıyoruz.*

Y₁₇: *İlçe milli eğitim TYP kapsamında yeterince personel verdi. Bazı okullarda hizmetli yok. Okul aile birliğinden karşılamak zorunda kalıyorlar. Bu durumda kalan müdür arkadaşlar gerçekten zor durumda kalıyorlar. Bu da çok hoş bir durum değil.*

Y₁₉: *Okul bütçesinin %30' u temizliğe gider onun dışında %40 ı öğrenciyi ödüllendirmeye gider. Temizlik personeli ihtiyacımız olursa da kalan oraya gider. Geçen yıl doğum iznine giden temizlik personeli yerine başka birisini aldık.*

Y₂₃: *Tabii ki değil yani okulumuzun temizlik giderleri personel giderleri zaten ilçe milli eğitim tarafından karşılanıyor temizlik ve güvenlik personeli karşılanmasaydı yetmezdi.*

Okulların harcama alanlarından temizlik giderleri büyük oranda devlet eliyle karşılanmakla birlikte bazı okulların temizlik personeli yetersizliği nedeniyle daha çok finansmana ihtiyaç duydukları bulgusuna ulaşılmıştır.

4.1.2.6 Okul Bölümleri

Okulun çeşitli bölümlerine yönelik yapılan harcamalar, araştırmaya katılan okul yöneticilerine göre finansman harcamalarında önemli bir yere sahiptir. Bu görüşü savunan okul yöneticilerine göre okul bölümlerine yönelik harcamalar; kütüphane/kitaplık harcamaları ve çalışma atölyelerine ilişkin harcamalar şeklinde 2 ana harcamadan oluşmaktadır.

Kütüphane/Kitaplık

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, finansman bütçesi ayrılan bir diğer harcama kaleminin kütüphane/kitaplık olduğu belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y₄: *Türkçe sınıfı oluşturduk. Kütüphanemizi zenginleştirdik.*

Y11: ... Kaynak temin ediyoruz. Deneme sınavları alıyoruz. Her sınıf için ayrı kitaplık oluşturunuz.

Y25: Kütüphanemizi zenginleştirdik. Geçen yıl İngilizce dil bölümüyle alakalı bu tür çalışmalar yapıldı. Bu onlara güzel bir imkân sağladı. Grup olarak bir sinerji sağladı...

Çalışma Atölyeleri

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, finansman bütçesi ayrılan bir diğer harcama kaleminin çalışma atölyeleri olduğu belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: Öğrencilerin hem fiziksel gelişimine hem de psikomotor becerilerinin gelişimine katkı sağlayacak çalışmaların olması gerekiyor. Mesela ben bu yıl KOP a bir proje yazdım matematik ve fen laboratuvar atölyesi diye. Mesela çocuk burada üçgenleri yapacak dar açılı üçgen geniş açılı üçgen yapacaklar ya da şu an sınavlarda yeni nesil soruları çıkıyor ve bu soruların çoğu hayatla ilişkili sorular. Bu soruları orada çözebileceği atölye planlamıştım. Bununla ilgili projemiz kabul oldu geçti ama mülakatta elendi. Şu an bir kaynak arayışı içerisindeyiz. Bir tane yakaladık gibi. 40-50 bin lira gibi bir maliyeti var. Atölyede kimya bölümü fizik bölümü biyoloji bölümü olacak. Mesela çocuk o bölümlerde dezenfektan üretecek. Ya da uzay, güneş sistemi, teleskopların olduğu bölümler olacak. Orada o modellemeleri yapabilecek. Yani fizik olsun kimya olsun bilgilerini somut olarak görebileceği bir atölye planlamıştık. Yani şu anda paramız olsa o tür şeylere harcamayı düşünüyoruz.

Y12: ...Zekâ oyunları atölyesi kurduk. Maliyeti çok yüksekti.

Y13: ...Atölyeler kurmak isteriz, sınıflarımızın fiziki ortamını daha iyi artırmak isteriz öğretmenlerimizi teknik ihtiyaçlarını daha hızlı karşılamak isteriz, okulumuz ana yol üzerinde olduğu için güvenlik ihtiyacını karşılarız...

Y23: ... Az önce dediğim gibi atölyelerimiz var. Zihinsel gelişim atölyesi, bilim tasarım atölyesi, sanat atölyesi, bedensel gelişim atölyesi, bunların

hepsini biz sıfırdan kurduk. Ödeneklerle bunlar olmaz yani bunların hiçbir bir tanesini bile yapamazsınız...

Okula sağlanan ödenekler, kütüphane ve çalışma atölyelerinin oluşturulması için yetersizdir.

Sonuç olarak okul yöneticilerinin ödenek yetersizliği sebebiyle okullarının fiziksel ihtiyaçları (bakım – onarım ve bahçe düzenleme), kırtasiye giderleri (fotokopi ve deneme sınavı), öğrenci harcamaları (sosyal – kültürel etkinlikler, ödüllendirme, yardım), materyal harcamaları (teknolojik donanım, araç -gereç temini), temizlik harcamaları (temizlik malzemeleri, personel giderleri), okul bölümlerine (kütüphane ve çalışma atölyeleri) yönelik ihtiyaç ve hedeflerini gerçekleştirebilmek için finansman bulma arayışına girdikleri görülmektedir.

4.2 Okul Yöneticilerinin Okullara Finansman Sağlama Yol ve Yöntemlerine İlişkin Bulgular

İlkokullara ve genel ortaokullara ödenek sağlanmazken imam hatip ortaokullarına ve ortaöğretim kurumlarına sağlanan ödenekler okul finansmanına sadece temel ihtiyaçlar noktasında katkı sağlamaktadır. Bunun sonucu olarak yöneticiler farklı finansman kaynağı arayışına girmek zorunda kalmaktadırlar. Görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde yapılan analizler, yöneticilerin finansman sağlama yöntemlerini, finansman kaynaklarının belirlediğini göstermiştir. Bu nedenle öncelikle yöneticilerin okula finansman sağlama kaynakları ortaya konulmuş, sonrasında finansman sağlama yöntemleri verilmiştir.

4.2.1 Okul Yöneticilerinin Okula Finansman Sağlama Kaynakları

Okul yöneticilerinden alınan bilgiler doğrultusunda; okul yöneticilerinin finansman sağlama kaynaklarının, okul aile birliği gelirleri, kira gelirleri, bağışlar, yerel yönetim destekleri ve diğer gelirlerin olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.2.1.a: Finansman Sağlama Kaynakları

FİNANSMAN SAĞLAMA KAYNAKLARI		
➤ Okul Aile Birliği Gelirleri	➤ Bağışlar	➤ Diğer Gelirler
➤ Kira Gelirleri	✓ Veli Bağışları	✓ Anasınıfı Aidatı
✓ Kantin Kirası	✓ Hayırsever Bağışları	✓ Servis Ücretleri
✓ Çok Amaçlı Salon Kirası	✓ Öğretmen Bağışları	✓ Diploma Ücretleri
	➤ Yerel Yönetim Yardımları	✓ Özel Kurum Desteği
	➤ Sosyal ve Kültürel Etkinlikler	

4.2.1.1 Okul Aile Birliği Gelirleri

Araştırmaya katılan okul yöneticileri, okullarına ait finansman gelirlerinde okul aile birliği gelirlerinin önemli bir yer edindiğini belirtmiştir. Bu kapsamda görüş bildiren okul yöneticilerinin görüşleri aşağıda paylaşılmıştır:

Y6: Okul Aile Birliği okulun ufak tefek tamiratlarına katkısı oluyor tabi. Okul aile birliği olmasa o tamirat giderlerini karşılayamayız biz. Devletten hemen para gelmez okulumuza. Ufak tefek konularda para gelmez genelde.

Y7: Okul aile birliği sadece kâğıt üzerinde finansman konusunda hiçbir katkısı yok. Kâğıt üzerindeki formalitelere bağlı kalmak zorunda kalıyorsunuz.

Y9: Okul aile birliğinin etkisi sıkıştığımız anda kaynak olarak kullandığımız bir mekanizma diyebiliriz. Hatta biz o kadar faydasını görüyoruz ki başka okullara da destek oluyor kardeş okullara veriyoruz. Kitap kampanyası düzenledik mesela kitabı olmayan okullara kitap götürdük. Mont, kıyafet, ayakkabı ihtiyacı olan öğrencilerin ihtiyacını giderdik. Projeksiyonu olmayan okullara projeksiyon yardımında bulunduk vs. Bunların hepsi Okul aile birliğinin katkılarıyla gerçekleşiyor.

Y15: ...Bizim kaynağımız okul aile birliğimizdir. Okul aile birliği bize destek olursa ihtiyaçlarımızı karşılamaya çalışıyoruz. Bizim gibi büyük bir okul için yeterli olmuyor. İhtiyaçlarımız çok fazla. Veli profilimiz diğer okullara göre daha iyi. Memur kesimi vs. Bize destek veriyorlar sağ olsunlar. Ancak ekonomik durumu yetersiz velilerimizin sayısı da bayağı var. Öyle olunca açıkçası gerekli yardım ve desteği alamıyoruz. Bu durumda ihtiyaçlarımızın ancak %50-60 ını ancak karşılayabiliyoruz. Okul aile birliğinden yeterli

desteği alabilsek çok fazla çalışmalar yapabiliriz. Bu önümüze bir set vurabiliyor. (Mesela hedeflediğiniz neyi gerekleştiremiyorsunuz?) Biz akademik başarı olarak iyi bir okuluz. Dışarıdan yardımcı kaynak aldırma yerine öğretmenlerimiz kendileri fotokopi çekerek öğrencilere dağıtıyorlar. Sınavlarımızı yaparız. Bizim yıllık sınav vs. fotokopi maliyetimiz 40-50 bin lirayı buluyor.

Y₁₆: *denek tahsisi olmadığı için okul aile birliği kanalıyla halletmeye çalışıyoruz...*

Y₁₇: *Okulumuzun finansal kaynakları geçmişte okul aile birliğinden belli bir miktarda kaynak sağlanmış ancak bu yıl okul aile birliği gelirimiz az...*

Y₂₁: *... Okul aile birliği gelirleri. Onun dışında başka gelirimiz yok. Tam yetmese de bir şekilde halletmeye çalışıyoruz. Faturalarımızı devlet ödüyor. Kırtasiye ile ilgili giderlerimiz için yıl içerisinde denek gönderiyorlar. Onun dışında 60-70 bin lira okul aile birliği gelirimiz oluyor.*

Y₂₃: *... Onun dışında finansal kaynak olarak okul aile birliği kanalıyla velilerimiz bağış yapıyorlar... Daha önce söylediğim gibi okul aile birliği kanalı ile yani çünkü okul aile birliğinde özellikle katkı sağlayabilecek velilerimiz katılıyorlar. Zaten o şekilde olmalı yoksa parayla yaptırmaya kalksak çok zor.*

Y₆ ve Y₇ numaralı okul yöneticisi okul aile birliğinin sadece kâğıt üzerinde kaldığını belirtmiştir. Y₉, Y₁₆, Y₁₅, Y₁₇, Y₂₁ ve Y₂₃, numaralı okul yöneticilerinin okul aile birliği üzerine söylemleri dikkate alındığında, okul aile birliğinin eğitim finansmanı açısından önemi ortaya çıkmaktadır.

Okul aile birliği geliri ile çoğu okulun ihtiyaçlarının karşılanamadığı grlmştir. Bazı okullarda sadece kâğıt üzerinde bir kurum olarak kaldığı ve işlevini yerine getiremediği, bazı okullarda ise finansmanın büyük oranının okul aile birliği geliri ile karşılandığı bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2.1.2 Kira Gelirleri

Okul yöneticilerden alınan görüşler doğrultusunda okullara ait finansal kaynaklardan bir diğerinin kira gelirleri olduğu belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin ifadelerine göre, kantin kirası ve çok amaçlı salon kirası bu gelirleri oluşturmaktadır.

Kantin Kirası

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, kantin kirasının okullar için en önemli finansal kaynaklardan biri olduğu belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y7: Kantin gelirinden başka gelir yok. Yeterli değil.

Y13: ... Biraz önce de bahsettiğim gibi eski okul binasının yıkılması lazım ancak milli bütçede bir sorun olduğu için yıkılmıyor. Bekliyoruz. Çok acil bir ihtiyacımız olursa il ve ilçe milli eğitime aktarılan kantin katkı payları var. Oradan birkaç defa yardım aldık.

Y20: Okulumuzun finansal kaynakları bağışlar, kantin geliri bunların dışında bakanlıktan olursa destek başka da yok. Üç aşağı beş yukarı ihtiyaçlarımızı karşılıyoruz. Temizlik, personel, güvenlik ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılıyoruz.

Y24: En önemli gelir kaynağımız kantin gelirimizdir... Her ihtiyacımızı karşılayabiliyoruz. Ancak bunun için büyük çaba sarf ediyoruz. Bizim görev tanımımız eğitim yöneticisi olduğu halde eğitime bakamıyoruz.

Y7 numaralı okul yöneticisinin kantin gelirleri üzerine söylemleri dikkate alındığında, kantin gelirinin okul ihtiyacını karşılamak için yeterli olmadığı, Y13, Y20, ve Y24, numaralı okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde ise kantin gelirinin kısmen de olsa okul ihtiyacını karşılamada önemli olduğu ancak finansman sağlama konusunun eğitim görevini aksatmalarına sebep olduğu belirlenmiştir.

Çok Amaçlı Salon Kirası

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, bazı yöneticilerin görev yaptıkları okullardaki çok amaçlı salonları kiraya vererek okula finansman sağladıkları belirlenmiştir. Bu yöneticilerin görüşleri şu şekildedir:

Y19: Çok amaçlı salonumuzu kına gecesi için kiraya veriyoruz... Normal dönem içerisindeki temizlik malzeme ihtiyaçlarımızda ufak tefek bakım onarım için yetiyor. Ağır bir şey olursa karşılayamayız. Mesela okulda yapılacak büyük bir sınıf değişikliği akıl zekâ oyunları sınıfı yaptık bunlarla karşılayamayız. Ekstra bir şey olursa karşılayamayız. Ekstra bir şey olursa onun için ayrı bir etkinlik yapmak zorunda kalırız...

Y22: ... Çok amaçlı salonumuzu senede 5-6 defa kiraya veriyoruz. Ufak tefek ihtiyaçlarımızı karşılıyor. Bir de iki tane hizmetli çalıştırıyoruz. Onun dışındaki ihtiyaçlarımızın tamamı merkezi bütçeden karşılanıyor.

Y₁₉ ve Y₂₂ numaralı okul yöneticileri, görev yaptıkları okullardaki çok amaçlı salonları kiraya vermektedir. Y₁₉ numaralı yönetici, kına geceleri kiraya verdikleri çok amaçlı salonlar sayesinde, onarım ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtmiştir. Ayrıca Y₂₂ numaralı yönetici ise ufak tefek ihtiyaçlarını giderdiklerini ve personel giderlerini karşıladıklarını belirtmiştir.

Kantin ve çok amaçlı salon kira gelirlerinin okul yöneticileri için önemli bir finansman kaynağı yöntemi olduğu, bir kısım ihtiyaçlarını bu yöntemle karşıladıkları ancak yeterli olmadığı ve bu çalışmaların eğitim öğretim işlerini aksatmalarına sebep olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2.1.3 Bağışlar

Görev yaptıkları okullara finansman sağlamak isteyen okul yöneticileri 3 tip bağış kabul etmektedir. Bu bağışlar; veli bağışları, hayırsever bağışları ve öğretmen bağışlarıdır.

Veli Bağışları

Veli bağışları, okullarda en sık karşılaşılan bağış tipidir. Araştırmaya katılan pek çok okul yöneticisi, bu bağışların okullar için ne kadar önemli olduğundan bahsetmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y5: Tek kaynağımız velilerimiz.

Y9: Düzenli bağış almıyoruz ancak en büyük destek veliler. Öğrencileri etkinliklere sevk ediyoruz. Yetişemediğimiz yerde okul aile birliğini harekete geçiriyoruz. Nakit yardımı yapamayacak ancak mesleği gereği bize malzeme veya işçilik konusunda yardımcı olacak velileri belirliyoruz. Tabii onları sıkıntıya sokmadan bunları yapmaya çalışıyoruz.

Y11: Velilerden bağış alıyoruz ama zorunluluk yok gönüllü bağış alıyoruz.

Y17: Ben bu okulda yeniyim. Daha finansman konularına giremedik. Önce ki görev yaptığım okullarda velilerle iletişime geçiyorduk. Öğrencilerin ihtiyaçları olduğunu öğrencilerin ihtiyaçlarının bu şekilde karşılanacağını

herkesin verebileceği para talep ediyorduk ki çalıştığımız okullarda o kadar yüksek meblağlar istemedik. Usulümüz şu idi; okul aile birliği toplantısında velilerin kendilerinin karar vermesi şeklinde, gönüllük esastı. Biri diyor 50 olsun biri 100 olsun ortayı buluyorduk bir rakam söylüyorduk her dönem bu parayı verin ama herkes versin diyorduk. Ama gerçekten veremeyecek olanlar vardı onları biliyoruz, görüşür ve muaf tutardık. Ama bu okulda yaptığımız ve yapacağımız harcamalar bellidir. Su alacağız proforma fatura kestirir sisteme yükleriz bakanlık o faturayı görür gönderir. Elektrik faturası gelir sisteme yükleriz bir iki hafta içerisinde bakanlık o faturaları görür ve ödemelerini yapar. Sistem bu şekilde...

Y19: Genel anlamda velilerimizden destek görüyoruz.

Y20: Okul deyince sağ olsunlar velilerimiz destek veriyor.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin veli bağışları üzerine getirdikleri yorumlar incelendiğinde; yöneticilerin genel olarak zorunlu ve düzenli olarak veli bağışı almadığı belirlenmiştir. Bu bağışlar; nakit yardıma ek olarak malzeme ve işçilik yardımı olarak da alınmaktadır. Y₉ numaralı okul yöneticisi ise belirli meslek gruplarındaki velilerden malzeme ve işçilik talep ettiklerini dile getirmiştir. Yani veliden doğrudan finansman sağlamak yerine finansman gerektirecek işler ya da malzemeler talep edilerek finansman açığı giderilmeye çalışılmaktadır.

Veli bağışları, okulların en sık karşılaşılan finans kaynaklarından olmakla ve önemli olmakla birlikte aynı zamanda okul yöneticilerinin sorun yaşadığı hususlardan birini oluşturmaktadır. Okul yöneticilerinden alınan görüşlere göre, veli bağışı için velileri zorladıklarında CİMER'e şikâyet edildikleri belirlenmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

Y16: *Şöyle bir sıkıntı var. Velilerden bağış almıyoruz da alamıyoruz da. Örnek vereyim. Geçen yıl yaptığımız okul aile birliği toplantısına yaklaşık 150'nin üzerinde veli katılımı oldu. Ve hepsinin oyuyla 100 lira okula bağış toplanması kararı alındı. Bu okul aile birliği olarak alınan bir karar. Biz müdür olarak toplantıyı organize ettik. Bu toplanacak 100 lira da çocukların sınava hazırlanabilmesi için fotokopi kırtasiye gibi tamamı çocuklara harcanmak için toplanacak. A4 kağıdımızı toner ihtiyacımızı karşılasın diye düşünüyoruz. Öğretmen arkadaşlara söyledik kırtasiye*

borcumuz var borcu istiyor öğrencilerle haber gönderin dedik. CİMER den şikâyet gelmeye başladı. “Okul aile birliğinde alınan karara göre talep edilmiştir. Bizim dışımızda gelişmiştir vs.” deyip savunma yazıp gönderdik. Neticede böyle işlerle de uğraşıyoruz.

Y17: Devlet ödenek gönderiyor. Bu ödenekleri ne yapıyorsunuz diye CİMER e şikâyetleri oluyordu. “Okul aile birliğinin almış olduğu bir karar” deyip cevabımızı gönderiyorduk. Herhangi bir soruşturma vs. geçirmedik ama bununla ilgili ciddi sıkıntılar yaşayan arkadaşlar olmuştur.

Y24: Ancak velilerin desteği yeterli değil. Çünkü başarılı bir okul olduğumuz için bilinçli bir veli çevremiz var. Velinin çok bilmesinin dezavantajını da yaşayabiliyoruz. Devlet okulunda ihtiyaçları devlet karşılansın mantığıyla bakabiliyorlar. En ufak bir şeyi CİMER e şikâyet edebiliyorlar.

Okul yöneticilerinin veli bağışlarına yönelik görüşleri incelendiğinde, yöneticilerin genel olarak CİMER’e şikâyet edilmekten rahatsızlık duydukları belirlenmiştir. Y₁₆ numaralı okul yöneticisinin bağış toplama deneyimlerinde ve Y₁₇, numaralı okul yöneticisinin ise devlet tarafından gönderilen ödeneklerin akıbeti için CİMER’e şikâyet edildiği belirlenmiştir. Y₂₄ numaralı okul yöneticisi de en ufak bir problemde CİMER’e şikâyet edildiklerini söyleyerek Y₁₆ ve Y₁₇ numaralı okul yöneticilerinin görüşlerini desteklemiştir.

Bazı katılımcılar kayıt dışında CİMER şikâyetlerinin amacına ulaşmadığını, pek çok velinin basit konularda şikâyetle bulunarak okulun iş yükünü artırdığını, bu durumun iş verimini azalttığını ve motivasyonlarını düşürdüğünü belirtmişlerdir. Ayrıca velilerin, kendilerini okul müdürü gibi değil “para toplayıcı” olarak gördüklerini bu yüzden irtibat kurmaktan kaçındıklarını, mesleki saygınlıklarının azaldığını bu durumdan rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. (Y₁₇, Y₂₄)

Yöneticilerin görüşleri genel olarak incelendiğinde, veli bağışının okullar için oldukça önemli olduğu, okul yöneticilerinin velilerden düzenli ve zorunlu bağış almadıkları fakat okul yöneticilerinin ifadelerinden hareketle, okulların finansman ihtiyacının gerek maddiyat gerekse malzeme ve işçilik olarak çoğu zaman veli bağışlarından karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bağış talebinin bazı okul yöneticilerini zor durumda bıraktığı, yöneticilerin bağış toplamayı görevleri olmadığını

ve bağış talep ettiklerinde kendilerini dilenci gibi hissettikleri gözlenmiştir. Bu süreçte, velilerin genel olarak okula yardım etme konusunda okul yöneticilerine kolaylıklar sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Hayırsever Bağışları

Araştırmaya katılan okul yöneticileri, okullarına finansman sağlama konusunda veli bağışlarına ek olarak, hayırsever bağışlarına yöneldiklerini de belirtmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y4: ...Yetmediği zaman hayırsever velilerimizin bağışlarına başvurmak zorunda kalıyoruz. Ama şunu söyleyeyim 4 buçuk yıldır bu okuldayım ondan önce de Karatay'da çalıştım hiçbir okulda finansman konusunda bir sıkıntı çekmedim. Parasızlıktan dolayı şu işi yapamıyoruz diyeceğimiz hiçbir iş olmadı. Bir şekilde finanse ettik. Özellikle hayırseverlerin yardımı çok önemli bu konuda.

Y9: ...Hayırseverlerden karşılanan nakdi yardımlar, sanayici ve iş adamlarından gelen yardımlar. Ancak bu okul ihtiyacını karşılamak için yeterli değil.

Y23: Yani tabii ki özellikle okul aile birliğindeki görevli velilerimiz okul aile birliği başkanımız ekstradan çalışmalar yapıyorlar, yapmak zorundalar. Çünkü mesela bizim atölyelerimiz var yeni kurduk 2 yıl içerisinde bunların yüzde seksen maliyeti hayırseverler tarafından yapıldı. İşte pakpenci velimiz var, mobilyacı velimiz var bunların hepsi kendileri bir şeyler katarak yaptıkları için onların çabaları ile oluyor. Yoksa her şeyi parayla yaptırıyorsunuz...

Y4 numaralı okul yöneticisinin görüşüne göre, hayırseverlerin finansman sağlama konusunda yadsınamaz bir katkısı vardır. Fakat Y9 numaralı okul yöneticisi, hayırseverler ve iş adamları tarafından gelen bağışların okul ihtiyaçlarını doğrudan karşılama konusunda yeterli olmadığını belirtmiştir. Y23 numaralı okul yöneticisi de bununla bağlantılı olarak, hayırseverlerden nakdi yardımların dışında da yararlandıklarını belirtmiştir.

Bazı okul yöneticileri, hayırsever ve iş adamlarının desteğini alabilmek için mesai saatleri dışında velilerin yaşam tarzına ayak uydurduğunu (kendi yaşantısına ters olduğu

halde, zengin veliyi ikna edebilmek için kimi zaman çilingir sofrasına oturduğunu veya hacı amcalarla sohbet ettiğini bazen de kahvehaneye gittiğini) onların sosyal ortamlarına dahil olduğunu ama bunu istemeyerek yaptığını belirtmiştir (Y4, Y11). Hayırsever yardımlarının okul yöneticisi için önemli bir finansman kaynağı olduğu, yöneticilerin bundan faydalanabilmek için okul yöneticiliği tanımından uzaklaşarak değişik rollere büründüğü bulgusuna ulaşılmıştır.

Görüşmeler sonucunda hayırsever bağışlarının okulların ihtiyaçlarını karşılama noktasında doğrudan pay sahibi değilse de ihtiyaçların giderilmesi konusunda önemli bir yere sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Öğretmen Bağışları

Araştırmaya katılan okul yöneticileri, okullarına finansman sağlama konusunda veli bağışlarına ek olarak, öğretmen bağışlarına yöneldiklerini de belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y9: Öğrencilerin etkinlikleri ile de bir şeyler yapmaya çalışıyoruz öğrencilerin ihtiyaçlarını yine diğer öğrencilerin etkinlikleri ile karşılıyoruz. Kalan diğer ihtiyaçlar Okul aile birliğinin katkılarıyla karşılanıyor. Hatta öğretmenler bile yardımcı oluyor.

Y11: ...Öğretmenlerimiz de ihtiyaç dahilinde nakit yardımda bulunuyorlar. Yeterli değil tabi ki. Az parayla çok işi yapmaya çalışıyoruz.

Y14: İhtiyaç sahibi öğrencinin yol parasını karşılıyoruz, kıyafetlerini alıyoruz. Rehberlik vasıtasıyla ve kendi öğretmenlerimizin gönüllü yardımlarıyla. Durumumuz içler acısı. Bu durum öğretmenlerin sırtına büyük bir yük oluyor. Öğrencilerin ders kitabından başka kaynağı yok. Öğretmenler ekstra hazırlık yapmak zorunda kalıyor. Yeterli finansman olsa en azından ders araç gerecinde sıkıntı yaşanmaz. Önce bunu karşılarız. Olan kaynakla önce meslek alanında öğrenciyi yetiştirmeye çalışıyoruz. Akademik başarı düşük ancak kırsalın çocukları maddi durumu kötü olsa da daha saygılı.

Y18: Bizim bir problemimiz yok. Çok paraya ihtiyaç duyup da yapamadığımız bir iş olmadı. Projeler, sosyal etkinlikler hepsini yapıyoruz. Yani ondan sonra ne yapıyorsunuz biliyor musunuz? Sınıf duvarlarına

fayans yapıyorsunuz iki yıl sonra kırılıyor tekrar yapıyorsunuz. Boya bilmem ne yapıyorsunuz. Şimdi genelde ilkokullar yapıyor okul bahçelerine hayvanat bahçesi, tarım alanı oluşturuyorlar. Biz de belediyeye yapın dedik yapmadılar. Kendimiz yapmaya başladık. Baktık para yetmeyecek. Öğretmenlere haydin bakalım belediyeye minnet etmeden işimizi yapalım dedik. Girişte gördüğünüz çimleri, çiçekleri, ağaçları öğretmenin verdiği paralarla yaptık.

Bazı okul yöneticileri öğretmenlerden sağlanan yardımın öğretmenin sırtına yük olduğunu belirtirken bazı yöneticiler öğretmenin gönüllü bağış yaptığını söylemiştir (Y9, Y11, Y14). Öğretmen bağışlarının da okul finansmanına katkısı olduğu ve okul yöneticilerinin zaman zaman öğretmen bağışı talebinde bulunduğu (Y18) bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2.1.4 Belediye Yardımları

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, okulların nakdi veya malzeme ihtiyaçlarının giderilmesinde yerel yönetimin önemli bir yere sahip olduğu belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: *Bir ihtiyacınız olduğu zaman karşılıyorlar. Bahçe ile ilgili ihtiyacımız vardı onu karşıladılar. Mesela geçende iç boyayı yaptılar. KOMEK vardı. KOMEK sayesinde yaptılar. Para haricinde diğer ihtiyaçlarımız için destek oluyor. Mesela belediyenin internet sitesinde açık kapı başvuru linki var. Oraya yazıyorum. Bir saat sonra dönüyorlar. Şaşırdığım bir şey oldu. Okula bisiklet parkı lazım oldu. ... Belediyesi'ne 11'de yazdım saat 14'de birisi geldi, kontrol etti, baktı gitti. Saat 16 gibi de bisiklet parkını getirdi. Aynı gün. Bir de oturmak için bank yoktu. Aynı şekilde istedim. Hemen getirdiler. Bildiğim kadarıyla 5-6 yıldır bütçelerine eğitim ile ilgili ödenek koydular. Ondan dolayı da yardımcı oluyorlar. Son zamanlarda yerel yönetimlerin çok katkısı oldu.*

Y4: *Hiçbir şey yapmadılar dersem haksızlık olur. Bahçe düzenlememizi yaptılar. Büyükşehir ağaçlandırma yaptı, Z kütüphane kurdu. Bu yıl Büyükşehir desteği ile birtakım projeler yürüttük. ... Belediyesi kaldırımları yaptı. Bahçe teli çekti. İçeride güvenlik amaçlı işler vardı onları yaptılar. En son Belediyesi 60 civarında Akıl ve Zekâ oyunları gönderdi. Bilim*

TÜBİTAK kitaplığı gönderdi. Bildiğim kadarıyla TÜBİTAK kitaplığını tüm okullara gönderdiler. Tüm okullara da akıl ve zekâ oyunları göndereceklerini söylediler. Bu konuda yerel yönetimlerin desteğini aldık... Bir de şu var Belediyelere ayağı yere basan taleplerle gitmek lazım. Belediyeden boya isterseniz verir ama boyacı da isterseniz bu olmaz. İşçiliğini sen bir şekilde karşılayacaksın. Ben şimdi gidip olmadık bir şey okul bahçemize bir spor salonu yapın dersem olmayacağı belli. Okul önünde asfalt yoktu söyledik döktüler kaldırım yoktu yaptılar. Bahçe telini çektiler. Kamelya koydular. Ağaç fidanlarını Büyükşehirden aldık. Bugün 50 – 60 tane akıl zekâ oyunlarını aldık. Tanesini 30- 40 liradan alsak dünya kadar para. TÜBİTAK kitaplığını gönderdiler. Meram Belediyesi tüm okullara gönderdi. Bir kampanya şeklinde tüm okullara gönderdiler. TÜBİTAK da kitaplar gönderdi... Robotik kodlama çalışmaları yapıyor. Meramda bir okul TEKNOFEST'te Türkiye 2. si oldu. İşte bu okullar Meram Belediyesinin bu Bilim Kurulu projesi kapsamında çalıştırıldılar. Mesela bizim okulda da 9 tane öğrencimizi diğer okullardan da 8'er 10 ar öğrenci alarak bu proje kapsamında 3 gün boyunca Karatay Üniversitesine götürdüler. Bu üç gün boyunca çocuklar atölyeleri, üniversiteyi, laboratuvarları gezdirdiler; hocalarla, öğrencilerle karşı karşıya geldiler. Üniversite havasını teneffüs ettirdiler. Bu çocuğun ufkunda önemli bir yer açacak. Yine geçen yıl Büyükşehir Belediyesi ara tatilinde bizden 6 ya da 9 öğrencimizi de Beyşehir'e Bilim kampı var diye götürdü. Büyükşehirden böyle bir destek aldık. Çocuklar orada 2-3 gün yatılı kaldılar. Bir kamp havası geçirdiler. Orada atölye, laboratuvarlarda bilimsel uygulamalara birebir şahit oldular. Bunlar önemli şeyler. Bu yüzden belediyeler hem fiziki açıdan hem de eğitimin niteliğini artırma konusunda epeyce bir destek veriyor. Biz de alıyoruz.

Y6: Yerel yönetim bizim dış cephe boyamızı yaptılar. Z kütüphane yaptı. Geri dönüşüm ve çöp alma işlemlerini yapıyor. Çevre düzenlemesine katkı sağlıyor.

Y9: Yerel yöneticilere gelince katkısı daha fazla. Kütüphane kurulumu yaptı. Boya işleri bahçe işlerine yardımcı oldu. Orman fidanlığı için fidan verdi 215 fidan diktik bahçemize.

Y11: Yerel yönetimler katkı sunuyor. Bahçe düzenlememizi yaptılar. Her sınıf için bir hobi bahçesi oluşturduk. Çimlendirme işini de onlar yaptı. Fiziksel yapıyla ilgili bütün ihtiyaçlarımızı karşılıyorlar. Okulumuzun iç ve dış cephesini boyadılar. Hem boya verdiler hem de iş gücü olarak belediye elemanlarını görevlendirdiler. Okulumuza kütüphane açtılar. Kütüphane görevlisini de belediye görevlendirdi.

Y12: Yerel yöneticilerden finansman olarak değil de okulla ilgili yapacağımız bir iş olduğu zaman örneğin okullar açılmadan önce bahçe temizliği, ağaçların bakımı, park bahçemizin düzeni, spor salonumuzun düzeni konusunda belediye ile görüşmelerimizde bize eleman göndererek yardımcı oluyorlar. Ama maddi olarak değil. İş gücü olarak yardımcı oluyorlar. ...Daha önceki çalıştığım okuldan örnek verecek olursak zekâ oyunları atölyesi kurduk. Maliyeti çok yüksekti. Bu maliyeti tamamen yerel imkanlarla gönüllü bağışlarla hallettik biz. 2023 vizyonuna uygun olarak zekâ oyunları atölyesini kurarak hazır hale getirdik.

Y13: Yeni belediye başkanımızın eğitime bakış açısını beğeniyorum. Bu yıl 1. sınıf öğrencilerimizin hepsine içinde kırtasiye malzemesi olan okul çantaları dağıttı. Bizim veli profilimize göre çok büyük artıydı. Yani bunu bile velilerimiz karşılarken zorlanabilirdi. Okulumuza kitaplık yaptırdı. Hafta da birkaç kez okul bahçemizin temizliği yapılır. Okul bahçesinde kamelyamız var. Oranın temizliği yapılır. Biz belediyemizden memnunuz. Bizim muhtar ile sıkıntımız var. Muhtarımız biraz pasif. Ama aktif bir muhtar çok iş yapar. Özellikle eski adıyla İl Özel İdaresi ile çok iş yapabilir. **(Okul Müdürü ile muhtarın diyalogu nasıl?)** Okul müdürümüz okula yeni geldi. Okulda en eski idareci benim. Beş yıl oldu. Okul müdürümüz çok tanımaz. Muhtar sadece seçim zamanlarında gelir. O da kart dağıtır gider.

Y15: ...Belediyemiz sağ olsun yardımlarını esirgemiyor. Özellikle yapabilecekleri fen işleri ile ilgili parkelerin döşenmesi, sporla ilgili potaların yerleştirilmesi vs. konularında belediyemizin desteği oluyor.

Y16: Belediyenin inşaat vb. gibi işlerde katkısı oluyor. Karatay Belediyesi ve Milli Eğitim iş birliğiyle iki yıldır öğrencilere yönelik dersane sistemi gibi bir sistem oluşturuldu. Milli Eğitim öğretmen verdi. Maddi imkanlarını

belediye karşıladı. Milli Eğitim organizasyonu belediyenin finanse ettiği sınavlar yapıldı. Z kütüphane yaptırdı. Bunun yanında okul koridoruna öğrenciler kitaba daha yakın olsun diye bilimsel bir kütüphane yaptırdı. Belediyenin imkanları ölçüsünde böyle katkıları oluyor. Çimlerin kesilmesi için ağustos ayı gibi geldiler. Ağaçların budanması için müracaat ettik. Geleceğiz dediler. Bekliyoruz.

Y19: *...Ekonomik para olarak bir katkısı olmuyor. Mesela elektrik ile ilgili problemimizde kabloyu biz aldık işçiliğini belediye üstlendi. Onun dışında Karatay Belediyesi öğrencilere çanta ve kırtasiye malzemesi verdi.*

Y23: *Özellikle Selçuklu Belediyesi, Büyükşehir Belediyesi çok çok katkı sağladılar. Kendi işi ile ilgili mesela inşaat işi ile uğraşan müteahhit üyemiz vardı. Bütün parke işleri işçiliği de dahil kendi yaptırdı. Bütün atölyelerimiz de işte bunun gibi kaynakları kullandık.*

Y24: *...Yerel yönetimin hizmet katkısı var. İki trilyona yakın hizmet aldık. Ne istediysen yaptılar. Boya, fiziksel ihtiyaçlar karşılandı. Okulun önüne yol ve asfalt çalışması yapıldı. 565 metre duvar demiri temin ettiler. Ayrıca işçiliği de belediye elemanları yaptılar.*

Y25: *Arka tarafta bahçemiz var. Bu tür işlerde sık sık talepte bulunuyoruz. Tam istediğimiz gibi olmadı. Şu an yapılanların %70'ini kendi imkanlarımızla öğretmen ve öğrencilerimizle yaptık. Belediye sulama sistemini döşediler düzenlemesini yaptılar. Atıklarla ilgili yapılacak çalışmalarda yardımcı oldular. Belediyelerin kesinlikle bir katkısı oluyor. Öğretmenlerimiz kendi imkanlarıyla birer fidan aldılar ve arka tarafa yaklaşık 60-70 tane ağaç fidanı ektiler. Veya öğrenci velilerimizden bazıları gübre getirdiler fidan diplerine gübre attık. Pandemiden önce öğrencilerle birlikte fidan dikim işini beraber yaptık. Herkesin katkısı oldu.*

Okul yöneticilerinin belediyelere ilişkin görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yöneticilerin genel olarak belediyelerin hizmet ve katkılarından memnun oldukları belirlenmiştir. İlgili yönetici görüşleri incelendiğinde, belediyelerin nakdi yardım, bahçe ve çevre düzenlemesi, kütüphane, malzeme yardımı ve işçilik yardımı yaptığı belirlenmiştir. Okul yöneticileri tarafından, yerel yönetimin eğitimin niteliğini artırıcı çalışmalara destek verdiği de ifade edilmiştir. (Proje çalışmaları, akıl ve

zekâ oyunları kursları, dersane sistemi...) Fakat bazı okul yöneticileri, belediyelerden destek alamadıklarını ifade etmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

Y14: *Yerel yönetimin katkısına hiç yok diyemem ama benim okulum çok faydalanamadı. Bu biraz müdüre bağlı galiba. Bazı okullar daha fazla alıyor. Bazı okulların ihtiyaçları karşılanıyor. Okul temizlikleri yapılıyor. Ben kendimi bu konuda yetersiz görüyorum.*

Y17: *Şu ana kadar bizim okul için bir katkısını görmedim. Ama diğer okullar için yapıldığını görüyorum. Mesela Karatay Belediyesinin devam eden okul inşaatları var. Eğitime ciddi katkıları oluyor. Bahçe düzenlemesi, kamelyanın yenilenmesi gibi taleplerimiz oldu. Pandemiden dolayı gelememi. Sıraya aldıklarını söylediler. Bekliyoruz. Şuna da şahit olduk pandemi sürecinde park bahçe görevlileri sürekli ilaçlama yaptılar, masa başı çalışanları bile sırtlarında ilaçlama pompası ile ilaçlama yaptıklarını gördük. Farklı bir süreç geçirdiğimiz için anlayışlı olarak karşılıyorum.*

Y18: *Bizim bahçe için yaptıracağımız iş kolay bir iş değil büyük bir iş. Ama yapılabilir mi? Yapılabilir. Belediyenin yapamayacağı bir iş mi? Belediyenin yapabileceği bir iş. Ama belediyeden bize akıl verdiler. Büyükşehir belediyesi olmaz dedi. Olmaz deyince yapacak bir şey yok. Gece gündüz belediyenin arkasından mı koşacağım. Benim başka işlerim var. Ortada gördüğünüz alan eskiden kalan çim. Sağında solunda gördüğünüz çimi kendimiz ektik. Üç torba çim tohumu aldık. Ektik. Peyzajcılardan yaklaşık 200 kök gül. 200 kök lavanta aldık. 150-200 adet mazı aldık. Başka bir okuldan çapa makinesi bulduk. Hocalarımla birlikte amelesi işçisi biziz. Yazın çalışıyoruz. Namaz kıldık dinleniyoruz. Bir bayan veli okula geldi. “Buyurun” dedim. Okul müdürü ile görüşecektim dedi. Tekrar “Buyurun” dedim. Siz belediye işçisi değil misiniz dedi.*

Genel olarak okul yöneticileri yerel yönetimlerin okulun finansman ihtiyacına doğrudan katkısının sınırlı olduğunu ancak özellikle finansman gerektirecek fiziki ihtiyaçlarına katkı sağlayarak finansman ihtiyacını azalttıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bu yardımın ilçeden ilçeye veya okuldan okula farklılık gösterdiğini ifade etmişlerdir. Bazı okul yöneticilerinin sağlanan katkıyı yeterli bulmadığı belirlenmiştir. Ayrıca bazı okul yöneticilerinin belediye yardımının olmamasını, kendi

iletişim yetersizliğinden kaynaklandığını dūřundukleri gōr÷lmektedir. Okul yōneticilerinin ōzellikle işçilik konusunda yerel yōnetimlerden beklenti iēinde olduğu ancak kendilerinin iřçi gibi çalışmak zorunda kaldıkları, bu durumun velinin gōz÷ndeki itibarlarını zedelediği bulgusu da ulaşılan bir diğer sonuētur.

4.2.1.5 Sosyal ve K÷lt÷rel Etkinliklerden Elde Edilen Gelirler

Araştırmaya katılan okul yōneticilerinin gōr÷şleri incelendiğinde, bazı okul yōneticilerinin finansman sağlayabilmek iēin sosyal ve k÷lt÷rel etkinlikler d÷zenlediği belirlenmiştir. Bu katılımcılar bazı uygulamaları şu şekilde anlatmışlardır:

Okulda yapılan sosyal ve k÷lt÷rel etkinlikler (Tiyatro, palyaēo gōsterisi, geēici oyun parkları vs.) iēin veliden maliyetin ÷st÷nde bir miktar talep edilerek okul finansmanına katkı sağlanmaktadır (Y₄, Y₂₃).

Okul yōneticileri tarafından gerēekleřtirilen sosyal k÷lt÷rel etkinlikler yoluyla bir taraftan eğitimin kalitesi artırılmakta bu durum velilerde g÷ven duygusu oluşturmakta ve okulun reklamı yapılmakta bir taraftan da doğrudan gelir elde edilerek okula finansman sağlanmaktadır.

4.2.1.6 Diğer Gelirler

Okul yōneticilerden alınan gōr÷şler doğrultusunda okullara ait finansal kaynaklardan bazılarının anasınıfı aidatı, servis ÷cretleri, diploma ÷cretleri ve ōzel kurum desteği olduğu belirlenmiştir.

Anasınıfı Aidatı

Araştırmaya katılan okul yōneticilerinin gōr÷şleri incelendiğinde, okul yōneticilerinin finansman sağlayabilmek iēin anasınıflarından aidat aldıkları belirlenmiştir. Okul yōneticilerinin bu konuyla ilgili gōr÷şleri şu şekildedir:

Y₁₀: Okulumuzun finansal kaynakları kantin geliri, anasınıfı aidatlarının fazlalıkları. Yeterli oluyor mu dersek yeterli oluyor. Hatta ihtiyacı olan okullara da destek oluyoruz.

Konya ili merkez ilēelerinde 2021-2022 eğitim ōęretim yılında bñyesinde anasınıfı bulunan okullarda uygulanan tavan ÷cret listesi şu şekildedir: Meram ve Karatay ilēelerinde 100 TL, Selēuklu ilēesinde 90 TL'dir (Konya İl Milli Eğitim M÷d÷rl÷ę÷, 2021).

Anasınıfı aidatının sadece anasınıfı ihtiyacı için değil tüm okulun ihtiyaçları için kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Servis Ücreti

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, sınırlı da olsa bazı okul yöneticilerinin finansman sağlayabilmek için servislerden ücret aldıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y2: Özellikle bu yıl pandemiden dolayı şu an hiçbir gelirimiz yok. Daha önce okul aile birliğimize kantinden, okul servisinden ve öğrenci velilerinden bağışlar geliyordu. Bu yıl servis ve kantinimiz yok. Şu an için velilerden de herhangi bir bağış almış değiliz.

Okul servislerinin bazı okullar için finansman kaynağı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Diploma Ücreti

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, sınırlı da olsa bazı okul yöneticilerinin finansman sağlayabilmek için diplomadan ücret aldıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y14: Zorunlu tutmadan diploma parası alıyoruz. 30, 40 lira civarında. Stajyerlik dosyası satıyoruz... İhtiyaç parayla bağlantılı. Ne kadar para olursa o kadar ihtiyaç olur. Ayağını yorganına göre uzat mantığı. Acil ve öncelikli ihtiyaçlarımızı karşılıyor. Zaten elektrik, su, demirbaş devlet tarafından karşılanıyor. Tam olarak yetmese de yetiyor diyelim. Bayağı ihtiyaçlarımızı karşılanıyor.

Özel Kurum Desteği

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, sınırlı da olsa bazı okul yöneticilerinin finansman sağlayabilmek için özel kurumlardan okullara katkı sağladıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y4: ...Ara sıra resmi ve özel kurumlardan da destek alıyoruz... Mesela 10 tane bilgisayar Ziraat Bankası ve 5 tane bilgisayar Halk bankasından istedik ve gönderdiler.

4.2.2 Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlarken Uyguladıkları Yöntemler

Finans bulmak zorunda olmaması gerektiğini düşünen yöneticiler var bu yöneticiler aynı zamanda finans bulmak zorunda olduklarını da biliyorlar. Örneğin Y₅, numaralı okul yöneticisi bu durumu şöyle ifade etmiştir:

Y₅: Biz finansman sağlamak için ekstra bir enerji sarf etmiyoruz. Doğal süreç içerisinde gelen olanakları değerlendiririz. Esasen bunun yöneticinin görevi olmaması gerektiğini düşünüyorum. Para istemek müdürün bulunduğu konuma zarar verir. Veli müdürle karşılaştığında onu bir dilenci olarak görmemeli, eğitim lideri olarak görmeli. Bu yüzden ne düzeyde karşılayabiliyorsunuz dersiniz sadece zorunluluk düzeyinde diyebilirim...

Yine bazı yöneticiler finans bulmak zorunda olmaması gerektiğini düşünmekle birlikte bunun için çaba da sarf etmiyorlar. Örneğin Y₂₂ numaralı okul yöneticisi bu durumu şöyle ifade etmiştir:

Y₂₂: Biz bir ticaret kurumu olmadığımız için parasal konular ikinci üçüncü konular olarak geliyor. O yüzden bizim finansman sağlama konusunda bir çaba sarfetmemize gerek yok. Olduğu kadarıyla. Gelirse yaparız. Gelmezse yapmayız.

Bu bölümde okul yöneticilerinin okullarına finansman sağlarken hangi yolları izlediğine değinilmiştir. Okul yöneticilerinin okullarına finansman sağlayabilmek için maddi durumu iyi olan velilerle doğrudan görüşme, ekonomik durumu iyi olan öğrenciyi okula çekme, velinin güvenini kazanma, sosyal sermayesini kullanma, insan ilişkileri uzmanlığını kullanma, planlama yapma, nitelikli iş yapma, okulun akademik başarısını artırma, öğretmeni aracı kılma, velinin sınıf tercihinin izin verme, kurum yöneticileri ile doğrudan görüşme, kermes düzenleme ve proje geliştirme vs. yöntemlerle finansman sağlama yoluna gittikleri görülmektedir.

Tablo 4.1.2.a: Finansman Harcama Alanları

FİNANSMAN SAĞLAMA YÖNTEMLERİ		
➤ Maddi Durumu İyi Olan Velilerle Doğrudan Görüşerek	➤ İnsan İlişkileri Uzmanlığını Kullanma	➤ Velinin Sınıf Tercih Karşılığında
➤ Ekonomik Durumu İyi Olan Öğrenciyi Okula Çekmek	➤ Planlama Yapma	➤ Kurum Yöneticileriyle Doğrudan Görüşme
➤ Yoluyla	➤ Nitelikli İş Yapma	➤ Kermes Düzenleme
➤ Velinin Güvenini Kazanma	➤ Okulun Akademik Başarısını Artırma	➤ Proje Geliştirme
➤ Sosyal Sermayesini Kullanma	➤ Öğretmen Aracılığıyla Finansman Sağlama	

Maddi Durumu İyi Olan Velilerle Doğrudan Görüşerek Finansman Sağlama

Bazı okul yöneticileri tüm velilerden bağış talep etmek yerine maddi durumu iyi olan velilerle görüşme yaparak finansman sağladıklarını ifade etmişlerdir. Alınan bağışlar, gönüllülük esasına dayalı olup sosyoekonomik düzeyi yüksek velilerden talep edilmektedir. Bununla ilgili okul yöneticilerinin görüşleri şu şekildedir:

Y1: ...sadece verebilecek veliler ile direkt görüşmeler yapıp oradan kaynak sağlıyoruz.

Y4: Hayırsever velilerimiz ziyaret ederek finansman sağlamaya çalışıyoruz...spesifik gittiğimiz velilerimiz oluyor. Durumu iyi olan bir veliyi tespit ediyoruz. Gidiyoruz okulumuzun ihtiyacını söylüyoruz “Siz bunu karşılar mısınız?” diyoruz. Tüm velilerimizden bir para talebimiz olmuyor. Bazen hayırsever velilerimiz ile bazen velimiz olmayan hayırseverlerle konuşup destek istiyoruz.

Y5: Sadece Maddi durumu iyi olan velilerle görüşmeler sağlıyoruz.

Y6: Hayırseverlere başvuruyoruz.

Y7: ...maddi durumu iyi olan velilerle görüşüyoruz.

Y10: İlkokullarda daha çok annelerle görüşülüyor. Babalarla iletişim artırılırsa, babalarla çaylar düzenlenirse, babalara sorunlar anlatılırsa kaynağın daha çok olacağına inanıyorum. Nakdi yardım dışında işiyle alakalı yardımlar alınabilir. Kesinlikle babalar harekete geçirilmeli. Hatta

ilçe milli eğitim velilerle görüşmeler toplantılar yapmalı. Veliler eğitim sürecinin aktif öznesi konumuna getirilmeli.

Okul yöneticileri tüm velilerden bağış talebinde bulunamamaktadırlar. Sadece maddi durumu iyi olan velilerden talepte bulunmak zorunda kalmaktadırlar. Bu süreçte oldukça zorlandıkları belirlenmiştir. Y₇ numaralı okul yöneticisi finansman arama ve veli bağışı toplama süreçlerinin okul yöneticisini yıpratıldığını belirtmiştir. Y₈ numaralı okul yöneticisi veliler ile görüşme yapıldığında problemlerin çözüldüğünü ifade etmiştir. Y₁₄ numaralı okul yöneticisi okullarında velilerin çoğunluğunu dağılmış aileler oluşturduğu için veli bağışı almakta zorlandıklarını ifade etmiştir. Okul yöneticilerinin veli bağışı talebinde bulunmaları, kendilerini yönetici gibi değil dilenci gibi hissetmelerine neden olmaktadır. Bu konuyla ilgili yönetici görüşleri şu şekildedir:

Y₇: Malzeme alırken yardım istiyoruz. Para istemek kolay değil. Nasıl bir tepkiyle karşılaşacağınızı bilmiyorsunuz. Burada ne işim var diyorsunuz. Dilenci konumuna düşüyorsunuz. Para istemek yöneticiyi yönetici olmaktan çıkarır. Para işi sorun olmaktan çıkmalı. Eğitime vakit ayıramıyoruz.

Y₈: Bağış alıyoruz. Yeniliklere kapalılar. %10 luk kısım problem çıkartıyor. Anlatınca çözülüyor.

Y₁₄: Gönüllü bağışlar istiyoruz. Ancak gönüllü veli yok. Devlet okulundaki öğrencinin ihtiyacını devlet karşılar mantığındalar. Hatta veliler bizden istiyor. Kıyafeti bile. Biz veli bulmakta bile zorlanıyoruz. Dağılmış aile çocukları fazla okulumuzda...

Ekonomik Durumu İyi Olan Öğrenciyi Okula Çekmek Yoluyla Finansman Sağlama

Tablo 4.1.2.b Ekonomik Durumu İyi Olan Öğrenciyi Okula Çekmek İçin Kullanılan Yöntemler

Ekonomik Durumu İyi Olan Öğrenciyi Okula Çekmek İçin Kullanılan Yöntemler
✓ Okulun fiziki durumunu iyileştirerek
✓ Öğretmenlerin akademik başarısı aracılığıyla
✓ Özel sınıf oluşturarak
✓ Akademik yönden başarılı öğrencileri okula kazandırarak
✓ Okulun tanıtımını yaparak

Bazı okul yöneticilerinin okulun fiziki donanımı sayesinde, öğretmenlerinin akademik başarısı sayesinde, özel sınıflar oluşturmak yoluyla maddi durumu iyi olan öğrencileri okullarına çektikleri ve bu şekilde finansmanı artırma yoluna gittikleri görülmektedir. Yöneticilerin ekonomik durumu iyi olan öğrenciyi okula çekme yöntemlerinden birisi okulun fiziki durumunu iyileştirmektir. Y₂ kodlu yönetici bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Y₂:...memur, avukat, doktor, maddi durumu iyi olan velilerimizi biz okulumuza çekebiliyoruz. Hatta farklı okul bölgesinden bu okula yöneliyorlar. Neden? Okulun fiziki donanımı iyi gördükleri için. Dolayısıyla finansman kaynakları kullanarak yaptığımız şeyler buna katkı sağlıyor. Şimdi üç tane velim var başka mahallelerden. Bu okula göndermek için adreslerini bu mahalleye taşıyacaklar. Nedeni okulumuzu tercih ettikleri için öğretmen arkadaşlarımızı tercih ettikleri için. Geldikleri okulda sınıf mevcutları 40- 50 kişi bizim burada 25 ile 30 arası. Ben de olsam çocuğumu bu okula veririm. Öğretmen konusunda gerçekten mükemmel arkadaşlarım var. Yani iyi demiyorum. Mükemmel. Kadroma güveniyorum.

Yöneticilerin ekonomik durumu iyi olan öğrenciyi okula çekme yöntemlerinden birisi okulda bu tür öğrenciler için özel sınıf oluşturmaktır. Y₆ kodlu yönetici bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Y₆: Öğrenciyi iyi okullara yazdırma ilkokullarda pek olmuyor daha çok ortaokullarda oluyor. Eğer bir okul seviye sınıfı oluşturmuşsa o onun için bir avantaj oluyor.

Okul yöneticilerinin akademik yönden başarılı olan öğrencileri okullarına kazandırmak suretiyle okul finansmanını artırma yoluna gittikleri de gözlenmiştir. Bu konuyla ilgili Y₁₆ numaralı yönetici görüşü şu şekildedir:

Y₁₆:...okul 300 öğrenci alacaksa 900 öğrenci başvuruyor. Ben de olsam bu öğrenciler içerisinde başarılı olanları seçerim. Düz ortaokullarının şöyle bir avantajı var. Kayıt yapılırken önce düz ortaokullarının ekranına düşüyor. Mesela 1500 öğrenci düştü diyelim. Bu 1500 öğrencinin içerisinde başarılı olan 300 öğrencinin velisine gerek mesaj ile gerekirse birebir görüşerek kayıt yaptırmaları için görüşürüm. Genellikle 90'ın üzerinde not ortalaması olan bir öğrencinin velisi de ilgili bir veli oluyor. Bu veliler okula katkı sağlama konusunda da daha çok destek oluyorlar. Bu

veliler gerek ekonomik açıdan gerek çevresel imkanları açısından daha çok destek oluyorlar.

Bazı okul yöneticilerinin ise okulun tanıtımını yapmak suretiyle veli ve finans sahibi kişileri okula çekerek finansman artırma yoluna gittiği görülmektedir.

Y12: Kırsal bölgelerde şöyle bir problemle de karşılaşıyorduk. Bir anı olarak paylaşayım. 60. Yıl Mehmet Yaymacı İlkokuluna idareci olarak atandım. Arkadaşlarım çevrem nerede çalıştığımı soruyor. Okulun ismini söylüyorum bilmiyorlar. Yakın yerleri söyleyerek tarif etmeye çalışıyorum bilmiyorlar. Sonunda kermesler sosyal kültürel faaliyetleri çok yaptım. Velileri ve diğer insanları çektim okula. Ondan sonra okulu tanımayan kimse kalmadı. Basını ve sosyal medyayı çok kullandım. 60.Yıl Mehmet Yaymacı İlkokulunu herkes tanıdı. Bu okulda da aynı yöntemi kullanıyorum. Basını kullanıyorum. Web sitemizi sürekli güncel tutuyoruz. Yapılan tüm çalışmalarımızı oradan velilerimiz takip ediyor.

Velinin Güvenini Kazanma

Bazı okul yöneticileri velilere verdikleri güven sayesinde finansman sağlayabildiklerini ve finansman sağlama sürecini daha kolay yönetebildiklerini ifade etmişlerdir. Veliyle iyi iletişim kurmak, hesap verebilirlik ve şeffaflık veliye güven veren faktörler arasında yer almaktadır. Sağladıkları finansmanın eğitim için kullanıldığını gören velilerin daha istekli bağış yapmaktadırlar. Konuyla ilgili okul yöneticilerinin görüşleri şu şekildedir:

Y1: Yani veli demek ki bize güveniyor. Biz 60 bin lira gibi bir parayı, 2 ay içerisinde, veliye hiçbir zorlama yapmadan, istemeden, velinin kendisi ödedi. Kendisi ekonomik durumu çok mu iyi çok iyi değil... Velinin bu konuda size güven arttığı zaman yani bölgenin ekonomik durumu illaki etkiliyor ancak veli size güvendiği zaman elinde avucunda ne varsa veriyor.

Y2: Biz bu okula iki sene önce yeni geçtiğimizde bağış aldık. Yerine göre 5 lira yerine göre 5 bin lira gönüllü olarak bağış yaptılar. Okulumuzun donanımını velilerimizin sayesinde bu hale getirdik. Zorlukta yaşamadık. Dediğim gibi biz bu mahallede yaşıyoruz. Mahallenin yüzde doksanını

tanıdığım için güven konusunda bir sıkıntı olmuyor. Bağışlarda bir sorun yaşamıyorum.

Y9: *Velilerin güvenini sağlıyoruz. Veli yapılanları görüyor maddi ve manevi desteği ile yanımızda oluyorlar... Gelen her parayı çocuklarımızın eğitimi için kullandığımız zaman veliler bunu görüyor ve daha çok destek oluyor. Hatta tuvalete harcanan para bile onlar için önemli. Veli ile iletişiminiz iyi ise veliler konusunda hiçbir zorluk yaşamazsınız.*

Y10: *Çevreyle iletişim önemli. İkna kabiliyeti önemli. Veliye güven verebilmek önemli. Bunları sağladığımız düşünüyorum. Bizim milletimiz yapılan işi gördüğü zaman sonuna kadar destek oluyor.*

Y11: *Bağışlar kayıt altına alınırsa sıkıntı olmaz. Bağış yapan kişiye harcama dekontlarını gösteriyoruz. Herhangi bir sıkıntı yaşamadık.*

Y12: *Burada güven duygusu çok önemli. Öğrenci velilerinin gönüllü olarak yapmış olduğu bağışların nereye harcandığını gördükleri zaman, okul idaresinin herhangi bir istemesine gerek kalmadan gönüllük esasına dayalı olarak okul aile birliğine bağışta bulunmaktadırlar. Yöneticilerin bireylerle birebir diyaloga girmeleri gerekmektedir. Bir de daha önce söylediğim gibi güven duygusu çok önemlidir. Güven duygusu nasıl oluşur? Okula yapılan hizmetlerle oluşur. Okulda yapılan sosyal kültürel faaliyetlerle oluşur. Örneğin geçen yıl 1. Sınıfa kaydolacak öğrencilerimizin velilerinden dokuz sınıfa projeksiyon cihazı ihtiyacını karşıladık. Bu yılda aynı şekilde gönüllük esasına dayalı olarak tekrar dokuz projeksiyon cihazımızı yeniledik. Bütün sınıflarımıza zebra perde ihtiyacını karşıladık. Öğrencilerimizin eğitim öğretimde duyduğu fiziksel gereksinimlerini karşılayınca velilerimizde güven duygusu oluştu. Veliler okula ve okul idaresine karşı güven duygusu oluşunca kendileri gönüllü olarak okul aile birliğine bağışta bulunmaktadırlar.... Her şey resmi olarak kayıt altında olup her ay web sitemizde gelir-giderlerimizi yayımlıyoruz. Velilerimiz oradan görebiliyorlar.*

Sosyal Sermayesini Kullanma

Okul yöneticilerinin sosyal sermayelerini etkili ve bilinçli bir şekilde kullanması finansman sağlama sürecine katkı sağlamaktadır. Okul yöneticileri okulun paydaşlarından olan velilerin mesleklerini takip ettiklerini, kişisel ilişkilerini iyi tuttuklarını ayrıca kendi kişisel çevrelerini kullanarak finansman sağladıklarını ifade etmişlerdir:

Y₂: 20 yıldır bu okuldayım. Okul mahalle sınırları içerisinde oturuyorum. Okul evime çok yakın. Velilerin yüzde doksanını tanıyorum zaten. Yardım konusunda bir sıkıntı çekmiyorum. Alacağım malzemeyi araştırıyorum. İşi yapacak olan firmalarla görüşüyorum ve teklif alıyorum. Teklif formlarını tanıdığım sanayici, maddi yönden zengin olan velilerime veya arkadaşlarıma veya tanıdıklarına dediğim gibi çevrem bayağı geniştir. Ve sorunu genellikle %99 çözüyorum.... Bugün BÜSAN a gideceğim. Tanıdık var, bu faturayı sunacağım. Allah'ın izniyle büyük bir ihtimalle de öderler. Yardımcı olurlar. 15-20 sene önce öğrenci velimdi. Hala gittiğimde boş çevirmezler.

Y₉: Çevreyi kullanarak her fırsatı değerlendirmeye çalışıyoruz. Görüştüğümüz kişilerin mesleklerini takip ediyoruz.

Y₁₁: Çevreyle iletişim iyi. Gerekirse pazarlık bile yapıyoruz. Veliyle iyi iletişim kurarak gönülleri alarak finansman temin ediyoruz. Bu konuda mütevazı olamayacağım. Gerek tecrübe gerek geniş çevrem gerekse iletişim becerisiyle bu işi en iyi şekilde yaptığımı düşünüyorum.

Y₁₂: ...kişisel çevremizi kullanıyoruz. Şunu söyleyebilirim. Burada yöneticilere büyük bir iş düşüyor. Tabi ki kişilerle birebir görüşecek, yerel yöneticilerle esnaf ile görüşerek okul ihtiyacını giderebilir.

Y₁₅: Okul yöneticisinin okul çevresiyle olan ilişkisi önemli... Velilerden istekli olanlar ile iletişime geçiyoruz. Veya veli kanalıyla tanıdık veya kendi kişisel çevremizi devreye sokarak temin etmeye çalışıyoruz.

İnsan İlişkileri Uzmanlığını Kullanma

Okul yöneticilerinin tecrübesinin, işinde ehil olmasının, kendilerini ve okullarını sürekli yenilemelerinin finansman sağlamada oldukça etkili olduğu görülmektedir. Bazı

okul yöneticileri okul yöneticisinin iletişim becerisinin, girişimciliğinin vs. finansman sağlamada çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Y7: Ama velinin dilini bilmezsen zor. Çevreyle irtibat çok önemli. Sosyolojik bir durum. Mesela dindar olan veliye o dille konuşmalısın, dindar olmayana da yine kendi dilinden. Bu da yöneticiliğin saygınlığına zarar veriyor. Açıkçası ben bu konuda kendimi yeterli görmüyorum fakat görevimin bu olmadığını düşünüyorum.... Bu yöneticinin kişilik özellikleriyle ilgili. Zaten yöneticilerin bu konuda eğitimi yok olsa da yetmez. İsterse doktora yapsın hiç fark etmez. Tecrübe gerekli.

Y9: Müdür ihtiyaç duyarsa parayı ayağına getirir. Bu müdürün ehil olmasıyla ilgili.... Finans sağlama konusunda önerim yani okul müdürü olarak dilenci gibi gezdiğim zamanlar oldu. Çok para topladık ama bu tek çözüm değil. İnsanlar güvenirse yardım ediyor güvenmezse yardım etmiyor ve bir okul müdürünün dilenci gibi dolaşması gerçekten hoş değil. Okul müdürü eğitim ile ilgilenmeli eğitime vakit ayırmalı yani doğrusu seni birçok kişi destekliyor dinliyor müdürün çevresi çok önemli doğru kanalize etmesi müdürün yeteneği çok önemli. Müdür muavini çok önemli, okulun ekibi çok önemli.

Y10: Şuna özellikle vurgu yapmak istiyorum. Okul için anne baba, toplum yapısı, bulunduğu coğrafya, öğrencilerin kalıtsal özellikleri, insan psikolojisi (yani eğitimi etkileyen etmenler) asla bahane olmamalı. Okul toplumda tıpkı karaciğere gibi bir işleve sahip olmalı. Yani kendini sürekli yenilemeli. Bahanelere sığınmamalı. Benim okulum böyle, velim böyle gibi bir mazeret olamaz.

Y14: ...müdürün girişimciliği ve becerisine bağlı. Bu müdürün özel başarısıdır. Ne düzeyde karşılayabiliyorum diyorsanız karşılayamıyorum. Para isteyemiyorum. Bu konuda başarılı olduğumu söyleyemem. Kendime not versem yüz üzerinden elli veririm.

Y24: İdarecilik risktir. Ya otursunuz hiçbir şey yapmazsınız ya da risk alırsınız. Bu konuda kendimi yeterli görüyorum. Gerek tecrübem gerek çevre ile olan iletişimim sayesinde yeterli finansmanı temin edebiliyorum.

Bazı okul yöneticileri finansman sağlarken bir eğitimci gibi değil işletmeci gibi çalıştıklarını düşünürken bazı okul yöneticileri ise okullarda finansman işlerini yöneten ayrı bir işletim sisteminin olması gerektiğini düşünmektedirler

Y13: *Bir işletmeci gibi çalışıyoruz şu an bir eğitimci gibi çalıştığımızı düşünmüyorum ben. ...Finansman bulma konusunun eğitim ile ilgili değil insan ilişkileri ile ilgili olduğunu düşünüyorum. Velilerden okula bağış vs toplama konusunda bir şey istenecek olsa iki kelimeyi bir araya getiremeyen bir arkadaş gelirse bir şey toplaması imkânsız. Bunun eğitimden ziyade insan ilişkisi olduğunu düşünüyorum şu an için. Ancak bütçeniz olur onu harcama yönünde bir planlama yapılacaksa tabi ki bir işletme mezunu arkadaş bu işi bizden kat kat daha iyi yapacaktır. Bu müdürün kişisel başarısı mıdır? Kesinlikle evet. Kişisel başarısı kişisel yeteneğidir. Müdürün kendi kişisel çevresi ile de alakalı mıdır? Kendi kişisel çevre imkanlarını kullanarak ta bulabilir mi? Ben buralı değilim. Çok bir çevrem yok. Ancak bende bazı velilerimizin yanına gidip ben de isterim.*

Planlama yapma

Araştırma kapsamında okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde, bazı yöneticilerin finansman aramak için fazla zaman harcadıkları belirlenmiştir. İlgili görüşler incelendiğinde, Y₁ ve Y₇ numaralı okul yöneticisinin görüşüne göre, bir işin yapılması için sağlanacak finansman desteğinin düşünülmesi, talepte bulunulması ve planlama yapılması gibi aşamalar fazlasıyla vakit almaktadır. Y₉ numaralı yönetici ise okul yöneticilerinin finansman arayışının mesai saati ile sınırlı olmadığını ve karşılaşılan her fırsatın finansmana çevrildiğini ve bunun yöneticinin kabiliyetine, girişimciliğine bağlı olduğunu dile getirmiştir. Y₁₅ ve Y₁₆ numaralı okul yöneticileri ise finansman arama ve sağlama çalışmalarının okul yöneticilerinin eğitim ve öğretim etkinliklerine gereği kadar vakit ayırmasına engel olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yöneticilerin görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, finansman arama ve sağlama çalışmaları kısmen yöneticinin yönetim becerisi ve girişimciliği ile ilgili olmakla birlikte okul yöneticilerinin zamanlarının önemli bir kısmını almakta, büyük yük olmaktadır ve yöneticilere göre bu durumun düzenlenmesi gerekmektedir. Bu yöneticilerin görüşleri şu şekildedir:

Y1: *Bizim bütün zamanımızı almasa da kafamızdaki plana, bunların karşılanması konusunda zaman ayırıyoruz. Okulumuza yaptıracağımız*

yeniliklerin finansal olarak nasıl karşılayabiliriz düşüncesi bizim zamanımızın büyük bir kısmını alıyor. Diğer resmi işler zaten rutin olarak gidiyor onlar olup gidiyor. Diğer yandan okula yeni bir şeyler, yenilik yapmak zorundasınız. Bunun içinde hazır bir ödenek yok. Onun için okul yöneticisi bu kaynağı bulmak için bayağı bir vakit harcıyor.

Y7: *Finansman bulma konusunda sıkıntı yaşıyoruz. Temel problem vakitten ziyade kaynak bulmak. Büyük vaktimizi alıyor. Eğitime ayırmamız gereken zamanı finansman bulmak için ayırıyoruz.*

Y9: *Vaktimizi ne kadar ayırabiliriz finansman aramaya yani müdür için yöneticinin mesaisi sadece 8- 5 ile sınırlı değil, mesainin dışında da gerektiği zaman uğraşıyoruz. Bunun için özel bir vakit ayıramıyoruz. Finansman için önümüze gelen fırsatları değerlendirmeye çalışıyoruz. Bu da yöneticinin kabiliyetine bağlı, yönetim girişimciliğine bağlı. Bazen 1 saat ayırırken bazen 5-6 saat oluyor bazen mesai dışında da bununla uğraşıyoruz.*

Y15: *Biz büyük bir okuluz. Görev dağılımımız var. Görev dağılımı içerisinde okul aile birliği bana ait değil. Ancak okul müdürümüz ve bu işten sorumlu arkadaşımız önemli bir zamanını finansman aramak için ayırıyor ve ayırmak zorunda kalıyorlar. Veli ile diyaloga geçme veliyi ikna edebilme veya iş yükü anlamında, gelen bütün bağışların kayıt altına tutulması gerekiyor. Tefbis sistemi var oraya kayıtları yapılıyor vs. iş yükü anlamında bayağı bir zaman alıyor. İş yükü okul yöneticisinden alınsa ve eğitim alanına yönlendirilse daha mı verimli olur? Tabi ki. Dediğim gibi bakanlığında bununla ilgili düşünceleri var ama gerçekleştiremiyorlar.*

Y16: *Yani yöneticinin normalde bu işlerle uğraşmaması lazım. Okulun yönetim işiyle uğraşmam gerekirken maalesef binanın şurası yıkık orayı düzelt, şurada fayans kalkmış git getir düzelt fayansı yaptır. Okul koridorunu sınıfları komple boyattık şimdi binamızın arka tarafından su almaya başladı. Siva tuğlaya kadar patlamış. Siva yaptık boyattık güzel bir görüntüsü olsun koku yapmasın diyerek. Bir hafta sonra tekrar su içeriye vurdu. Milli eğitim ile görüştük ödenek yok dedi. Belediye ile görüştük*

mühendis geldi rapor tuttu. Bunu bir yük olarak görmüyorum. Bu da işin içerisindeki bir parça.

Bazı yöneticilerin ise genel olarak finansman aramaya fazla vakit ayırmadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda, Y₄ numaralı okul yöneticisi, finansmanı aramanın değil sağlanan finansmanı kullanmanın vakit aldığını belirtmiştir. Ayrıca, Y₂₀, Y₂₂ ve Y₂₅ numaralı okul yöneticileri ise finansman arama çalışmalarının eğitim ve öğretim etkinliklerine ayrılan zamanı engellemediğini ifade etmişlerdir. Bu yöneticilerin görüşleri değerlendirildiğinde düzenli bir sistem sağlayan yöneticilerin finansman aramak için fazla vakit harcamadığı bunu sürece entegre ettiği görülmektedir. Okul yöneticilerinin görüşleri şu şekildedir:

Y₄: Çok fazla vaktimizi aldığını söyleyemeyiz. Daha çok zamanımızı finansmanı bulmak değil bulduğın finansmanı kullanmak alıyor. Bazen mobilyacı ile bazen demirci ile bazen temizlik firması ile bilgisayarıcı ile boyacı ile hırdavatçıyla, inşaatçıyla vs. ile muhatap oluyoruz. Okulun fiziki yapısını geliştirmek için kullandığımız inşaat ile ilgili bölümü daha çok vaktimizi alıyor. Bunun dışında para aramak için fazla zaman harcamıyoruz. Ama parayı kullanmak için epey bir zamanımız gidiyor eğitimin dışına.

Y₂₀: Çok zaman ayırmıyoruz. Diğer işlerimizin yapılmasında engel olmuyor. Vaktimizin çoğunu finansman aramak için geçiriyoruz. Dediğim gibi veli havuzum var. İşime yarıyor. Sağ olsunlar okulumuzun ismini söyleyince hallediyoruz. Planlı bir şekilde çalışıyorum. Özel bir vakit ayırma gibi bir durum yok. Zaten ona ayıracağımız öyle bir zamanda yok.

Y₂₂: Finansman aramak çok zamanımızı almıyor. Daha çok onların işini yapmak zamanımızı alıyor. Çünkü bu işleri okul aile birliği kararıyla yönetimin yapması lazım. Ancak okul aile birliğine seçilen kişiler bu iş için yetkin olmadığı için onların yapacağı işleri biz yapıyoruz.

Y₂₅: Kişisel olarak ben finansman aramak için vaktimi hiç ayırmadım. Müdür beyin cevabını da bilemiyorum. Ama gelen işleyiş nasıl oluyor? Gelen bağışlar var. Gelen bağışların kayda geçirilmesi var. Vakıt olarak bunu düşünecek olursak. Toplantılarda bunu dile getirmek. Ya da sistem üzerinden ödenek için talepte bulunmak. Bunlarda süreç olarak çok fazla

bir zaman aralığı almıyor. Çok vakit almıyor. Finansman aramak eğitime ayrılması gereken zamandan alıyor mu? Bence yok. Zaten bir sistem var. Sadece okul ile alakalı değil bütün kamu kurum ve kuruluşlarda böyledir. Oralarda da kurullar komisyonlar vardır. Onlarda aynı sistemi kullanırlar. Bu bir düzendir sistemdir. O yüzden de bunu bir kayıp olarak görmüyorum. Ha şu olabilir çok ihtiyaç varsa sayı artırılabilir norm kadro olarak.

Okulun Akademik Başarısını Artırma

Bazı okul yöneticileri okullarının akademik başarısı sayesinde finansmanı artırdıklarını belirtmişlerdir. Velilerin çocuklarını akademik başarısı ve fiziksel donanımları iyi olan okullara gönderebilmek için ikametgahlarını okulun kayıt bölgesine aldirmakta ve okulun finansmanına gönüllü katkıları artmaktadır. Bu konuyla ilgili yönetici görüşleri şu şekildedir:

Y4: Bizim okulumuza yaklaşık 20-25 km öteden öğrenciler geliyor. Okul ismi vermeyeyim “şu okulun karşısında oturuyoruz” diyorlar peki “niye buraya geldiniz” diye soruyorum. “Hocam araştırdık burayı öğrendik. Burası iyiymiş onun için geldik” diyorlar. Bu velilerin hem eğitime bakışı olumlu olan insanlar hem de maddi imkânı yerinde olanlar. Yani yanlış anlaşılmasın ama konu eğitim olunca maddi destek vermeye daha istekli insanlar oluyor. Yanlış anlaşılmasın insanları paralarına göre sınıflandırmıyorum. Çünkü öbür taraftaki insan mahallesindeki okula yazdırıp ne arıyor ne soruyor. Öbür tarafta seçerek giden veli zaten bir şey bilerek ve talep ederek gittiği için okulun maddi taleplerini karşılamak için daha istekli oluyor. O yüzden okulun akademik başarısının yüksek olması okulun maddi gücüne olumlu katkı sağlar.

Y5: Biz lise olduğumuz için başarımız arttıkça potansiyel velimiz de değişkenlik göstermektedir. Başarı arttıkça eğitim seviyesi ve geliri yüksek veliler okulumuzu tercih etmektedir. Finansmanı da veli karşıladığı için başarının artması finansmanımızı da artırmaktadır.

Y7: Veli okula inanır, güvenirse her şeyi vermeye hazır hale geliyor. Gerekirse evini okulun bulunduğu civara taşıyor. Hatta akademik başarı üst

yönetimin bakış açısını bile etkiliyor. Başarılı okula pozitif bir yaklaşım içinde oluyor ve daha çok yardım ediyor.

Y15: Akademik başarın arttıkça veliyi ikna etme gücünde artıyor. Yani veli sana inanıyor. Geri dönüt var burada. Fen lisesine veya Anadolu lisesine ne kadar fazla öğrenci kazandırabilirsen veli sana inanıyor. Gerçekten bu okulda öğrenci için bir şeyler yapılıyor ve karşılığı görülüyor. O zaman veli ikna oluyor ve yardım ve bağış konusunda veli daha istekli davranıyorlar.

Y19: Okula geldiğimiz ilk zamanlardaki veli katkısı öğrencinin akademik başarısını veli gördükten sonra arttı. Veli başarıyı gördükten sonra katkısı da artıyor.

Y20: Başarı finansmanı getiriyor.

Y24: Akademik olarak başarılı bir okul olduğumuz için veli profilimiz de pilot öğretim görevlisi doktor vb. kesimden oluşmaktadır. Bu da doğal olarak finansmana olumlu katkı sağlamaktadır.

Öğretmen Aracılığıyla Finansman Sağlama

Bazı okul yöneticileri öğretmen aracılığı ile finansman sağladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen aracılığı ile finansman sağlamak vakitten tasarruf sağlayarak okul yöneticisinin yükünü azaltmaktadır. Aynı zamanda veliyi ikna etmekte daha etkin bir yol olabilmektedir. Konuyla ilgili okul yöneticilerinin görüşleri şu şekildedir:

Y6: Öğretmenler vasıtasıyla alındığı için çok bir zamanımızı almıyor.

Y10: Öğretmenler vasıtasıyla alındığı için çok bir zamanımızı almıyor

Y15: Sınıf rehber öğretmenleri burada daha ön plana çıkıyor tabi. Bizden daha çok veliyle diyaloga giriyorlar. Öğretmenlerin kendilerini okulumuzu ihtiyaçlarımızı anlatmaları bizden daha iyi oluyor. Öğretmenin veliyi ikna edebilme gücü gelen kaynağı artırıp azaltabiliyor.

Y19: Öğretmenlerimizin sınıf için istediği kırtasiye malzemesi vs. için hemen dönüt oluyor. Mesela dün öğretmenimiz söyledi fotokopi için 20 lira istedim hemen geldi dedi. Okul için kaynak istediğimiz zaman onu yokuşa sürüyorlar.... Önce öğretmeni ikna etmek gerekiyor kaynak bulmak için

çünkü şeffaf olmak gerekiyor bu işte. Ne kadar paraya ihtiyacımız var ve paranın nereye kullanılacağını bilmesi gerekiyor. Biz öğretmeni ikna edelim ki öğretmen de veliyi ikna etsin.

Velinin Sınıf Tercihinde Karşılığında Finansman Sağlama

Okul içinde akademik yönden başarılı olan öğretmenler için sınıf tercihinde bulunan velilerden bunun karşılığında belirli miktarda para istenmekte veya okulun ya da sınıfın kamera sistemi, dolap, yazıcı vs. ihtiyaçlarının karşılanması talep edilmektedir.

Y24: ...Sınıf tercihinde bulunan velilerimizin maddi olanağına göre ücret talep etmekteyiz. Maddiyata göre eğitimin kalitesi artar. Simate elinizi uzatsanız sade mi tereyağlı mı diye sorarlar. Veli maddi imkân sundukça eğitimden beklentisi de artar.

Kurum Yöneticileriyle Doğrudan Görüşme

Okul yöneticileri finansman sağlayabileceklerini düşündükleri kişi ya da kurumlarla doğrudan görüşme yaparak okullarına kaynak sağlama yolunu seçebilmektedirler.

Y3: Yerel yöneticiler ile bazen zaman zaman okulun fiziki donanımı için görüşmeler yaparak yardımlar alıyoruz... ihtiyaçları velilere anlatarak bilgi veriyoruz. Velilerimiz gönüllü olarak bağış yapmak isterlerse yapıyorlar.

Y4: ...birtakım bankalardan talep ettik ve karşıladık... Devletin verdiği ödenekler yetmediği zaman özel ve resmi kurum kuruluşlarla iletişim kurarak...Büyükşehir Belediyesinin ve Meram Belediyesinin desteği çok fazla. Ben buraya geldikten sonra Meram Belediyesinden ne talep ettimse yaptılar.

Y9: Meslek Lisesi olduğumuz için makinelere ihtiyacımız var ama bunları tedarik edemiyoruz. Devletten istiyoruz ve bize hibe olarak verecek sanayici iş adamlarından istiyoruz.

Kermes Düzenleme

Okul yöneticilerinden alınan görüşler doğrultusunda okullara ait finansman sağlamak için çeşitli organizasyonlar düzenledikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, bazı okul yöneticilerinin finansman

sağlayabilmek için kermes düzenledikleri belirlenmiştir. Kermeslerin okul yöneticilerin finansman sağlama yöntemlerinden biri olduğu ancak sürekli gelir kaynağı olmadığı, ufak tefek ihtiyaçların giderilmesine katkı sağladığı görülmektedir. Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y3: *Zaman zaman velilerimizin bağışları olursa bu şekilde oluyor. Meslek lisesi olmadığımız için üreteceğimiz veya katkı sağlayacağımız bir durum yok. Ama bazen kermesler yaparak kaynak bulmaya çalışıyoruz.*

Y18: *Okullarda kermesler yapılır. Sosyal tesisleri kiraya verilerek finansal kaynak sağlanabilir. Bizim özelimizde cevap vermek gerekirse öğrencilerimiz yakın çevrede oturmadığı için okul ile çok bir bağı yoktur. Dolayısıyla okul aile birliğinin de bir etkinliği yoktur. Bizim asıl problemimiz bu. Etkinlik yaparız. Veli uzak olduğu için hiç katılmaz. Genel olarak söylersek okullar ticaret yapacak halimiz yok. Sosyal etkinlik yapar, kermes yapar, faaliyetlerini pazarlar buradan bir gelir sağlar.*

Y19: *Senede iki defa kermes yapıyoruz... Normal dönem içerisindeki temizlik malzeme ihtiyaçlarımızda ufak tefek bakım onarım için yetiyor. Ağır bir şey olursa karşılayamayız. Mesela okulda yapılacak büyük bir sınıf değişikliği akıl zekâ oyunları sınıfı yaptık bunlarla karşılayamayız. Ekstra bir şey olursa karşılayamayız. Ekstra bir şey olursa onun için ayrı bir etkinlik yapmak zorunda kalırız. Mesela öğrencilerimizle bir bağış kampanyası yaparız. Ya da dış kaynaklardan yapmaya çalışırız.*

Y23: *3 yıl yaptık. Pandemiden dolayı geçen yıl yapamadık. Kermesler okul aile birliği kanalıyla yapılıyor. Temel ihtiyaçlar için yetiyor yani ekstra çok çok fazla bir şey yapamıyoruz. Kantin gelirimiz bizim en büyük kaynağımız. Çünkü öğrenci sayısı çok olduğu için kantin geliri diğer okullara nazaran daha fazla. Yani yarıdan fazlasını kantin geliri karşılıyor diyebilirim kalan kısmı da işte kermes gibi sosyal faaliyetler ile karşılıyoruz.*

Proje Geliştirme

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde, bazı okul yöneticilerinin finansman sağlayabilmek için projelere katıldıkları belirlenmiştir. Okul yöneticileri yerel ve ulusal projeleri takip ederek okul finansmanına malzeme, eğitim

desteği, teknik destek sağlamaya çalışmaktadırlar. Ayrıca projelerin dolaylı olarak velilerin finansman desteğini artırdığı belirlenmiştir.

Okul yöneticilerinin bu konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Y1: ... Bir kısmını da projeler yaparak sağlamaya çalışıyoruz. Mesela bir önceki görev yaptığım okulda yapmış olduğumuz projelerden bahsedeceğim. KOP ile yaptığımız “Köyden Koptum Uzaya” projesinde mesela okulun fen laboratuvarındaki malzemelerimizi, ondan sonra teleskoplar, planetaryum gibi fen ve matematik malzeme ihtiyaçlarını buralardan karşıladık. MEVKA kanalıyla da eğitimler, teknik destekler alıp öğretmenlerimizin kendi aralarında gelişimlerinin sağlanması için MEVKA yı kullandık. Belediyelerimizden de gezi faaliyetleri için mesela il içi ve il dışı gezilerimiz için araç sağlandı. Belediyelerimizin yaptığı projelerden yararlandık. Mesela “Köyden İndim şehre” diye bir projemiz vardı. Köydeki ocukların şehirdeki diğer çocuklarla aynı imkanları sağlamak için çocukları sinema, tiyatro, halı saha gibi etkinlikler yaptık. Ve velilerimiz okulun başarısını gördükçe daha çok yardım ediyorlar. Okulun başarılarını gördükçe kendileri direkt yardımlarda bulunuyorlar...

Y8: ...Projelerden gelen kaynaklar mevcut. Asgari düzeyde yeterli. İhtiyaçlarımızı karşılayabiliyoruz.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, okul yöneticilerinin finansman sağlama konusunda uyguladıkları yöntemlere ilişkin elde edilen sonuçlar ve bu sonuçların daha önce benzer konularda yapılan araştırmaların referans alınması ile yapılan tartışması paylaşılmıştır. Ayrıca bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen sonuçlar kapsamında birtakım önerilere yer verilmiştir.

5.1 Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemleri üzerine yapılmış bir araştırmadır. Araştırma kapsamında, 25 okul yöneticisi ile görüşme yapılmış ve elde edilen veriler nitel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu sayede okula gelen ödeneklerin okul giderlerini karşılamak için yeterli olup olmadığı, okul yöneticilerinin finansman bulma ihtiyacı duydukları harcama alanları, okul yöneticilerinin finansman sağlama kaynakları ve okul yöneticilerinin finansman sağlarken uyguladıkları yöntemlere ilişkin çıkarımlar yapılmıştır.

5.1.1 Okulların Ödeneklerinin, Okul Giderlerini Karşılamak İçin Yeterli Olup Olmadığı ile İlgili Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde okula sağlanan ödeneklerin yeterli olup olmadığına ve okul yöneticilerinin finansman harcama alanlarına ilişkin tartışma ve sonuçlara yer verilmiştir.

5.1.1.1 Okul Yöneticilerinin Okula Sağlanan Ödeneklerin Yeterli Olup Olmamasına İlişkin Görüşleri ile İlgili Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında öncelikle, okulların ödeneklerinin, okul giderlerini karşılamak için yeterli olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonunda, okullara verilen ödeneklerin çoğu zaman eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılama konusunda yetersiz olduğu saptanmıştır. Bu durum ile ilgili araştırma yapan Özçelik (2007)'in elde ettiği sonuçlar bu araştırmayı destekleyici niteliktedir. Özçelik (2007)'in araştırmasında da bu araştırmada olduğu gibi eğitim kurumlarına verilen ödeneklerin yetersiz düzeyde olduğu ortaya koyulmuştur.

Ödenek, ilkokul ve genel ortaokullara verilmezken imam hatip ortaokullarına ve orta öğretim kademelerindeki okullara verilmektedir. Bu bağlamda, bazı okullara

sağlanan ödenekler ile okulun sadece temel ihtiyaçlarını karşılayabildikleri, eğitimin niteliğini artırıcı çalışmalar için yetersiz olduğu, bazı okullar için ise ödeneklerin ihtiyaçları karşılama konusunda önemli bir kaynak olduğu fakat bu kaynağın başlı başına yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca finansmanın yeterli olup olmaması okul müdürünün eğitime bakış açısına göre değişmektedir. Eğitime dair hedefleri olan okul yöneticileri için okulun sahip olduğu finansman hiçbir zaman yeterli görülmemektedir.

5.1.1.2 Okul Yöneticilerinin Finansman Bulma İhtiyacı Duydukları Harcama Alanları ile İlgili Tartışma ve Sonuç

Okul yöneticilerinin okula sağlanan ödenekleri aşağıda belirtilen alanlarda değerlendirdikleri görülmektedir:

Araştırma amacı kapsamında, okul yöneticilerinin, okul finansmanını hangi kalemler doğrultusunda harcadıkları incelenmiştir. Bu kapsamda, dikkat çeken ilk husus eğitim finansmanının harcanmasında fiziksel ihtiyaçların önemli bir payı olmasıdır. Pek çok okul yöneticisi, görev yaptıkları okulların gider kaleminde ilk sıra olarak fiziksel ihtiyaçları göstermişlerdir. Okulların bakım-onarım ve tamirat işlemleri ile bahçe düzenleme için ayrılan bütçe fiziksel ihtiyaçlar kapsamında değerlendirilen harcama kalemi olarak gösterilmiştir.

Araştırma kapsamında, okulların en büyük giderlerinin fiziksel ihtiyaçlar (bakım-onarım, tamirat vb.), temizlik giderleri olduğu sonucuna varılmıştır. Sağ (2021) tarafından devlet okullarının finansman ihtiyaçlarına yönelik yapılan araştırmada, bu sonuçlar ile örtüşen bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin; Sağ (2021)'ın araştırmasında da bu araştırmada olduğu gibi fiziksel ihtiyaçların ve personel giderlerinin kamu okullarındaki finansman giderlerinin başında yer aldığı belirlenmiştir. Dolayısıyla Sağ (2021) tarafından yapılan çalışma ve bu araştırma arasında bağ kurmak mümkündür.

Eğitim finansmanının harcama kalemlerinde önemli bir yer tutan bir diğer gider kırtasiye masraflarıdır. Bu kapsamda okulların fotokopi ihtiyaçları ve deneme sınavı uygulamaları kırtasiye giderleri olarak gösterilmiştir. Bu ihtiyaçları diğer ihtiyaçlardan farklı kılan özellik, kırtasiye giderleri ile akademik başarı arasında bağ kurulmasıdır. Okul yöneticilerinin görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, fiziksel ihtiyaçlar ya da temizlik giderleri ile akademik başarı arasında bağ kurulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat hem fotokopi giderlerinin hem de deneme sınavlarının öğrenci başarısında kıstas

olarak gösterilmesi, kırtasiye giderlerinin her okul kapsamında karşılanması gereken öncelikli gider kalemi olduğunu işaret etmektedir.

Araştırma sonunda, okul yöneticilerinin finansman harcama konusunda öğrencilere ilişkin pek çok harcama yaptığı belirlenmiştir. Gezi ve spor gibi sosyokültürel harcamalara ek olarak yapılan bir diğer harcama öğrenci ödüllendirilmesidir. Öğrencileri ödüllendirmek için yemek ve gezi programları düzenlenmekte, madalyalar alınmakta vb. Ayrıca bazı okul müdürleri de ihtiyacı olan öğrenciler ve aileleri için yardıma bulunduklarını ifade etmiştir. Bu kapsamda öğrenciler için yapılan harcamaların da eğitim finansmanının kullanılmasında önemli bir paya sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Okul yöneticilerinin eğitim finansmanını kullanma konusunda harcama yaptıkları bir diğer kalem materyal giderleridir. Bu gider bağlamında, okulların teknolojik donanımlarına yönelik çeşitli harcamalar yapılmakta ve eğitim-öğretim etkinlikleri için araç ve gereç temin edilmektedir. Bu aşamada, teknolojik cihazların diğer araç ve gereçlere göre eğitim finansmanı bakımından daha büyük bir harcama kalemi olduğu söylenebilir. Çünkü bilgisayar ve projeksiyon gibi teknolojik alt yapısı olan araç ve gereçlerin hem satış hem de bakım maliyeti diğer araç ve gereçlere göre daha pahalıdır.

Okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda, eğitim finansmanının değerlendirilmesi konusunda temizlik harcamalarının da önemli bir yere sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Pek çok okul yöneticisi harcama planı yaparken ilk sıraya temizlik giderlerini yazdıklarını ifade etmişlerdir. Bazı yöneticiler temizlik için ayırdıkları bütçenin genel bütçe içindeki oranında %80'e kadar çıkabildiğini ifade ederken bazı yöneticiler ise senede ortalama 20 bin liraya yakın parayı temizlik için harcadıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda, temizlik giderlerinin de eğitim finansmanının değerlendirilmesinde büyük bir yere sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Öğrencilerin sağlığı göz önüne alındığında, bu durumun haklı bir sebep olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırma kapsamında ulaşılan bir başka sonuç, eğitim ve öğretim harcamalarında okul bölümleri için ayrılan giderlerdir. Bu giderler incelendiğinde sınıf kitaplığı ve okul kütüphanesine ilişkin giderler ile çalışma atölyelerine ilişkin harcamalar olduğu anlaşılmaktadır. Bu harcamalar da kırtasiye giderleri gibi öğrencilerin akademik başarıları ile yakından ilişkili giderlerdir. Çünkü gerek kütüphaneler gerekse çalışma

atölyeleri öğrencilerin derslere ilişkin merak, motivasyon ve başarı düzeylerini tetiklemektedir.

5.1.2 Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlama Yöntemlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde okul yöneticilerinin okula finansman sağlama alanlarına ve okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerine ilişkin tartışma ve sonuçlara yer verilmiştir.

5.1.2.1 Okul Yöneticilerinin Okula Finansman Sağlama Alanlarına İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın sonuçları incelendiğinde, okul yöneticilerinin çeşitli alanlardan finansman sağladıkları belirlenmiştir. Örneğin; okul aile birliği gelirleri, kira gelirleri, bağışlar, yerel yönetim desteği, sosyal ve kültürel etkinlikler, anasınıfı aidatı, servis ücreti, diploma ve özel kurum destekleri bunlardan birkaçıdır. Benzer nitelikli araştırmalar incelendiğinde, bu sonucu destekleyen araştırmaların varlığı dikkat çekmiştir. Alpay (2011)'ın yaptığı araştırmada da bu araştırmaya paralel olarak ilköğretim okul müdürlerinin finansman sağlama yöntemleri incelenmiştir. Araştırma sonunda 10 öğretmenden elde edilen görüşmeler analiz edilerek veli bağışı, kantin kirası ve belediye yardımları gibi yöntemlerin okul yöneticileri tarafından finansman sağlama kaynağı olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, Alpay (2011)'ın araştırması ile bu çalışmanın okul yöneticilerinin finansman sağlama konusuna ilişkin ortaya koyduğu sonuçlar ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Araştırma sonunda, okul yöneticilerinin finansman sağlama alanlarından biri olarak okul aile birliği gelirleri belirlenmiştir. Okul aile birliği kapsamında okullara kazandırılan kaynakların, eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılama konusunda önemli bir yeri vardır. Buna göre, okul aile birliği vasıtası ile okula kazandırılan kaynaklar, okulların pek çok ihtiyaçlarını gidermesine yardımcı olmaktadır. Bu süreçte, her yönetici görev yaptığı okulun ihtiyaçlarını gözeterek okul aile birliğinin kaynaklarını kullanmaktadır. Savaş-Yalçın (2016) tarafından yapılan araştırmada da bu duruma benzer sonuçlar edinilmiştir. Ortaöğretim kurumlarının finansman değerlendirmesini inceleyen Savaş-Yalçın (2016), her okulda ihtiyaçların ve eldeki imkanların göz önüne alınması ile okul aile birliği kaynaklarının farklı şekillerde kullanıldığı sonucuna varmışlardır. Bu

kapsamda, her iki araştırmının okul aile birliğı bağlamında elde ettiğı sonuçların birbirleri ile uyumlu olduğı gör÷lmektedir.

Fakat bazı okullarda ise okul aile birliğinin sadece kâğıt üzerinde yer aldığını ve finansman sağlama konusunda yetersiz ve etkisiz olduğunu; buradan hareketle, okul aile birliğinin finansman sağlama konusunda her okulda benzer şekilde çalışmadığını söylemek mümkündür.

Araştırma sonunda, elde edilen bir diğ er sonuç eğitim finansmanı sağlama konusunda kantin kirasının payıdır. Bazı okullarda yegâne finansman kaynağının kantin kirası olduğı gör÷lmekte, bu bağlamda kantin kirasının eğitim finansmanı alanındaki önemi daha net anlaşılmaktadır. Ayrıca, bazı okullar kantinlere ek olarak çok amaçlı salonları da kiraya vermektedirler.

Okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerinden biri de veli ve hayırsever bağışlarıdır. Eğitim finansmanı sağlarken okul yöneticilerinin çok büyük bir bölümü bağışlar konusunda ortak bir zeminde buluşmuştur. İlgili görüşler incelendiğinde, okul yöneticilerinin velilerden düzenli ve zorunlu bağış almamakla birlikte, okulların finansman ihtiyacının gerek maddiyat gerekse malzeme ve işçilik olarak çoğı zaman veli bağışlarından karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okul yöneticilerinin finansman sağlama aşamasında karşı karşıya geldikleri güçlükler değerlendirildiğinde, bazı yöneticilerin her ne kadar düzenli ve zorunlu olmasa da zaman zaman veli bağış topladıkları gerekçesiyle CİMER'e şikâyet edildikleri belirlenmiştir. Kayıkçı ve Tatar (2021)'ın iletişim merkezlerinin işleyişine ilişkin okul müdürleri ve ilçe milli eğitim şube müdürlerinin görüşlerine ilişkin araştırması göre bu bulguları destekleyen sonuçlar içermektedir. Örneğin; CİMER' e yapılan başvuru ve şikayetler arasında, velilerden bağış- aidat toplanması, öğrencinin velinin istediğı sınıfa ya da öğretmene verilmemesi konuları da yer almaktadır.

Yapılan şikâyetlerin etkileri değerlendirildiğinde, okul yönetimi ve okulda çalışan personelleri olumsuz olarak etkilediğı ve motivasyonlarını düşürdüğüne dair bulgu bu konuda yapılan araştırmalarla tutarlılık göstermektedir (Eski, Özben ve Günbayı, 2019, aktaran Bursalıoğlu,2013).

Okul yöneticileri finansman sağlama konusunda veli bağışlarına ek olarak, hayırseverlerin yardımlarından da yararlanmaktadırlar. Okul yöneticilerinin ifadelerine göre, hayırsever bağışları okulların ihtiyaçlarını karşılama noktasında doğrudan pay sahibi değilse de bazı ufak ihtiyaçların giderilmesi konusunda önemli bir yere sahiptir.

Ayrıca, bazı okul yöneticilerinin okulun eksikliklerini gidermek için öğretmen bağışlarına da yönelmesi araştırmanın bağışlar konusunda elde ettiği başka bir sonuçtur. Her ne kadar öğretmenler gönüllü bağış yapsa da bu durum öğretmenin sırtına yük olmaktadır. Okul yöneticisi öğretmeninden para isteyen kişi değil öğretmenlerine eğitim rehberi olmalıdır.

Okul yöneticilerinin eğitim finansmanı sağlama konusunda sık sık başvurdukları bir diğer kurum yerel yönetim destekleridir. Bu desteklerde yerel yönetimlerin etkisi pek çok okul yöneticisi tarafından sık sık tekrarlanmıştır. Yerel yönetimlerin okullara dış cephe, bahçe düzenlemesi, kütüphane, nakdi yardım ve işçilik vb. yardımlarda bulunması okulların ihtiyaçlarını gidermesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Bazı yerel yönetimler eğimin niteliğini artırıcı çalışmalar yapmakta ya da okulların bu tür çalışmalarına katkı sağlamaktadırlar. Fakat bazı okul yöneticileri yerel yönetimlerden görev yaptıkları okulun ihtiyaçlarını karşılama noktasında yetersiz olduklarını savunmuştur. Buna gerekçe olarak da okul yöneticilerinin iletişim becerileri ve pandemi dönemi ile yerel yönetimlerde yaşanan yoğunluk olarak gösterilmiştir. Bu durum yerel yönetim katkısının ilçeden ilçeye ve okuldan okula değişmekte olduğunu göstermektedir. Yerel yönetimlerin okulun ihtiyacına göre adil bir dağılım yapacak şekilde bütçe ayırmaları okullara finansman sağlama konusunda önemli bir kaynak olacaktır. Alpay (2011) tarafından yapılan araştırmada ödenek yetersizliği nedeniyle belediyelerden yardım alındığı tespit edilmiştir. İki araştırmanın sonucu birbirini destekler niteliktedir.

Okul yöneticilerinin finansman sağlamak için kullandıkları bir diğer yöntemin anasınıfı aidatları olduğu görülmüştür. Anasınıfı aidatının her ay düzenli alınması okullara belirli aralıklarla finansman girdisi yapması bakımından büyük önem arz etmektedir. TEDMEM (2018) raporuna göre, 2019 milli eğitim bakanlığının hedeflerinden biri de okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasıdır. Bunun yeterli düzeyde sağlanabilmesi için okul öncesi eğitim tamamen ücretsiz olmalı ve beslenme, kırtasiye vb. harcamalar devlet tarafından finanse edilmelidir.

Okul öncesi eğitimin ilköğretime hazırlık açısından önemi göz önünde bulundurularak, tüm çocuklara okul öncesi eğitim fırsatı sunulmalıdır. Okul öncesi eğitim alan çocukların, eğitim almayan çocuklarla gelişimsel farklılıkları olacağı göz önünde bulundurularak, okul öncesi eğitim yaygınlaştırılmalı ve tüm çocuklara okul öncesi eğitim imkânı sağlanmalıdır (Göksel, 2014).

Bu araştırma kapsamında ulaşılan bulgulara göre okul öncesi eğitim ücretlidir. Ana sınıfından sağlanan finansman sadece ana sınıfı için değil tüm okulun ihtiyaçları için kullanılmaktadır. Bu durum okul öncesi eğitimin yaygınlaşmasının önünde bir engel olarak görülebilir.

Okul yöneticilerinin finansman sağlama konusunda izledikleri son yöntem ise servis ücreti, diploma geliri ve özel kurum desteği (banka vb.) dir. Bu gelirler, okulların ihtiyaçları kapsamında büyük finansman kaynağı olmasalar da bazı okul yöneticileri tarafından tercih edilmektedir.

Araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemleri ve bu süreçte yaşadıkları deneyimlerin durumu Tablo 5.1’de verilmiştir.

Tablo 5.1. Finansman Bilgilerinin Eğitim Kademelerine Göre Karşılaştırılması

Kademe	Finansman Bilgileri
İLKOKUL	Veli bağışları önemli bir yer tutuyor Okul yöneticilerinin girişkenliği ve iletişim becerileri finansmana katkı sağlıyor Yerel yönetimlerin katkısı fazla Ödenek yok Ödeneğin Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'ne gelmesi okul finansmanını olumsuz etkiliyor İlgili velilerin aynı okulu veya aynı okul içindeki sınıfı tercih etmeleri veli desteğinin tek okulda veya tek sınıfta birleşmesine neden oluyor Öğrenci sayısının az olması işletmecileri uzaklaştırıyor Anasınıfı aidatları finansmana katkı sağlıyor
ORTAOKUL	İmam hatip ortaokullarının ayrı ödenekleri var İmam hatip ortaokullarında veli desteği daha fazla Yapılan projeler finansmana katkı sağlıyor Akademik başarısı yüksek okullarda veli desteği daha fazla Yöneticilerin becerileri finansmana olumlu katkı sağlıyor
	Anadolu Liseleri Bağımsız ödenek mevcut Kantin ve kermes gelirleri önemli bir yer tutuyor Veli bağışları kısıtlı düzeyde
	Meslek Liseleri Bağımsız ödenek mevcut Veli bağışları yetersiz düzeyde Döner sermaye ve öğrenci etkinliklerinden elde edilen gelirlerin etkisi var Yöneticilerin becerileri finansman sağlamayı kolaylaştırıyor
LİSE	Nitelikli İmam Hatip Liseleri- Nitelikli Anadolu Liseleri Bağımsız ödenek mevcut Veli bağışları etkin düzeyde Yöneticilerin becerileri finansman sağlamayı kolaylaştırıyor
	Sosyal Bilimler Liseleri Pansiyon ödeneği finansmanda önemli bir yer tutuyor Sınavla öğrenci alındığı için ek ödenek mevcut Hizmetli, güvenlik vb. personel giderleri devlet tarafından karşılanıyor Yeterli düzeyde ödenek alındığı için veli bağışı sınırlı düzeyde

Tablo 5.1'e göre, ilkokul ödeneklerinin Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'ne gelmesi okulları finansman konusunda olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda ilkokulların MEB veya İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından doğrudan gönderilen bir ödenek yoktur. Dolayısıyla, bu kademedeki veli bağışları önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca,

ilkokul kademesinde görev yapan okul yöneticilerine göre, yerel yönetimlerin (belediyelerin) finansman konusunda okullara katkısı bulunmakla birlikte ihtiyacı karşılamamaktadır. Ayrıca ilgili ve sosyoekonomik düzeyi yüksek velilerin aynı okullarda toplanması ve öğrenci sayısı az olan ilkokullarda kantin vb. gibi işletme gelirinin olmaması ilkokul yöneticilerini yeni arayışlara sürüklemektedir.

Tablo 5.1'e göre, ortaokul kademesinde görev yapan okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda imam hatip okullarının bağımsız bir ödeneye sahip olması ve veli desteğinin yüksek olması bu okullarda finansman sağlama konusunda kolaylık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, yapılan projeler ve okul yöneticilerinin çabaları finansman sağlama konusunda kolaylık sağlamaktadır. Temel ihtiyaçlar karşılanmakla birlikte eğitimin niteliğini artırmak için daha fazla finansmana ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 5.1'e göre, lise kademesindeki farklı tür okulların bağımsız ödenekleri mevcuttur. Dolayısıyla, bu durumun lise kademesinde görev yapan okul yöneticileri açısından finansman ihtiyacını azaltmakla birlikte yeterli olmadığını söylemek mümkündür. Anadolu liselerinde kantin ve kermes gelirleri önemli bir yer tutarken veli bağıışı yetersiz düzeydedir. Meslek liselerinde ise döner sermaye etkisi, finansman açısından kolaylık sağlarken veli desteğinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitelikli okullarda ise veli desteği etkin düzeyde iken sosyal bilimler liselerinde yeterince ödenek mevcut olduğu için veli desteğine ihtiyaç kalmamaktadır.

Sonuç olarak görülmektedir ki ilkokul ve genel ortaokulların ödenekleri olmadığından ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmakta ve kaynak arayışına girmektedirler. Ayrıca ödenek verilen imam hatip ortaokulları ve ortaöğretim kurumları da finansman yetersizliği sonucu farklı alanlardan finansman sağlama ihtiyacı hissetmektedirler.

5.1.2.2 Okul Yöneticilerinin Okula Finansman Sağlama Yöntemlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Okul yöneticileri maddi durumu iyi olan velilerle doğrudan görüşerek, ekonomik durumu iyi olan öğrenciyi okula çekerek, velinin güvenini kazanarak, sosyal sermayesini kullanarak, insan ilişkileri uzmanlığını kullanarak, planlama yaparak, öğretmen aracılığıyla, velinin sınıf tercihi karşılığında, kurum yöneticileriyle doğrudan görüşerek, kermes düzenleyerek, proje geliştirerek vs. finansman sağladıkları görülmektedir.

Bu süreçte, velilerin genel olarak okula yardım etme konusunda okul yöneticilerine kolaylıklar sağladığı belirlenmiştir. Okul yöneticileri tüm velilerden bağış talep etmek yerine maddi durumu iyi olan velilerle görüşme yaparak finansman sağlama yoluna gitmektedirler. Alınan bağışlar, gönüllülük esasına dayalı olup sosyoekonomik düzeyi yüksek velilerden talep edilmektedir. Bu durum sosyo-ekonomik seviyesi düşük öğrencilerin çoğunlukta olduğu okullarda var olan finansman sorununu daha da artırmaktadır. Veli ve hayırseverlerden bağış talebinde bulunmaları okul yöneticilerini dilenci konumuna düşürmektedir. Yöneticilerin kimi zaman okulda işçi gibi çalışmaları velinin gözündeki itibarını zedelemektedir. Bazı velilerin bağışlara kayıtsız kalması, bazı velilerin de zorunlu olmamasına rağmen bağış alındığı için çeşitli resmi kanallar aracılığıyla şikâyetlerde bulunmaları okul yöneticisinin motivasyonunu azaltmaktadır.

Okul yöneticisi veli desteğini sağlayabilmek için görev tanımının dışına çıkarak değişik rollere bürünmektedir. Toker-Gökçe ve Uslu (2018) tarafından yapılan araştırmada, okul müdürlerinin finansman desteği ararken çeşitli kimliklere büründüklerini, bazı müdürlerin girişimcilik modelini benimserken bazılarının da dilencilik modelinde davranmaya başladığını ifade etmiştir. Bu araştırma ulaşılan sonucu destekler niteliktedir.

Okul yöneticileri ekonomik durumu iyi olan öğrencileri okullarına çekerek finansman artırma yoluna gitmektedirler. Bu öğrencileri okullarına çekmek için okullarının fiziksel durumunu iyileştirmekte, öğretmenlerinin akademik başarısını referans olarak kullanmakta, okul içinde özel sınıflar oluşturmaktadırlar. Akademik başarısı yüksek olan öğrencileri okullarına çekmek için çalışmalar yapmakta ayrıca okullarını tanıtmak suretiyle de bu öğrencileri okullarına çekmektedirler.

Akademik başarının veli katkısını artırdığı, velilerin başarının yüksek olduğu okulların kayıt bölgesine ikametlerini aldıkları görülmektedir. Bunun sonucu olarak okul yöneticileri akademik yönden başarılı öğrencileri okullarına kazandırmak için çaba sarf etmektedirler.

Araştırmacı okul içinde akademik yönden başarılı olan öğretmenler için sınıf tercihinde bulunan velilerden bunun karşılığında belirli miktarda para istenmekte veya okulun ya da sınıfın kamera sistemi, dolap, yazıcı vs. ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmaktadır bulgusuna ulaşmıştır. Kurul'a (2012, 179) göre, okullarda hatta aynı

okuldaki farklı sınıflarda dahi velilerden finansmanı artırmak adına çeşitli gelirler toplanmaktadır. Bu uygulama okulları ve öğrencileri ayıştıran bir sorun ortaya çıkarmaktadır. Bu görüş araştırmacının bulgusunu desteklemektedir.

Ayrıca veli bağışı sürecini kolay yöneten okul yöneticilerinin iletişim becerilerinin ve ikna kabiliyetlerinin gelişmiş olduğu, velilerin güvenini kazandıkları görülmektedir. Özer, Demirtaş ve Ateş'in (2015) okul yöneticilerinin finansman sağlama ve yönetmeye ilişkin yeterliliklerini inceleyen araştırmalarında okul yöneticilerinin bütçe yönetimine ilişkin “vizyon ve misyon sahibi olma, ileri görüşlü olma ve iletişim kurabilme” gibi yeterliliklere sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Ulaşılan sonuç araştırmayı destekler niteliktedir.

Okul yöneticilerinin sahip oldukları sosyal sermayeyi etkili bir şekilde kullanmaları da okul finansmanına doğrudan katkı sağlamaktadır. Güner (2012) okulun amaçlarını gerçekleştirmesinde, okulun problemlerine çözüm üretebilmesinde sosyal sermayenin büyük bir işleve sahip olduğunu belirtmiştir. Finansman yetersizliği okul problemlerinin başında gelmektedir. Araştırmacının elde ettiği bulgulardan da anlaşılmaktadır ki okul yöneticileri sosyal sermayelerini kullanarak bu problemi çözmeye çalışmaktadırlar (Güner, 2012. akt. Güner, Uğurlu & Köybaşı, 2017).

Araştırmacının ulaştığı bulgulardan yola çıkarak okul yöneticilerinin tecrübelerinin, işinde ehil olmalarının, kendilerini ve okullarını sürekli yenilemelerinin, iletişim becerilerinin, girişimciliklerinin finansman sağlamada oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Okul yöneticilerinin finansman sağlamak için planlama yapmaları finansman arama sürecini kolaylaştırmaktadır. Ancak bu planlamanın dahi eğitim öğretim sürecini aksattığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin finansman aramaya ayırdıkları süre değerlendirildiğinde, okulların sahip oldukları imkanlar ve gider durumlarına bağlı olarak yöneticilerin de finansman sağlamaya farklı zamanlar ayırdıkları belirlenmiştir. Bazı yöneticiler, görev yaptıkları okulların ihtiyaçlarının karşılanması konusunda, mevcut imkanları yeterli bulmakta ve bu nedenle finansman sağlama için ekstra bir gayret göstermemektedirler. Ancak bunun okul yöneticisinin liderlik özelliğiyle ilgili olduğu, elindeki ile yetinmeyi tercih ettiği, çeşitli kültürel faaliyetlere girmekten kaçındığı, ayağını yorganına göre uzat mantığıyla hareket ettiği ve bir planlama ihtiyacı hissetmediği görülmektedir. Bazı yöneticilerin zaman ve duruma bağlı olarak değişken

zamanlı finansman aradıkları görülmektedir. Fakat okul yöneticilerinin büyük bir bölümü finansman arama ya da sağladıkları finansmanı kullanma konusunda çok fazla zaman harcamakta ve buna bağlı olarak da eğitim ve öğretim etkinliklerini aksatmaktadırlar.

Kayıkçı (2014) tarafından yapılan araştırmada da ilköğretim okullarında ödenek olmaması sebebiyle okul yöneticilerinin finansman aramaya fazlası ile vakit ayırdıkları, eğitim-öğretim süreçleri ile yeterince ilgilenemedikleri ve okulların ihtiyaçlarını karşılama noktasında yetersiz kaldıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla, Kayıkçı (2014)'nın ulaştığı sonuçlar ile bu araştırmanın sonuçları arasında bağ kurmak mümkündür.

Ayrıca, Alpay (2011)'ın araştırmasında okul yöneticilerinin finansman aramaya ayırdıkları vakit ile eğitim ve öğretim etkinliklerine fazla zaman ayıramadıklarının tespit edilmesi her iki araştırma arasındaki bir diğer benzerliktir. Okul yöneticilerinin zamanlarının büyük bir kısmının finansman işleri yapmakla geçtiği görülmektedir. Okulların etkili bir kurum olabilmelerinde kilit bir role sahip olan yöneticilerin, bu tür işlere harcadıkları zamanın eğitim işlerine aktarılması için gerekli tedbirlerin alınması, okulların daha etkili bir kurum olabilmesi için fırsat olarak görülmelidir.

Okul yöneticileri finansman sağlayabileceklerini düşündükleri kişi ya da kurumlarla doğrudan görüşme yaparak okullarına kaynak sağlama yolunu seçebilmektedirler. Bu kurumlar yerel yönetimler olabildiği gibi özel veya devlet bankaları vb. olabilmektedir.

Okul yöneticilerinin eğitim finansmanı sağlayabilmek için izledikleri bir diğer yol organizasyon gelirlerine sahip olmaktır. Bu kapsamda bazı okul yöneticilerinin kermesler düzenleyerek görev yaptıkları okullara ek gelir sağladıkları belirlenmiştir. Kermesler, her ne kadar okulların temel ihtiyaçlarını karşılama durumunda başlı başına yeterli bir kaynak olmasa da okul yöneticilerinin sıkça başvurdukları bir yöntemdir. Yine çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler yoluyla bir taraftan okulun başarısına, okul iklimi ve kültürüne katkı yapılırken bir taraftan da finansman sağlanarak okulun nispeten daha ucuz ve daha küçük ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmaktadır. Ayrıca okul yöneticilerinden elde edilen görüşler kapsamında, bazı okul yöneticilerinin projelere katılarak finansman sağlamaya çalıştıkları sonucuna varılmıştır.

Sonuç Türkiye’de temel eğitimin parasız hale getirilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu konudaki uygulamalar sınırlı kalmıştır. Eğitim finansmanını artırabilmek için velilerden okul öncesinden itibaren eğitimin tüm kademelerinde, çeşitli adlar altında katkı

payları alınmaktadır. Bu durum eğitimde fırsat eşitliği, eğitim hakkı ve özgürlüğü vb. alanlarda sorunları artırmaktadır. Türkiye’de zorunlu eğitim bütün bireyler için parasız olmasına karşın okulların devletten aldıkları ödenek yetersizdir. Bu durum yöneticileri finansman arayışına itmektedir. Bu da okul yöneticilerinin, eğitim-öğretim işlerine ayıracağı zaman ve enerjiyi finansman aramaya ayırması gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Okul yöneticilerinin en çok şikâyet ettiği konuların başında okula finansman sağlama sorunu gelmektedir (Toker Gökçe ve Uslu, 2018).

Yapılan araştırmada da görülmektedir ki ilkokulların ve genel ortaokulların hiç ödeneği yokken diğer okulların ödenek yetersizliği sorunu vardır. Eğitim finansmanı politikaları okullarda ödenek yetersizliği sonucunu oluşturmaktadır. Bu durum okul yöneticilerini, finansman sağlama yöntemleri geliştirmeye ve çeşitli çözüm yolları bulmaya itmiştir. Okul finansmanı ile ilgili politikalar okul yöneticilerinin girişimci olmasını, ikna kabiliyetine sahip olmasını ve okula kaynak aramasını gerektirmektedir. Bu durum kimi okul müdürünü dilencileştirirken, kimini girişimci olmaya yöneltmektedir. Parasız olan eğitimin fiilen özel finansman kaynakları ile ayakta durmaya çalıştığı görülmektedir.

Okul yöneticisinin veliyi finansman sağlama sürecine dahil etmeye çalışması zaman zaman üst makamlara şikâyete sebep olmakta bu da okul yönetici ve çalışanlarının motivasyonunu düşürmektedir. Ayrıca velinin okuldan uzaklaşmasına neden olmakta; okul müdürlerinin imajının bozulmasına, saygınlığının azalmasına ve mesleki bağlılığının zedelenmesine yol açmaktadır. Kaynak arayışına girişen okul müdürlerinin eğitim-öğretime harcayacak zamanı ve enerjisi azalmaktadır. Bu konuda yapılacak daha geniş kapsamlı araştırmaların bu tespiti destekleyeceği öngörülmektedir.

Ayrıca velilerden finansman sağlamak fırsat eşitliğinin önünde büyük bir engeldir. Çünkü yoksul mahallelerin okullarındaki eğitimin fiziki şartları çok daha düşük seviyede iken, daha zengin bölgelerdeki okullarda daha yüksek seviyede eğitim imkânları oluşturulabilmektedir. Bu durum akademik başarıyı da etkilemekte böylece maddi durumu iyi olan veliler başarılı okulların etrafında toplanarak ya da çocuğunu o okullara göndererek bu döngüyü devam ettirmektedirler. Okulların mali durumlarının meydana getireceği eşitsizlikler dikkate alınmalı, okullar arasında oluşacak imkân farklılıklarının doğrudan ya da dolaylı olarak bireyler arasında eşitsizliklere neden olacağı göz ardı edilmemelidir. Yoksul olmak eğitimde ayrıcalıklara neden olmamalıdır.

Devletin okullara, daha fazla kaynak ayırması ve okul finansmanı politikalarını okulların bağımsız finansman kaynağı olacak şekilde geliştirmesi önerilmektedir. Finansal sorunların çözümünde, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğini sağlamaya yönelik uygulamaların bulunduğu görülmekle birlikte yetersizliğine de dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda okul müdürlerinin finansman sağlama yöntemlerini değerlendirmekle birlikte finansman sağlamaya yönelik enerjilerini eğitimin kalitesini artırmak için kullanmalarını sağlayacak politikalar geliştirilmelidir.

5.2 Öneriler

Bu bölümde, benzer konularda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara ve uygulayıcılara ilişkin birtakım öneriler verilmiştir.

5.2.1 Araştırmacılara İlişkin Öneriler

- Bu araştırmanın konusu okul yöneticilerinin finansman sağlama konusunda izledikleri yöntemler üzerinedir. Benzer nitelikte araştırmalardan okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemleri ile başka değişkenler arasındaki ilişki incelenebilir. Örneğin; liderlik, öz yeterlik ya da iletişim becerileri gibi değişkenlerin finansman sağlama yöntemleri üzerindeki etkisi değerlendirilebilir.
- Bu araştırmanın çalışma grubu okul yöneticileridir. İleride yapılacak araştırmalarda şube müdürleri, ilçe müdürleri ve il müdürleri, öğretmenler, veliler gibi daha farklı gruplar üzerine çalışmalar yürütülebilir.
- Bu araştırmanın örneklem grubu 25 okul yöneticisidir. Fazla sayıda katılımcının araştırma sürecinde elde edilen verileri daha güvenilir kıldığı göz önüne alındığında, ileride yapılacak araştırmalarda daha çok okul yöneticisine ulaşılması önerilebilir.
- Bu araştırmanın verileri, görüşme tekniği ile toplanmış nitel verilerdir. Benzer konularda yapılacak araştırmalarda nicel veriler de toplanabilir. Ayrıca hem nicel hem de nitel veriler bir arada değerlendirilebilir.
- Gelecekteki araştırmacılara da ülkenin mevcut ekonomik düzenine alternatif olacak okul finansman modeli veya önerileri geliştirmeleri önerilmektedir.

5.2.2 Uygulayıcılara İlişkin Öneriler

- İlköğretim kurumlarına ödenek yapılmazken ortaöğretim kurumlarının ödenekleri çoğu zaman gecikmeli ve yetersiz olarak yapılmaktadır. Bu durum da okul ihtiyaçlarını karşılamak için finansman arayışı gerektirmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek için Millî Eğitim Bakanlığı her okula adil, ihtiyacına göre, yeterli miktarda ve zamanında ödenek sağlayarak okullar arasındaki eşitsizliği (okulun büyüklüğü, okulun fiziki durumu, okulun ihtiyaçları ve öğrenci sayıları dikkate alınarak) ve dezavantajı ortadan kaldıracak şekilde eğitim finansmanı politikaları geliştirebilir.
- Ödeneklerin Temel Eğitim Genel Müdürlüğü yerine doğrudan okullara (her okula sosyoekonomik ve fiziki eğitim şartlarına, çalışanlarına göre) yapılması finansman süreçlerini kolaylaştırabilir.
- Bütün okullar nitelikli yapılabilir; her okul kendi alanında nitelikli hale getirilebilir ve veli ikamet ettiği bölgede öğrencinin durumuna uygun okul bulabilmesi sağlanabilir. Böylece varsıl velilerin belli okullarda toplanmasının önüne geçilebilir.
- Finansal getirisi olan projelere destek artırılabilir. Bu bağlamda okul yöneticilerinin liderlik özelliğini girişimci olmalarıyla değerlendirmek ve yöntemlerini sorgulamak yerine, okulun ihtiyaçlarını karşılayacak farklı kaynaklar bulunabilir. Bir taraftan da hali hazırda bulunan yöneticilerin liderlik özellikleri geliştirilirken yeni yapılacak yönetici atamalarında yönetim becerisine sahip olma kriteri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Bazı okullarda temizlik ve güvenlik personeli eksikliği olabiliyor ve okul kendi imkanlarıyla personel arayışına giriyor. Her okula yeterli sayıda personel istihdam edilebilir.
- Okulların finansman kaynakları bağlamında yerel yönetimlerden daha fazla faydalanılabilir. Yerel yönetimlerin de adil dağıtılmak üzere her okul için ayrılmış bir bütçesi olması sağlanabilir.

- Okul aile birliği kâğıt üzerinde bir kurum olmaktan çıkarılarak finansman sağlama ve denetlemede daha aktif bir örgüt haline dönüştürülebilir.
- Özel okullarda olduğu gibi eğitim ve finansman işi başka makamlara verilerek okul yöneticileri para isteyen kişi konumundan çıkarılarak finansman aramak ve kullanmak için ayırdığı zamanı ve enerjisini eğitimin kalitesini artıracak işlere ayırması sağlanabilir.
- Okul yönetimi okulun işlevselliğini artıracak herhangi bir girişimde bulunduğunda (atölye, spor salonu vb.) finansman tamamen devlet tarafından karşılanarak bu tür girişimler artırılabilir.
- Okul yöneticilerinin finansman sağlama konusunda yetkinlikleri artırılabilir. Bu hem müdürün konumunu koruyabilir hem de şikayetlerin önüne geçebilir.
- Eğitim politikacılarının okul yöneticisinin finansman sağlama yöntemine ilişkin takınacağı tavır, hem yöneticinin bağışçıyı ikna etme düzeyinde hem de bağışçının bağış motivasyonunda etkileyici olabilir.

KAYNAKLAR

- Akkan, B. E., Deniz, M. B. & Ertan, M. (2011). *Sosyal Dışlanmanın Roman Halleri*. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Akan, D. (2013). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Altuğ, B. (2018). *İlkokulda Bütçe Oluşturma ve Kullanma Süreçlerinin Öğrencilerin Yaşantılarında Oynadığı Role İlişkin Öğretmen ve Velilerin Değerlendirmeleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altuntaş-Sarıbal, Y. (2005). *İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyleri (Van İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Alpay, A. G. (2011). *İlköğretim Okullarında Finansman ile İlgili Okul Müdürlerinin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Çalışma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altunay, E. (2017). *Okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda eğitim finansmanı politikaları: Sorunlar, nedenler ve çözümler*. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 689.
- Arsenault, N. & Anderson, G. (1998). *Fundamentals of Educational Research*. Philadelphia, Pennsylvania (USA): The Falmer Press, Taylor & Francis Inc.
- Başaran, İ. E. (2008). *Temel Eğitim ve Yönetimi* (10. Baskı). Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını
- Bayrakçı, M., & Dizbay, S. (2013). *Ortaöğretim kurumlarında okul aile birliklerinin okul yönetimine katılım düzeyleri*. Sakarya University Journal of Education, 3(1), 98-112.
- Borazan, G. (2010). *İlköğretim okul müdürlerinin finansal kaynak bulmada karşılaştıkları güçlükler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Braidwood, R. J. (1995). *Tarih Öncesi İnsan*. (Çev. B. Altınok). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Canöz, T. (2014). *Türkiye'de 2003-2013 Yılları Arasında Uygulanan Eğitim Politikalarının Eğitimde Fırsat Eşitliği Bakımından Analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Christensen, L.B., Johnson, R.B. & Turner, L.A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (2. Baskı). (A. Aypay, Çev. Ed.) Ankara: Anı.
- Dağlı, A., & Han, B. (2017). *Okul müdürlerinin görüşlerine göre Diyarbakır ili eğitim sorunları ve çözüm önerileri*. Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty, (32).

- Dilaver, H. (2006). *Türkiye’de Öğretmen İstihdamının Dünü, Bugünü ve Yarını. Eğitimimize Bakışlar*. Kültür Koleji Vakıf Yayınları.
- ERG, (2018). Eğitim Reformu Girişimi. Vizyon belgesi neler getiriyor ve nasıl güçlendirilebilir? <https://www.egitimreformugirisimi.org>
- ERG, (2019). *Eğitim İzleme Raporu 2019: Eğitim Yönetişimi ve Finansmanı* <https://www.egitimreformugirisimi.org>
- ERG, (2020). *Eğitim İzleme Raporu 2020: Eğitim Yönetişimi ve Finansmanı* <https://www.egitimreformugirisimi.org>
- Eski, N., Özben D.I. & Günbayı, İ. (2019). BİMER ve CİMER ’e Gelen Şikayetler ile İlgili Maarif Müfettişlerinin, İlçe Milli Eğitim Müdürlerinin ve Şube Müdürlerinin Görüşleri: Bir Durum Çalışması. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 163-182
- Giddens, A. (1993) *Sociology*, Cambridge: Polity Press.
- Güvence, S. (2008). *Küreselleşen Dünya’da Kalkınma Sürecinde AB’deki Ve Türkiye’deki Eğitim Finansmanının Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Göksel, A. (2014). *Okul öncesi eğitim neden önemli*. 19 Aralık 2021 tarihinde <https://www.narsanat.com/okul-oncesi-egitim-neden-onemli/adresinden> erişilmiştir.
- Göksü, A., Altun, N., & Göksü, G. (2016). Education financing: a comparison between countries. *International Journal of Innovative Research in Education*, 3(3), 110-117.
- Güner, A.G., Uğurlu, C.T. & Köybaşı, F. (2017). *Okulların Sahip Oldukları Sosyal Sermayeye İlişkin Öğretmen Görüşleri*. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal Of Education Faculty), 2017,Cilt:XIV, Sayı:I,102-122, <http://dx.doi.org/10.23891/yyuni.2017.4>
- Hesapçıoğlu, M. & İnandı, Y. (2008). *Eğitim Finansmanı: Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Karşılaştırmalı Bir Çalışma*. İstanbul: TÖDER Eğitim Yayınları.
- Hoşgörür, V., & Arslan, İ. (2014). Okul örgütünün finansal kaynaklarının yönetimi sorunu (Yatağan İlçesi Örneği). *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 91-102.
- Howell, P. L., & Miller, B. B. (1997). Sources of funding schools. *The Future of Children*, 7(3), 39- 50.
- Karakul, A.K. (2014). İran ve Türkiye’de eğitim finansmanının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 67-87
- Kayıkçı, G. (2014). *İlköğretim Kurumlarının Mali Kaynak Sorunları ve Okul Müdürlerinin Çözüm Uygulamaları (Bingöl İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Kayıkçı, K. & Tatar, D. (2021). “İletişim Merkezlerinin İşleyişine İlişkin Okul Müdürleri ve İlçe Milli Eğitim Şube Müdürlerinin Görüşleri” *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230): 873-898
- Kebeci, S. (2006). *Okul - aile birliğinin okul performansı üzerindeki rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıçarslan, H. (2012). Pisa sonuçları ile eğitim harcamaları ilişkisi. *International Conference on Quality in Higher Education*, Sakarya Üniversitesi.
- Koç, H. (2007). Eğitim Sisteminin Finansmanı. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, Ankara.
- Korkmaz, İ. (2005). İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansman Sorunları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (14), 429-434.
- Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, (2021). *Konya ili 2021-2022 eğitim öğretim yılı okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanacak tavan ücret listesi*. Mayıs 17, 2021 tarihinde MEB: https://konya.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_05/17161550_KONYA_ILI_2021-2022_EGITIM_OGRETIM_YILI_OKUL_ONCESI_EGITIM_KURUMLARINDA_UYGULANACAK_TAVAN_UCRET_LISTESI.pdf adresinden alındı.
- Kurul-Tural, N. (2012). *Eğitim Finansmanı*. (Genişletilmiş 1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kurul, N. (2012). *Eğitim Finansmanı*. 2. Baskı, Ekim 2012, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Kuş, E. (2003). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nitel mi, Nicel mi?* Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kozlu, C. (1995). Türkiye Mucizesi İçin Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları
- Merriam, S. B. (2013). Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber. (Çeviren: Selahattin Turan). Ankara: Nobel.
- Mete, Y. A. (2009). *Fırsat eşitliği temelinde öğretmen atama politikaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1996). On Beşinci Milli Eğitim Şûrası. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12>. (Erişim Tarihi:20.03.2019).
- Millî Eğitim Bakanlığı (2010). *18. Milli Eğitim Şurası Kararları*. Ankara Talim Terbiye Kurulu.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2012) *Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği*. Resmî Gazete Sayısı: 28199

- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. 26.08.2014 tarih 29072 sayılı Resmî Gazete, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyon Belgesi*.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *PISA 2018 Türkiye Ön Raporu*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *2020 Yılı Bütçe Sunuşu*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020). *Destekleme Ve Yetiştirme Kursları Yönergesi*.
- Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim Terimleri*. Ankara: Gül Yayınları.
- Özçelik, U. (2007). *Ortaöğretim okullarının finansman kaynaklarının okul yöneticilerinin görüşlerinden yola çıkarak belirlenmesi (Ankara İli Bala ve Gölbaşı ilçelerinde bir çalışma)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer, M., Gençoğlu, C. & Suna, H. E. (2020). Türkiye’de Eğitimde Eşitsizlikleri Azaltmak İçin Uygulanan Politikalar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 294-312.
- Özer, N., Demirtaş, H. ve Ateş, F. (2015). Okulların mali durumlarına ve bütçe yönetiminde yaşanan sorunlara ilişkin müdür görüşleri. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 6 (1), 17-39.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods* (3rd Edition). New York: Sage Publications.
- Program Bütçe Rehberi (2020). Program Sınıflandırılması ve Performans Bilgisi. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı: Strateji ve Bütçe Başkanlığı.
- Sağ, K. Ş. (2021). *Kamu okullarının finansman sorunları ve eğitim öğretime yansımaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saklan, E., & Erginer, A. (2016). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitime İlişkin Politika Ve Finansman Uygulamaları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(2).
- Savaş-Yalçın, M. (2016). *Ortaöğretimin finansmanı ve ortaöğretim okul türlerinde mali yönetim*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Serin, N. (1972). *Eğitim ekonomisi*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi.
- Strateji Geliştirme Başkanlığı, (2021). *Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2019-2020*. Temmuz 03, 2021 tarihinde MEB: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_organ_egitim_2019_2020.pdf adresinden alındı.

- Şimşek, M. (2012). 2013 Yılı Bütçe Sunuş Konuşması (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu). Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı.
- Tanilli, S. (1994). *Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?* (7. Baskı). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Taymaz, H. (2003). İlköğretim ve ortaöğretim okulu müdürleri için okul yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- TEDMEM. (2018). *2017 eğitim değerlendirme raporu* (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 4). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Tezcan M. (1997). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Toker-Gökçe, A. & Uslu, Ö. F. (2018). İlkokullarda Okul Müdürlerinin Mali Kaynak Gerektiren İhtiyaçları Karşılama Yolları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 315-334.
- Tonbul, Y. (2016). *Eğitim ekonomisi*. E. Toprakçı içinde, Eğitimbilim: Pedandragoji. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Toprakçı, E. (2005). *Eğitim Üzerine*. (2.Basım). İstanbul: Ütopya Eğitim Dizisi.
- Tural, K. N. (2006). Okul Kültürü İçinde Şiddet. Toplumsal Bir Sorun Olarak Eğitim “Şiddet” Sempozyumu. Ankara: Eğitim Sen Yayınları, s. 237-249. Makale.
- Tuzcu, G. (2004). Eğitimin finansman gerekleri ve boyutları. Milli Eğitim Dergisi, 163.
- Tösten, R., Han, B., & Ergül, H. F. (2016). Diyarbakır'daki kamu okullarının yönetim sorunları. EKEV Akademi Dergisi, (65), 433-450.
- Ünal, I. (1996). *Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi*. Ankara: Epar Yayınları.
- Ünal, L. I. ve Özsoy, S. (1999). “Modern Türkiye’nin Sisypheos Miti”. “Eğitimde Fırsat Eşitliği”. 75. Yılda Eğitim. Ankara: Türkiye Tarih Vakfı Yayınları.
- Ünal, L. I., Özsoy, S., Yıldız, A., Güngör, S., Aylar, E. ve Çankaya D. (2010). Eğitimde Toplumsal Ayırışma. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, No:276.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, R. (2020). *Okullara yapılan bağışlar*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yolcu H. (2007). *Türkiye’de ilköğretim finansmanının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek-1: Araştırma İzin Belgesi

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 83688308-605.99-E.12356049

09.09.2020

Konu : Araştırma İzni (Deniz ÇİÇEK)

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.

b) 01/09/2020 tarihli ve 48178250-300-E.13959 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Deniz ÇİÇEK'in, "Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlama Yöntemleri" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın; Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde bulunan ekli liste adı yazılı okullarda görevli yöneticilere eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla uygulanmasında sakınca görülmemektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2020-2021 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde CD ortamında bir nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Seyit Ali BÜYÜK
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

1-Genelge (3 Sayfa)

2-Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (2 Sayfa)

3-Okul Listesi (2 Sayfa)

09 -09-2020

Ek-2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

1. Okulunuzun finansal kaynakları nelerdir? Okul giderlerini karşılamak için yeterli midir?
2. Siz bir yönetici olarak okulunuzun finansal ihtiyaçlarını ne düzeyde karşılayabilmektesiniz?
3. Okula finansman sağlama konusunda nasıl bir yol izlemektesiniz?
4. Vaktinizin ne kadarını finansman aramaya ayırabiliyorsunuz?
5. Yönetici olarak velilerden bağış alıyor musunuz? Eğer alıyorsanız bu süreçte ne gibi zorluklar yaşıyorsunuz?
6. Topladığınız finansal kaynaklarla okulunuzda eğitimin niteliğini artırmak üzere ne tür çalışmalar yapmaktasınız?
7. Okula finansman sağlama konusunda, üst yöneticilerin ve yerel yönetimlerin katkıları oluyor mu?
8. Okul bütçesinin genel giderleri nelerdir? Oranlarını da söyler misiniz?
9. Okul aile birliğinin eğitim finansmanı alanındaki rolü nedir?
10. Okullara finansal kaynak sağlama konusunda önerileriniz nelerdir?

Ek-3: Katılımcı Onay Formu

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULUNA SUNULACAK GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlama Yöntemleri başlıklı bir araştırma çalışması olup okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerini tespit etmem amacını taşımaktadır. Çalışma, Deniz Çiçek tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile literatürün daha zengin hale geleceği ve ileride benzer konularda yapılacak olan araştırmalara yol göstereceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırma sonuçları ile, okul yöneticilerinin çalışmakta oldukları kurumlara finansman sağlama konusunda yeni bakış açıları kazanacakları tahmin edilmektedir.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasını dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, yanı yapılandırılmış görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkarmak zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.

Sizden toplanan veriler isminiz silinerek, bilgisayarda şifreli bir dosyada tutulacaktır ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.

- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okunup ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak ve yanıtlanmasını istediğiniz sorularınız için araştırmayı yürüten Deniz ÇİÇEK'le iletişime geçebilirsiniz.

Araştırmacının Adı : Deniz ÇİÇEK

Adres :

Cep Tel :

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ KATILIMCI (VELİ/VASİ) ONAY FORMU

- Sizi **Deniz ÇİÇEK** tarafından yürütülen “Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlama Yöntemleri” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırma okul yöneticilerinin finansman sağlama yöntemlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada sizden tahminen **60 dakika** ayırmanız istenmektedir.
- Bu çalışmaya katılmak tamamen **GÖNÜLLÜLÜK** esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün sorulara, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle vermenizdir. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz.
- Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup **KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ GİZLİ TUTULACAKTIR**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir.
- Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında, şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız, araştırmacıya şimdi sorabilir veya aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Araştırmacı Tarafından Doldurulacak	
Katılımcının kişisel bilgilerinin gizli tutulacağını, katılımcının çalışma kapsamında sağlayacağı tüm verilerin etik kurallara göre işleneceğini ve bu etik kuralların ihlali durumunda, ortaya çıkacak tüm sorumluluğu kabul ettiğini beyan ederim.	
Unvanı/Adı-Soyadı:	Yüksek Lisans Öğrencisi / Deniz ÇİÇEK
E-posta:	
Telefon:	
Tarih:	15/03/2021
İmza:	

Yetişkin Katılımcının Kendisi tarafından doldurulacak	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırma adan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım.	
☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.	
☐ Bu koşullarda, araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.	
Kısıtlı Katılımcının Velisi/Vasisi tarafından doldurulacak	
☐ Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve bu çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü katılımcılara düşen sorumlulukları anladım.	
☐ Çalışma hakkında yazılı/sözlü açıklama araştırmacı tarafından yapıldı ve katılımcının kişisel bilgilerinin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.	
☐ Bu koşullarda, velisi/vasisi bulunduğum'nın araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmasını kabul ediyorum.	
Araştırma tamamlandığında genel/özel sonuçların benimle paylaşılmasını	☐ İstiyorum ☐ İstemiyorum
Adı-Soyadı: veya Katılımcı Kodu:	
Tarih:	
İmza:	
İletişim Bilgileri (İsteğe bağlı):	

- Bu form, katılımcının kendisi/velisi/vasisi tarafından imzalandıktan sonra araştırmacıya teslim edilecektir. Ayrıca talep edildiği takdirde, bu formun bir nüshası katılımcıya verilecektir.

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra ver! toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

Ek-4: Etik Kurulu Kararı

NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULLAR

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :16/04/2021 Toplantı Sayısı :04 Karar No :2021/222
Araştırmanın Başlığı	Okul Yöneticilerinin Finansman Sağlama Yöntemleri
Sorumlu Araştırmacı	Prof. Dr. Ali ÜNAL
Yardımcı Araştırmacılar	Yüksek Lisans Öğrencisi Deniz ÇİÇEK
Etik Kurul Kararı	Başvurunuz değerlendirilmiş olup araştırmanız Etik Kurul tarafından uygun görülmüştür.
Düzeltilme ise gerekçeleri	
Uygun Değil ise gerekçeleri	

ASLI GİBİDİR
22/04/2021

Doç. Dr. Ahmet KURNAZ
Etik Kurul Başkanı